

प्रति,

- १) विभागीय कृषि सहसंचालक (सर्व)
- २) जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी (सर्व)

विषय : राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान: अन्नधान्ये पिके सन २०१९-२० च्या अंमलबजावणीसाठी मार्गदर्शक सूचना...

- संदर्भ : १. केंद्रीय कृषी व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे पत्र क्र.F. No.२-१६/२०१९ NFSM, दि १८ एप्रिल, २०१९
२. शासन निर्णय क्रमांक असुअ-०४१८/प्र.क्र.१५५/१४ अ, मंत्रालय, मुंबई, दि.२७ एप्रिल, २०१८
३. शासन पत्र क्रमांक -असेपी-२०१९/प्र.क्र.२३/४ अ, मंत्रालय विस्तार, मुंबई, दि. ०६ मे, २०१९

केंद्र शासनाच्या संदर्भाकित दि.१८ एप्रिल, २०१९ रोजीच्या पत्रान्वये सन २०१९-२० करिता राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत भात, गहू, कडधान्य, भरडधान्य, पौष्टिक तृणधान्ये (न्यूट्री सिरियल्स) कार्यक्रमासाठी एकुण रु. २२०१९.८१५५ लाख रकमेच्या कृती आराखड्यास मंजुरी दिली असून सदर अभियानासाठी अर्थसहाय्याचे प्रमाण केंद्र व राज्य ६०:४० टक्के राहणार असल्याचे कळविले आहे. घटकनिहाय तपशील खालीलप्रमाणे.

(रुपये लाख)

अ.क्र.	पिके	केंद्र हिस्सा (६० टक्के)	राज्य हिस्सा (४० टक्के)	एकूण
१	राअसुअ भात	४५७.५३००	३०५.०२००	७६२.५५००
२	राअसुअ गहू	३३४.८७९०	२२३.२५२०	५५८.१३१०
३	राअसुअ कडधान्य	१०९७९.३६६०	७३१९.५७८०	१८२९८.९४४०
४	राअसुअ भरडधान्य (मका)	१८३.६२४०	१२२.४१६०	३०६.०४००
५	राअसुअ पौष्टिक तृणधान्ये (Nutri Cereals)	१२५६.४९०३	८३७.६६०२	२०९४.१५०५
	एकूण	१३२११.८८९३	८८०७.९२६२	२२०१९.८१५५

तसेच संदर्भ क्र. ३ अन्वये राज्य शासनाने सन २०१९-२० करिता राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानाची अंमलबजावणी करण्याकरिता सूचित केले आहे. उपरोक्त प्रमाणे दिलेल्या मंजुरीनंतर सन २०१९-२० साठी मार्गदर्शक सूचना व जिल्हा / पिक/ बाबनिहाय कार्यक्रम सोबत सहपत्रीत करण्यात येत आहे. सदर मार्गदर्शक सूचना कृषि विभागाच्या संकेतस्थळावर (<http://www.krishi.maharashtra.gov.in>) उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या आहेत. त्याप्रमाणे जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी तालुकानिहाय लक्षांक निर्धारित करून क्षेत्रीय स्तरावर अभियानाची अंमलबजावणी करावी.

सोबत : वरीलप्रमाणे

अभियान संचालक (राअसुअ) तथा
कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

प्रत -

१. मा. सचिव (कृषी), मंत्रालय, मुंबई ३२, यांना माहितीस्तव सविनय सादर.
२. कृषी उपसंचालक, मा. आयुक्त कृषी कक्ष, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
३. मा. व्यवस्थापकीय संचालक, SFAC, कृषि भवन, पुणे
४. मा. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य कृषी उद्योग विकास महामंडळ, राजन हाऊस, तिसरा मजला, प्रभादेवी, मुंबई-६५

५. मा. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ महाबीज, कृषिनगर अकोला
६. मा. जिल्हाधिकारी तथा अध्यक्ष जिल्हास्तरीय अन्न सुरक्षा अभियान कार्यकारी समिती, सर्व
७. मा. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व
८. संचालक, निविष्ठा व गुणनियंत्रण, कृषी आयुक्तालय, पुणे
९. संचालक, आत्मा, कृषी आयुक्तालय, पुणे
१०. संचालक, कृषी नियोजन व प्रक्रिया, कृषी आयुक्तालय, पुणे
११. संचालक, मृद संधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, कृषी आयुक्तालय, पुणे
१२. संचालक, फलोत्पादन, कृषी आयुक्तालय, पुणे
१३. संशोधन संचालक, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, जिल्हा-अहमदनगर.
१४. संशोधन संचालक, डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला.
१५. संशोधन संचालक, डॉ.बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली
१६. संशोधन संचालक, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी
१७. विभागीय व्यवस्थापक, राष्ट्रीय बीज निगम, मार्केट यार्ड, पुणे.
१८. विभागीय विक्री व्यवस्थापक, हिंदुस्तान इन्सेक्टीसाइड लि. , पुणे
१९. विभागीय विक्री व्यवस्थापक, कृभको
२०. प्रकल्प संचालक, आत्मा, सर्व
२१. कृषि उपसंचालक, मृद चाचणी प्रयोगशाळा, कृषि भवन, पुणे.

वाचा :-

१. Re-vamped NFSM Operational Guidelines २०१८-१९ to २०१९-२०.
२. केंद्रिय कृषी व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे पत्र क्र.F.No.CPS २-१६/२०१९ NFSM, दि. १८ एप्रिल, २०१९
३. शासन निर्णय क्रमांक डीसीटी २३१६//प्र.क्र.१३३/का. १४१७, मंत्रालय, मुंबई, दि.०५ डिसेंबर, २०१६
४. शासन निर्णय क्रमांक सुकृऔ-२०१६/प्र.क्र.३०१/११- अ, मंत्रालय, मुंबई, दि.२१ जानेवारी, २०१७
५. शासन निर्णय क्रमांक असुअ-०४१८/प्र.क्र.१५५/१४ अ, मंत्रालय, मुंबई, दि.२७ एप्रिल, २०१८
६. शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.३१/१७- अ, मंत्रालय, मुंबई, दि.१९ एप्रिल, २०१७ व १२ सप्टेंबर, २०१७
७. शासन निर्णय क्रमांक सुकृऔ-२०१६/प्र.क्र.३०१/११- अ, मंत्रालय, मुंबई, दि.२८ एप्रिल, २०१७
८. शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण १६१७/प्र.क्र.३१ (भाग २) /१८/१७- अ, मुंबई, दि. ०४ जानेवारी, २०१९
९. शासन पत्र क्रमांक -अेअपी-२०१९/प्र.क्र.२३ /४ अ, मंत्रालय विस्तार, मुंबई, दि. ०६ मे, २०१९

सन २०१९-२०: राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान : अन्नधान्य पिके (भात, गहू, कडधान्य, भरडधान्य - मका व पौष्टीक तृणधान्ये)
(National Food Security Mission - NFSM)

अंमलबजावणी बाबत मार्गदर्शक सुचना

प्रस्तावना :

सन २००७-०८ पासून राज्यात केंद्र पुरस्कृत राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान राबविण्यात आहे. अकराव्या पंचवार्षिक योजनेतील अभियानाचा आढावा घेऊन १२ व्या पंचवार्षिक योजनेमध्ये सदर अभियानांतर्गत भात, गहू, कडधान्य व भरडधान्य पिकांचा समावेश करण्यात आला आहे.

सन २०१८-१९ पासून केंद्र शासनाने पूर्वीच्या राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान - भरडधान्य अभियानात बदल करून दोन स्वतंत्र अभियाने राबविण्याचे घोरण अंगिकारले आहे. त्यानुसार राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान - भरडधान्य अंतर्गत मका पिक राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान - पौष्टीक तृणधान्ये (न्युट्री सिरीयल) अंतर्गत ज्वारी, बाजरी व रागी या पिकांसाठी स्वतंत्र अभियाने सुरु केली आहेत.

संदर्भ क्र. १ च्या अन्वये केंद्र शासनाने निर्गमित केलेल्या राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान सन २०१९-२० साठीच्या सुधारीत मार्गदर्शक (Re-vamped NFSM New Operational Guideline) सूचनांनुसार अभियानाची अंमलबजावणी करावयाची आहे.

सन २०१९-२० साठी अभियान अंमलबजावणीसाठी केंद्र शासनाने पीकनिहाय निवडलेले जिल्हे खालीलप्रमाणे,

पिकाचे नाव	जिल्हे
राअसुअ भात	नाशिक, पुणे, सातारा, नागपूर, भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर, व गडचिरोली (८ जिल्हे)
राअसुअ गहू	सोलापूर, बीड, नागपूर (३ जिल्हे)
राअसुअ कडधान्य	सर्व जिल्हे
राअसुअ भरडधान्य - (मका)	सांगली, अहमदनगर, औरंगाबाद, जालना, नाशिक, धुळे व जळगाव (एकूण ७ जिल्हे).
राअसुअ पौष्टीक तृणधान्ये (न्युट्री सिरीयल) - ज्वारी, बाजरी, रागी (एकूण २६ जिल्हे)	
अ) ज्वारी	नाशिक, धुळे, जळगाव, नंदुरबार, अहमदनगर, पुणे, सोलापूर, सातारा, सांगली, कोल्हापूर, औरंगाबाद, बीड, जालना, लातूर, उस्मानाबाद, नांदेड, परभणी, हिंगोली, बुलडाणा, अकोला, वाशिम, अमरावती व यवतमाळ (एकूण २३ जिल्हे)
ब) बाजरी	नाशिक, धुळे, जळगाव, अहमदनगर, पुणे, सातारा, सांगली, औरंगाबाद, बीड, जालना व उस्मानाबाद (एकूण ११ जिल्हे)
क) रागी	नाशिक, पुणे, सातारा, कोल्हापूर, ठाणे पालघरसह, रायगड व रत्नागिरी. (एकूण ७ जिल्हे)

सदर जिल्ह्यातील भात, गहू, कडधान्य, भरडधान्य (मका) व पौष्टीक तृणधान्ये (न्युट्री सिरीयल) - ज्वारी, बाजरी, रागी पिकांचे प्रामुख्याने क्षेत्र व उत्पादकता वृद्धीच्या उद्देशाने अभियानाची अंमलबजावणी करण्यात येत आहे. तालुकानिहाय उत्पादकता वाढीचे लक्षांक उन्नत शेती - समृद्ध शेतकरी मोहीमेच्या शासन निर्णयानुसार ठरवून दिल्याप्रमाणे निर्धारित करावेत.

सदर अभियानाची सन २०१९-२० मध्ये जिल्हास्तरीय अंमलबजावणी करण्यासाठी संदर्भीय दिनांक १९.५.२०१४ च्या शासन निर्णयानुसार जिल्हाधिकारी यांचे अध्यक्षतेखाली गठीत केलेली जिल्हास्तरीय समिती कार्यरत राहिल. तसेच, आयुक्तालयाचे दि. २६ एप्रिल, २०१६ चे पत्रानुसार जिल्हास्तरीय बियाणे समितीचे गठन करावे.

उपरोक्त संदर्भ २ नुसार सन २०१९-२० करिता राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानाची राज्यात अंमलबजावणी करण्यासाठी केंद्र शासनाची राज्याच्या वार्षिक कृती आराखड्यास मान्यता प्राप्त झाली आहे. भात, गहू, कडधान्य, भरडधान्य (मका) व पौष्टीक तृणधान्ये (न्युट्री सिरीयल) -ज्वारी, बाजरी, रागी पिकांसाठी मंजूर कार्यक्रम अनुक्रमे ₹ ७६२.५५० लाख, ₹ ५५८.१३१ लाख, ₹ १८२९८.९४४ लाख, ₹ ३०६.०४० लाख व ₹ २०९४.१५०५ लाख असा एकूण ₹ २२०१९.८१५५ लाखाचा वार्षिक कृती आराखडा मंजूर केला असून त्यात केंद्र व राज्य हिस्सा प्रमाण ६० : ४० टक्के राहिल. सन २०१९-२० च्या रा.अ.सु.अ. कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करणेबाबत राज्य शासनाने संदर्भ ९ अन्वये सूचित केले आहे. मंजूर कार्यक्रमाचा पिकनिहाय, जिल्हानिहाय व प्रवर्गनिहाय आर्थिक लक्षांक परिशिष्ट १ मध्ये सहपत्रीत करण्यात येत आहे. त्यानुसार पिकनिहाय, जिल्हानिहाय, घटकनिहाय भौतिक व आर्थिक लक्षांक परिशिष्ट २ मध्ये सहपत्रीत करण्यात येत आहे.

योजनेची संक्षिप्त माहिती -

➤ राअसुअ भात - नाशिक, पुणे, सातारा, नागपूर, भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर, व गडचिरोली (८ जिल्हे)

अ.क्र	बाब/घटक	अनुदान दर	अनुदान पात्रतेचे निकष
१) पिक प्रात्यक्षिके			
अ	सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित पिक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹ ९००० प्रती हेक्टर प्रती प्रात्यक्षिक	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर संलग्न कृषि विद्यापीठाच्या सल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पिक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी, रासायनिक खतावरील खर्च लाभार्थी शेतकऱ्याने स्वतः करावयाचा आहे यासाठी अनुदान देय नाही.
ब	पिक पद्धतीवर आधारित पिक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹ १५००० प्रती हेक्टर प्रती प्रात्यक्षिक	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर संलग्न कृषि विद्यापीठाच्या सल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पिक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी, रासायनिक खतावरील खर्च लाभार्थी शेतकऱ्याने स्वतः करावयाचा आहे यासाठी अनुदान देय नाही.
२) बियाणे वितरण			
अ	संकरित बियाणे वितरण (१० वर्षांच्या आतील बियाणे)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ १००००/ प्रती किंवेटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मागील १० वर्षांचे आतील राज्यासाठी अधिसूचित संकरित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
ब	अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या आतील बियाणे)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ २०००/ प्रती किंवेटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मागील १० वर्षांचे आतील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
क	अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या वरील बियाणे)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ १०००/ प्रती किंवेटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मागील १० वर्षांचे वरील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
३) अ) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन (आय.एन.एम.)			
अ	सूक्ष्म मुलद्रव्ये	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मृद आरोग्य पत्रिका व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
३) ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन (आय.पी.एम.)			
१	पिक संरक्षण औषधे व जैविक घटक	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
२	तणनाशके	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
४) फ्लेवझी फंड व कृषी औजारे			
अ	कृषी औजारे	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल	DBT कार्यप्रणाली लागू
ब	प्रभावी सिंचन साधने- पंपसंच	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल.	DBT कार्यप्रणाली लागू
क	पिक पद्धतीवर आधारित शेतकरी प्रशिक्षण	एकूण ₹ १४०००/- प्रती प्रशिक्षण (₹ ३५००/सत्र)	३० शेतकऱ्यासाठी (४ सत्राकरिता) (२ सत्र खरीप मध्ये व २ सत्र रबी मध्ये)
ड	स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी		
i)	FPO करीता गोदाम बांधकाम	खर्चाच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १२.५० लाख प्रती पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	DBT कार्यप्रणाली लागू
ii)	शेतकरी गटाकरिता मिनी	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ २.०० लाख	DBT कार्यप्रणाली लागू

	राईस मिल	प्रती पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	
iii)	स्थानिक वाणाची लागवड प्रात्यक्षिक	उच्चतम मर्यादा ₹ ४५०० प्रती हेक्टर प्रती प्रात्यक्षिक	स्थानिक वाणांच्या गुणवैशिष्ट्यांमुळे प्रसिद्ध व चांगला भाव मिळणाऱ्या अशा वाणांची कृषी विद्यापीठे, कृषी विज्ञान केंद्राच्या सहाय्याने प्रात्यक्षिके व प्राथमिक प्रक्रिया व पॅकिंग
iv)	भात शेतीत मत्स्यपालन	उच्चतम मर्यादा ₹ २५०००/- प्रती एकर SC/ST/small farmers साठी आणि ₹ २००००/- प्रती एकर इतर शेतकरी साठी	यासाठी मत्स्यपालन विकास विभागाचे मार्दर्शन घ्यावे.

➤ राअसुअ गहू - सोलापूर, बीड, नागपूर (३ जिल्हे)

अ.क्र	बाब/घटक	अनुदान दर	अनुदान पात्रतेचे निकष
१) पिक प्रात्यक्षिके			
अ	सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित पिक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹ ९००० प्रती हेक्टर प्रती प्रात्यक्षिक	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर संलग्न कृषि विद्यापीठाच्या सल्ल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पिक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी, रासायनिक खतावरील खर्च लाभार्थी शेतकऱ्याने स्वतः करावयाचा आहे यासाठी अनुदान देय नाही.
ब	पिक पद्धतीवर आधारित पिक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹ १५००० प्रती हेक्टर प्रती प्रात्यक्षिक	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर संलग्न कृषि विद्यापीठाच्या सल्ल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पिक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी, रासायनिक खतावरील खर्च लाभार्थी शेतकऱ्याने स्वतः करावयाचा आहे यासाठी अनुदान देय नाही.
२) बियाणे वितरण			
अ	अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या आतील बियाणे)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ २०००/ प्रती किंवा टल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मागील १० वर्षांचे आतील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
ब	अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या वरील बियाणे)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ १०००/ प्रती किंवा टल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मागील १० वर्षांचे वरील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
३) अ) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन (आय.एन.एम.)			
अ	सूक्ष्म मुलद्रव्ये	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मृद आरोग्य पत्रिका व कृषी विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
३) ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन (आय.पी.एम.)			
१	पिक संरक्षण औषधे व जैविक घटक	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
२	तणनाशके	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
४) फ्लेक्झी फंड व कृषी औजारे			
अ	कृषी औजारे	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल	DBT कार्यप्रणाली लागू
ब	प्रभावी सिंचन साधने-		
i)	पंपसंच	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल	DBT कार्यप्रणाली लागू
ii)	सिंचन सुविधेकरिता - पाईप	HDPE- किंमतीच्या ५० टक्के रु. ५०/- प्रती मीटर मर्यादेत, PVC- किंमतीच्या ५० टक्के रु. ३५/- प्रती मीटर मर्यादेत, HDPE laminated woven lay flat tubes- किंमतीच्या ५० टक्के रु. २०/- प्रती मीटर मर्यादेत	एका शेतकऱ्याला रु. १५०००/- मर्यादेतच अनुदान देय राहिल
क	पिक पद्धतीवर आधारित शेतकरी प्रशिक्षण	एकूण ₹ १४०००/- प्रती प्रशिक्षण (₹ ३५००/सत्र)	३० शेतकऱ्यासाठी (४ सत्राकरिता) (२ सत्र खरीप मध्ये व २ सत्र रबी मध्ये)
ड	स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी		
i)	FPO करिता गोदाम बांधकाम	खर्चाच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १२.५० लाख प्रती पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	DBT कार्यप्रणाली लागू

➤ राअसुअ कडधान्य - सर्व जिल्हे

अ.क्र	बाब/घटक	अनुदान दर	अनुदान पात्रतेचे निकष
१) पिक प्रात्यक्षिके			
अ	सुधारित तंत्रज्ञानावर	उच्चतम मर्यादा ₹ ९००० प्रती हेक्टर प्रती प्रात्यक्षिक	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर संलग्न कृषि विद्यापीठाच्या

	आधारित पिक प्रात्यक्षिके		सल्ल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पिक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी, रासायनिक खतावरील खर्च लाभार्थी लाभार्थी शेतकऱ्याने स्वतः करावयाचा आहे यासाठी अनुदान देय नाही.
ब	आंतरपीक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹ १००० प्रती हेक्टर प्रती प्रात्यक्षिक	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर संलग्न कृषि विद्यापीठाच्या सल्ल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पिक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी, रासायनिक खतावरील खर्च लाभार्थी शेतकऱ्याने स्वतः करावयाचा आहे यासाठी अनुदान देय नाही.
क	पिक पद्धतीवर आधारित पिक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹ १५००० प्रती हेक्टर प्रती प्रात्यक्षिक	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर संलग्न कृषि विद्यापीठाच्या सल्ल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पिक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी, रासायनिक खतावरील खर्च लाभार्थी शेतकऱ्याने स्वतः करावयाचा आहे यासाठी अनुदान देय नाही.

२) बियाणे वितरण

अ	बियाणे वितरण अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या आतील बियाणे)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ ५०००/ प्रती क्विंटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहील.	मागील १० वर्षांचे आतील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
ब	बियाणे वितरण अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या वरील बियाणे)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ २५००/ प्रती क्विंटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहील.	मागील १० वर्षांचे वरील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
क	बियाणे उत्पादनास अर्थसहाय्य - (१० वर्षांच्या आतील बियाणे)	₹ २५००/ प्रती क्विंटल	मागील १० वर्षांचे आतील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे

३) अ) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन (आय.एन.एम.)

i)	सूक्ष्म मुलद्रव्ये	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहील.	मृद आरोग्य पत्रिका व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
ii)	जिप्सम	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ७५०/-प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहील.	मृद आरोग्य पत्रिका व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
iii)	जैविक खते	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ३००/-प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहील.	मृद आरोग्य पत्रिका व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार

३) ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन (आय.पी.एम.)

i)	पिक संरक्षण औषधे व जैविक घटक	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहील.	केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
ii)	तणनाशके	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहील.	केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार

४) फ्लेक्झी फंड व कृषी औजारे

अ	कृषी औजारे	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहील	DBT कार्यप्रणाली लागू
ब	प्रभावी सिंचन साधने-		
i)	सिंचन सुविधेकरिता - पाईप	HDPE- किंमतीच्या ५० टक्के रु. ५०/- प्रती मीटर मर्यादेत, PVC- किंमतीच्या ५० टक्के रु. ३५/- प्रती मीटर मर्यादेत, HDPE laminated woven lay flat tubes- किंमतीच्या ५० टक्के रु. २०/- प्रती मीटर मर्यादेत	एका शेतकऱ्याला रु. १५०००/- मर्यादेतच अनुदान देय राहील
ii)	पंपसंच	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहील	DBT कार्यप्रणाली लागू
क	पिक पद्धतीवर आधारित शेतकरी प्रशिक्षण	एकूण ₹ १४०००/- प्रती प्रशिक्षण (₹ ३५००/सत्र)	३० शेतकऱ्यासाठी (४ सत्राकरिता) (२ सत्र खरीप मध्ये व २ सत्र रबी मध्ये)
ड	प्रकल्प व्यवस्थापन चमू	--	राज्यस्तर व जिल्हास्तर (तंत्र सल्लागार व तंत्र सहाय्यक)
इ	स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी		
i)	शेतकरी गटाकरिता मिनी दाल मिल	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १.२५ लाख प्रती पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहील.	DBT कार्यप्रणाली लागू
ii)	FPO करिता गोदाम बांधकाम	खर्चाच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १२.५० लाख प्रती	DBT कार्यप्रणाली लागू

		पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	
iii)	FPO करीता बीज प्रक्रिया संच	खर्चाच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १०.०० लाख प्रति पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	DBT कार्यप्रणाली लागू

योजनेची संक्षिप्त माहिती -

➤ राअसुअ भरडधान्य (मका) - सांगली, अहमदनगर, औरंगाबाद, जालना, नाशिक, धुळे व जळगाव (७ जिल्हे).

अ.क्र	बाब/घटक	अनुदान दर	अनुदान पात्रतेचे निकष
अ) पिक प्रात्यक्षिके			
१	सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित पिक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹ ६००० प्रति हेक्टर प्रति प्रात्यक्षिक	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर कृषि विद्यापीठाच्या सल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पिक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी
२	आंतरपीक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹ ६००० प्रति हेक्टर प्रति प्रात्यक्षिक	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर कृषि विद्यापीठाच्या सल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पिक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी
ब) प्रमाणित बियाणे वितरण			
१	संकरित बियाणे वितरण (१० वर्षांच्या आतील बियाणे)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ १००००/ प्रति क्विंटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मागील १० वर्षांचे आतील अधिसूचित व राज्यासाठी शिफारस केलेल्या संकरित वाणांचे प्रमाणित बियाणे

➤ राअसुअ पौष्टिक तृणधान्ये (न्युट्री सिरीयल) -ज्वारी, बाजरी, रागी - २६ जिल्हे

अ.क्र	बाब/घटक	अनुदान दर	अनुदान पात्रतेचे निकष
अ) पिक प्रात्यक्षिके			
१	सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित पिक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹ ६००० प्रति हेक्टर प्रति प्रात्यक्षिक	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर संलग्न कृषि विद्यापीठाच्या सल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पिक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार अंमलबजावणीसाठी
ब) प्रमाणित बियाणे वितरण			
१	संकरित बियाणे वितरण (१० वर्षांच्या आतील वाण)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ १००००/ प्रति क्विंटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मागील १० वर्षांचे आतील अधिसूचित व राज्यासाठी शिफारस केलेल्या संकरित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
२	सुधारीत बियाणे वितरण (१० वर्षांच्या आतील वाण)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ ३०००/ प्रति क्विंटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मागील १० वर्षांचे आतील अधिसूचित व राज्यासाठी शिफारस केलेल्या सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
३	सुधारीत बियाणे वितरण (१० वर्षांच्या वरील वाण)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ १५००/ प्रति क्विंटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मागील १० वर्षांचे वरील अधिसूचित व राज्यासाठी शिफारस केलेल्या सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
क) प्रमाणित बियाणे उत्पादन			
१	सुधारीत बियाणे (१० वर्षांच्या आतील वाण)	₹ ३०००/ क्विंटल प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल	मागील १० वर्षांचे आतील अधिसूचित व राज्यासाठी शिफारस केलेल्या सुधारित वाणांचे राज्यात उत्पादित प्रमाणित बियाणे, उपलब्ध निधीच्या मर्यादेत.
ड-१) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन (आय.एन.एम.)			
१	सूक्ष्म मुलद्रव्ये	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मृद आरोग्य पत्रिका व कृषी विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
२	जैविक खते	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ३००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	कृषी विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
ड-२) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन (आय.पी.एम.)			
१	तणनाशके	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
२	पिक संरक्षण औषधे व जैविक घटक	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
इ - फ्लेक्झी फंड व कृषी औजारे (कृषी औजारे अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल) (६०:४०)			
१	शेती औजारे व उपकरणे		
अ	मनुष्य चालित फवारणी पंप	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ७५०/-नग किंमतीच्या ४० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ६००/-नग	अ.ज /अ.जा./महिला/अल्प व अत्यल्प भूधारक ५० टक्के इतर शेतकरी ४० टक्के
२	पिक पद्धतीवर आधारित शेतकरी प्रशिक्षण	एकूण ₹ १४०००/- प्रति प्रशिक्षण (₹ ३५००/सत्र)	३० शेतकऱ्यासाठी (४ सत्राकरिता) (२ सत्र खरीप मध्ये व २ सत्र रबी मध्ये)
३	प्राथमिक प्रक्रिया युनिट उभारणी (कृषी औजारे अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल) (६०:४०)		
अ	क्लीनर कम ग्रेडर	किंमतीच्या ५० % किंवा उच्चतम ₹ १ लाख /नग किंमतीच्या ४० % किंवा उच्चतम ₹ ०.८० लाख/नग	अ.ज /अ.जा./महिला/अल्प व अत्यल्प भूधारक ५० टक्के इतर शेतकरी ४० टक्के अनुदान मर्यादा, DBT कार्यप्रणाली लागू राहिल
ब	डीहस्कर	किंमतीच्या ६० % किंवा उच्चतम ₹ ०.७५ लाख/नग	अ.ज /अ.जा./महिला/अल्प व अत्यल्प भूधारक ६० टक्के

		किंमतीच्या ५० % किंवा उच्चतम ₹०.६० लाख/नग	इतर शेतकरी ५० टक्के अनुदान मर्यादा, DBT कार्यप्रणाली लागू
४	प्रचार प्रसिद्धी कार्यशाळा/ कार्यक्रम		
अ	रोड शो	उच्चतम मर्यादा ₹ १ लाख/जिल्हा	योजनेच्या प्रचार व प्रसिद्धीसाठी
ब	प्रचार प्रसिद्धी जिल्हा स्तरीय मेळावे /कार्यशाळा	उच्चतम मर्यादा ₹ २.५० लाख/जिल्हा	जिल्हा स्तरीय कार्यशाळा आयोजनासाठी

संदर्भ क्र. ८ चे शासन निर्णयान्वये “लाभार्थी शेतकऱ्यांनी कृषी निविष्टांची खरेदी अधिकृत विक्रेत्यांकडून कॅशलेस पद्धतीने किंवा रोखीने करावी. लाभार्थी शेतकऱ्याने वस्तू व सेवा कर (GST) क्रमांक असलेली खरेदी पावती सादर करणे बंधनकारक राहिल. तसेच, एका लाभार्थी शेतकऱ्यास एका वर्षात सर्व बाबी मिळून एकूण जास्तीत जास्त ५ हेक्टर पर्यंत लाभ घेता येईल.

➤ **अभियानांतर्गत घटक :**

१. तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिके -

१.१. पिकनिहाय तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिके:

क्रॉपसॅप अंतर्गत घेण्यात येणाऱ्या शेतकरी शेतीशाळे (FFS) संलग्न प्रात्यक्षिके राबविण्यात यावीत. राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान अंतर्गत पिक प्रात्यक्षिकांचे जिल्हानिहाय लक्षांक **परिशिष्ट २** मध्ये दिलेले आहेत. जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी यांनी त्यांचे स्तरावरून स्थानिक परिस्थितीनुसार पिक पद्धतीनुसार प्रात्यक्षिकांचे तालुकानिहाय लक्षांक निर्धारित करावेत. कोणत्याही परिस्थितीमध्ये परिशिष्ट २ मध्ये दिलेल्या आर्थिक मर्यादा ओलांडण्यात येवू नये. भात, कडधान्य, गहू, भरडधान्य (मका) व पौष्टीक तृणधान्ये (न्युट्री सिरीयल) - ज्वारी, बाजरी, रागी पिकाच्या उत्पादकता वाढीसाठी "उन्नत शेती-समृद्ध शेतकरी" मोहीम राबविणेबाबत दिलेल्या सूचनांचा अवलंब करावा.

i) पिक प्रात्यक्षिके १० हे. क्षेत्राच्या समूह प्रात्यक्षिक (क्लस्टर) धर्तीवर घेण्यात यावीत.

ii) पिक प्रात्यक्षिकांची अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी कृषी सहाय्यकाकडे राहिल.

iii) प्रात्यक्षिक पिकाची तालुक्याची सरासरी उत्पादकता, त्या पिकांचे उच्चतम उत्पादन घेतलेल्या शेतकऱ्यांची उत्पादकता आणि त्या पिकांची विद्यापीठाने ठरवून दिलेली उत्पादन क्षमता (Yield potential) यात मोठी तफावत आहे. ही तफावत कमी करून पिकांची उत्पादकता वाढविण्यासाठी स्थानिक कृषी हवामान पद्धतीचा विचार करून संबंधित कृषी विद्यापीठांच्या कार्यक्षेत्रातील प्रत्येक जिल्ह्यातील प्रमुख पिकांसाठी कृषी विद्यापीठांच्या शास्त्रज्ञांनी (संचालक संशोधन/संचालक विस्तार) आधुनिक तंत्रज्ञान निश्चित करून विभागीय कृषी सहसंचालकांना द्यावे. सर्व विभागीय कृषी सहसंचालकांनी याकामी कृषी विद्यापीठ, कृषी विभागाचे क्षेत्रीय अधिकारी व अन्य संस्थांशी समन्वय साधून प्रात्यक्षिकांचे पॅकेज निश्चित करून घ्यावे. पॅकेज निश्चितीसाठी त्या-त्या पिकांचे उच्चतम उत्पादन घेतलेल्या शेतकऱ्यांची देखील मदत घेण्यात यावी.

पिक प्रात्यक्षिकांच्या प्रती हेक्टरी अनुज्ञेय अनुदानाबाबतची माहिती परिशिष्ट ३ मध्ये देण्यात आलेली आहे. शिफारशीनुसार रासायनिक खते लाभार्थी शेतकऱ्यांनी स्वतः उपलब्ध करावयाची आहेत. प्रत्यक्षात निर्धारित पॅकेजनुसार आवश्यक अनुदान विचारात घेता प्रती हेक्टरी होणा-या संभाव्य बचतीतून उपलब्ध निधी मर्यादेत अतिरिक्त पिक प्रात्यक्षिके घेण्यात यावीत.

रागी पिकाच्या महाबीज व इतर संस्था तसेच कृषी विद्यापीठांकडील बियाणे उपलब्धतेनुसार प्रात्यक्षिकांच्या पीक बदलाबाबत व पिकांचे पॅकेज ठरविण्याबाबत संबंधित विभागीय कृषी सहसंचालक यांनी निर्णय घ्यावा व मान्यता प्रदान करावी. त्यासाठी वेळोवेळी आयुक्तालयास प्रस्ताव पाठविण्याची आवश्यकता राहणार नाही, याची नोंद घ्यावी. रागी पिकाच्या बियाणे उपलब्धतेप्रमाणे अतिरिक्त प्रात्यक्षिके घेण्यास हरकत नाही, केवळ त्यासाठी इतर पिक प्रात्यक्षिके किंवा इतर घटकांतील एकूण तरतुदीच्या १० टक्के पर्यंत विभागीय कृषी सहसंचालक यांचे मान्यतेने बाबबदलाद्वारे प्रात्यक्षिके राबवावीत. त्यासाठी आयुक्तालयास प्रस्ताव पाठविण्याची आवश्यकता नाही.

iv) एकूण १० हे. क्षेत्र असणाऱ्या शेतकऱ्यांचे समूह/गटामार्फत प्रात्यक्षिकांची अंमलबजावणी करण्यात यावी. **गटामध्ये जे शेतकरी शासनाने ठरवून दिलेल्या तंत्रज्ञानाप्रमाणे पिक प्रात्यक्षिकांचे आयोजन करण्यास तयार असतील अशाच शेतकरी समूहांना लाभार्थी म्हणून निवडण्यात यावे.** गावातील प्रात्यक्षिकांच्या लक्षांक संख्येपेक्षा अधिक गटांची इच्छुक्ता प्राप्त झाल्यास लाभार्थी गटाची लॉटरी पद्धतीने निवड करण्यात यावी. प्रात्यक्षिक क्लस्टर मधील सर्व शेतकऱ्यांचा गटामध्ये समावेश असणे बंधनकारक राहिल. प्रती शेतकरी कमीत कमी ०.४० हेक्टर क्षेत्रावर प्रात्यक्षिकांचे आयोजन करावे.

१) पिक प्रात्यक्षिकासाठी निवडण्यात आलेल्या शेतकऱ्यांना वाटप केलेल्या मृद आरोग्य पत्रिकेआधारे अथवा ज्या ठिकाणी मृद आरोग्य पत्रिका अद्याप उपलब्ध नसेल अशा ठिकाणी मृद तपासणी करून त्या अहवालाप्रमाणे लागणाऱ्या निविष्ठा (पॅकेज) निश्चित कराव्यात. सदर निविष्ठा संबंधित कृषी विद्यापीठांचे शास्त्रज्ञ व संबंधित विभागीय कृषी सहसंचालकांनी निश्चित करावे. **कडधान्य, भात, गहू, भरडधान्य (मका) व पौष्टीक तृणधान्ये (न्युट्री सिरीयल) -ज्वारी, बाजरी, रागी पीक प्रात्यक्षिकासाठी मागील १० वर्षांच्या आतील अधिसूचित झालेल्या व राज्यासाठी शिफारस केलेल्या तसेच, प्रत्यक्ष क्षेत्रीय पुर्वानुभवानुसार त्या-त्या कृषि हवामान क्षेत्रासाठी योग्य वाणांचे प्रमाणित बियाणे संबंधित जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी निवड करून वापरणे बंधनकारक राहील.** प्रात्यक्षिकासाठी लागणाऱ्या बियाण्याची मागणी प्राधान्याने महाबीज, राष्ट्रीय बीज निगम, कृषी विद्यापीठे, कृभको, हिंदुस्तान इंसेक्टीसाईड ली. व नाफेड यांचेकडे करावी. जीवाणू खते, सूक्ष्ममूलद्रव्ये या निविष्ठा वेळीच उपलब्ध होणेकरीता आवश्यक मागणी खरीप व रबी हंगाम सुरु होण्यापूर्वी शासकीय संस्थाना कळविण्यात यावी, जेणेकरून शासन निर्णयाप्रमाणे लाभार्थ्यांना सदर निविष्ठांचा वेळेत पुरवठा होईल. तसेच, जैविक खते / औषधांबाबत उपरोक्त **संदर्भ क्र. ६ नुसार कार्यवाही करावी.** या निविष्ठांव्यतिरिक्त अन्य निविष्ठांची लाभार्थी शेतकरी गटाने त्यांच्या पसंतीने खुल्या बाजारातून खरेदी करावी व त्यानंतर खरेदी केलेल्या निविष्ठांचा पिक प्रात्यक्षिकासाठीच वापर केल्याची खात्री करून परिशिष्ट ३ मध्ये नमूद केलेल्या तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिकांच्या मापदंडानुसार निविष्ठासाठी दर्शिलेल्या अनुदान मर्यादेनुसार **गटातील शेतकऱ्यांच्या आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खात्यात अनुदान थेट जमा करण्यात यावे.** कृषी विभागमार्फत शेतकऱ्यांना कीटकनाशके, खते व औषधे इ. ची 'जनेरिक' नावाने शिफारस करावी.

- **आंतरपीक प्रात्यक्षिके:** पिकातील आंतरपीक प्रात्यक्षिक घेण्याचे दृष्टीने विद्यापीठांनी शिफारस केलेल्या प्रमाणात मुख्य पिक व आंतरपीक निवडावे. तसेच, आंतरपीकाचे प्रमाण राखावे. आंतरपीकाद्वारे जमिनीचा पोत सुधारणे, कीड/रोगांवर नियंत्रण राखणे, पिकात ओलावा राखणे व उत्पन्नात वाढ करणे याबाबी साध्य कराव्यात.
- **पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके :** जिल्ह्यासाठी कृषी विद्यापीठांनी शिफारस केल्यानुसार पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके घेण्यात यावीत. पिक पद्धतीद्वारे जमिनीचा पोत सुधारणे, कीड/रोगांवर नियंत्रण राखणे, पिकात ओलावा राखणे, उत्पादनात वाढ करणे तसेच शेतकऱ्यांचे निव्वळ उत्पन्नात वाढ या बाबी साध्य कराव्यात.
- **एकात्मिक कीड व्यवस्थापन:** प्रात्यक्षिकांच्या पिकावर येणारे संभाव्य किडी व रोग, त्यांचा जीवनक्रम आणि एकात्मिक पद्धतीने पिक संरक्षण बाबत सखोल माहिती लाभार्थ्यास देण्यात यावी. पिकाच्या वाढीच्या विविध अवस्थेमध्ये येणाऱ्या किडींचे सर्वेक्षण करण्याबाबत लाभार्थ्यास प्रशिक्षित करावे. तसेच, यासाठी क्रॉपसेप अंतर्गत नियुक्त केलेल्या किडरोग सर्वेक्षकांची मदत घेण्यात यावी. किडरोग सर्वेक्षणाच्या आधारे दिलेल्या सल्ल्यानुसार किडनाशकांचा वापर करण्याबाबत लाभार्थ्यास प्रवृत्त करावे. यासाठी केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषी विद्यापीठाने पीकनिहाय व किड/रोगनिहाय केलेल्या शिफारशींचा अवलंब करावा.
- **मनुष्यबळ विकास:**

खरीप हंगामासाठी ऑगस्ट-सप्टेंबर, रब्बी हंगामासाठी डिसेंबर-जानेवारी आणि उन्हाळी हंगामात फेब्रुवारी-मार्च महिन्यामध्ये प्रात्यक्षिक प्लॉटवर शेतीदिनाचे आयोजन करून परिसरातील शेतकऱ्यांच्या प्रात्यक्षिक प्लॉटला भेटी घडवून आणाव्यात. शेती दिनास स्थानिक लोकप्रतिनिधींना आमंत्रित करावे. शेतीदिनासाठी प्रति हेक्टर उच्चतम ₹ २५०/- प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहील. याद्वारे राबविलेल्या तंत्रज्ञानास व्यापक प्रसिद्धी द्यावी.

प्रशिक्षण/प्रसिद्धी साहित्यासाठी प्रति हेक्टर उच्चतम ₹ २५०/- प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय असून या बाबत " उन्नत शेती - समृद्ध शेतकरी" या मोहिमेच्या शासन निर्णयातील मार्गदर्शक सूचनानुसार करावी.

शास्त्रज्ञ व कृषितज्ञ यांच्या भेटी व मार्गदर्शनासाठी उच्चतम ₹ ३००/- प्रति हेक्टर अनुदान अनुज्ञेय असून पेरणीपूर्व, पिकाचे वाढीच्या कालावधीमध्ये तसेच काढणीपश्चात कालावधीमध्ये प्रात्यक्षिक प्रकल्प क्षेत्रास कृषी विद्यापीठ/ कृषी महाविद्यालय/ कृषी विज्ञान केंद्र/ कृषी संशोधन केंद्र येथील शास्त्रज्ञ यांच्या भेटी व लाभार्थ्यांशी संवाद घडवून आणावा. त्यांनी केलेल्या मार्गदर्शनाची नोंद कृषि सहाय्यकांनी क्षेत्रीय स्तरावरील नोंदवहीत करावी. यापैकी अधिकारी व शास्त्रज्ञ भेटी या बाबीखालील उपलब्ध अनुदानातून उर्वरित रक्कम पिक कापणी प्रयोगासाठी वापरण्यात यावी.

पिक प्रात्यक्षिकांमध्ये वापरलेले तंत्रज्ञान या प्रात्यक्षिकांमध्ये सहभागी नसणाऱ्या राज्यातील इतर सर्व शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी प्रात्यक्षिकाचे क्षेत्रावर स्थानिक इतर शेतकऱ्यांच्या भेटीचे आयोजन करण्यात यावे.

उपरोक्त **संदर्भ क्र. ५** नुसार कृषि पर्यवेक्षकाने संबंधित कृषि सहाय्यकांच्या पिक प्रात्यक्षिकांना १५ दिवसाला नियमितपणे भेट द्यावी व शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन करावे. तसेच कृषि सहाय्यकांना पुढील भेटीपर्यंत प्रात्यक्षिका अंतर्गत करावयाच्या कामाबाबत सूचना द्याव्यात आणि पुढील भेटीवेळी झालेल्या कामाचे मूल्यमापन करून आपला अहवाल **प्रपत्र १ अ** मध्ये मंडळ कृषि अधिकाऱ्यामार्फत तालुका कृषि अधिकारी कार्यालयास नियमितपणे सादर करावा. पिक प्रात्यक्षिकांना भेट दिल्यानंतर कृषि पर्यवेक्षकांनी संबंधित गावात मोका तपासणी देखील करावी. त्याचप्रमाणे संबंधित मंडळ कृषि अधिकाऱ्यांनी १५ दिवसातून एकदा किमान एका पिक प्रात्यक्षिकास भेट देऊन आपला अहवाल **प्रपत्र १ ब** नुसार तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा. सर्व पिक प्रात्यक्षिकांचा अहवाल संकलित करून तालुका कृषि अधिकाऱ्यांनी दर महिन्याला जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकाऱ्यांना सादर करावा. जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी जिल्ह्याचा एकत्रित अहवाल **प्रपत्र १ क** मध्ये विभागीय कृषि सहसंचालक व संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) पुढील महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत सादर करावा.

प्रत्येक पिक प्रात्यक्षिक क्लस्टरमधून रँडम पद्धतीने एक प्लॉट निवडून तेथे शेतकरी गटाच्या उपस्थितीत शास्त्रोक्त पद्धतीने पिक कापणी प्रयोग राबविणे बंधनकारक राहिल. तालुक्यातील एकूण पिक कापणी प्रयोगाचे संकलन करून तो अहवाल जिल्हास्तरावर सादर करण्यात यावा. जिल्हास्तरावरून जिल्ह्यातील सर्व प्रात्यक्षिकांचे संकलन करून पीकनिहाय प्रात्यक्षिकांद्वारे साध्य करण्यात आलेल्या उत्पादकतेचा अहवाल कृषी आयुक्तालयास सादर करावा. उपविभागीय कृषी अधिकारी यांनी त्यांचे कार्यक्षेत्रातील प्रत्येक तालुक्यामध्ये व तालुका कृषी अधिकारी यांनी त्यांचे कार्यक्षेत्रातील प्रत्येक मंडळामध्ये किमान एक पिक कापणी प्रयोगास हजर राहून सनियंत्रण करणे बंधनकारक राहिल.

सर्व प्रात्यक्षिकांसाठी संबंधित कृषि सहाय्यक यांनी प्रात्यक्षिकांचे सर्व अभिलेख ठेवणे बंधनकारक असून वरिष्ठ अधिका-यांनी वेळोवेळी प्रात्यक्षिकांना भेटी देवून मार्गदर्शन करावे. प्रात्यक्षिके राबविण्याची संपूर्ण जबाबदारी कृषि सहाय्यकांची राहिल व गांवनिहाय संकलित केलेल्या पिक कापणी निरीक्षण अहवालाची एकत्रित नोंद मंडळस्तरावर एका स्वतंत्र नोंदवहीत ठेवणे मंडळ कृषि अधिका-यांना बंधनकारक राहिल. कृषि सहाय्यकांनी वर्षनिहाय नोंदवही प्रपत्र ४ नुसार ठेवावी. याबाबत तालुका कृषि अधिकारी, उप विभागीय कृषि अधिकारी, जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांची प्रशासकीय जबाबदारी राहिल. प्रत्येक प्रात्यक्षिका शेजारी गुणात्मक तुलनेसाठी शेतक-यांने स्थानीक पद्धतीने घेतलेल्या तेवढ्याच क्षेत्राचा 'कन्ट्रोल प्लॉट' निवडावा. दोन्ही क्षेत्राच्या पिकाच्या पेरणीपासून कालक्रमानुसार वापरलेल्या निविष्टांच्या नोंदी बरोबरच त्यासाठी आलेल्या खर्चाची तारीखवार नोंद व दोन्ही क्षेत्रातून आलेल्या उत्पादनाची सांख्यिकी पद्धतीने पीक कापणी प्रयोग घेऊन विश्लेषणात्मक नोंदी खालील प्रपत्रात ठेवाव्यात.

पिक प्रात्यक्षिकांच्या प्रती हेक्टरी अनुज्ञेय अनुदान दरात केंद्र शासनाने वाढ केली आहे. तथापि, प्रत्यक्षात निर्धारित पॅकेजनुसार आवश्यक अनुदान विचारात घेता प्रती हेक्टरी होणा-या संभाव्य बचतीतून उपलब्ध निधी मर्यादेत अतिरिक्त पिक प्रात्यक्षिके घेण्यात यावीत. त्याबाबत पॅकेज ठरविताना संबंधित विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी निर्णय घ्यावा व मान्यता प्रदान करावी. तसेच, एखाद्या जिल्ह्यात स्थानिक परिस्थितीनुसार प्रात्यक्षिकात पिक बदल करणे क्रमप्राप्त असल्यास विहित वयोमर्यादेतील प्रमाणित बियाणे उपलब्धता विचारात घेवून त्यास संबंधित वि.कृ.स.सं. यांनी मान्यता द्यावी. त्यासाठी वेळोवेळी आयुक्तालयास प्रस्ताव पाठविण्याची आवश्यकता राहणार नाही, याची नोंद घ्यावी. स्थानिक परिस्थितीनुरूप खरीप व रब्बी हंगामातील पिक प्रात्यक्षिकांचे नियोजन विभागीय स्तरावर करावे.

दहा हेक्टर प्रात्यक्षिकामधील एका शेतक-यांच्या प्लॉटची रँडम पद्धतीने निवड करावी व शेतातील सांख्यिकी विभागाच्या पद्धतीचा वापर करून पिक कापणी प्रयोग घेणे बंधनकारक राहिल. तसेच कृषि सहाय्यकांनी त्यांचेकडे घेतलेल्या प्रात्यक्षिकांचा सर्व शेतकऱ्यांचा उत्पादनाचा अहवाल खालील प्रपत्रामध्ये जतन करावा व त्याची एक प्रत तालुका कृषि अधिकाऱ्यांना सादर करावी. तालुकास्तरावर प्रात्यक्षिकातील सर्व शेतकऱ्यांचे या पिक कापणीत आलेल्या उत्पादनाचा पीकनिहाय अहवाल संकलित करावा व संकलित केलेला खरीप व रबीचा अंतिम अहवाल (Excel sheet मध्ये) जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांना सादर करावा. जिल्ह्याचा संकलित अहवाल विभागीय कृषि सहसंचालक यांना सादर करून विभागाचा संकलित अहवाल कृषि आयुक्तालयास ई-मेल द्वारे ddanfsm@gmail.com सादर करावा.

पिक प्रात्यक्षिकाचा अहवाल

योजना : -----प्रात्यक्षिकाचा हेतू:----- कृषि सहाय्यकाचे नाव:-----प्रात्यक्षिकाचे गाव/तालुका:-----सहभागी शेतकरी संख्या:

शेतकऱ्याचे नाव	प्रात्यक्षिक प्लॉटमधील एकुण खर्च	पारंपारीक पध्दतीचे प्लॉटमधील एकुण खर्च	प्रात्यक्षिक प्लॉटमधील उत्पादन (क्विंटल/हे)	पारंपारीक पध्दतीचे प्लॉटमधील उत्पादन (क्विंटल/हे)	बाजारभावानुसार मिळालेले उत्पन्न (₹/हे)		प्रात्यक्षिक प्लॉटमधील मिळालेले निव्वळ वाढीव उत्पन्न (₹/हे)
					प्रात्यक्षिक प्लॉटमधील	पारंपारीक पध्दतीने	

प्रत्येक पीक प्रात्यक्षिकाकरीता शेतकरी गटाच्या उपस्थितीत शास्त्रोक्त पध्दतीने पीक कापणी प्रयोग घेवून प्रात्यक्षिकांद्वारे साध्य करण्यात आलेल्या उत्पादकतेचा अहवाल संबंधीत तालुका कृषि अधिकारी यांनी संकलीत करून जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना सादर करावा. जिल्ह्याचा संकलीत अहवाल जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी प्रपत्र २ मध्ये विभागास सादर करावा व त्याची प्रत कृषि आयुक्तालयास सादर करावी. **पिक कापणीनंतर १५ दिवसामध्ये पिक कापणीचा अहवाल कृषि आयुक्तालयास सादर करण्याची दक्षता घ्यावी.** विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी विभागाचा संकलीत अहवाल आयुक्तालयास सादर करावा.

प्रात्यक्षिक अंमलबजावणीबाबत सर्वसाधारण सूचना -

- प्रात्यक्षिक क्लस्टरसाठी निवड केलेल्या क्षेत्राचे मंडळ कृषि अधिकारी यांनी पायाभूत सर्वेक्षण काम पूर्ण करून क्लस्टरमधील उत्पादकतेच्या लक्षांकांसह प्रकल्प आराखडा तयार करावा व त्याची योग्यायोग्यता विचारात घेवून त्यास जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी त्यास यथाशिघ्र मान्यता प्रदान करावी. निश्चित केलेले प्रात्यक्षिकांचे तालुकानिहाय उत्पादकता लक्षांक रा.अ.सु.अ. कक्षास कळविण्यात यावेत.
- पायाभूत सर्वेक्षणाबाबतची माहिती <http://www.nfsm.gov.in/mis> या लिंकवर तात्काळ भरून अद्ययावत करण्याची जबाबदारी मंडळ कृषि अधिकारी यांची राहिल.
- ज्या शेतकरी गटाकडे प्रात्यक्षिके घेण्यात आलेली आहेत त्या शेतकरी गटाची निवड याच अभियानांतर्गत पुन्हा इतर पिकासोटी शक्यतो पुनश्च करू नये, जेणेकरून जास्तीत जास्त शेतकरी-यांना लाभ देणे सुलभ होईल.
- अनुसूचित जाती/जमातीच्या, महिला, अपंग लाभार्थ्यांना विहित प्रमाणानुसार लाभ देणे बंधनकारक राहिल.
- प्रात्यक्षिक क्षेत्रातील पिकांची पूर्वमशागत, बीजप्रक्रिया, पेरणी/लावणी, आंतरमशागत, सिंचन व्यवस्था, विशेष तंत्रांचा वापर, पीक संरक्षण, काढणी व मळणी या सर्व कामांचे नियोजन लाभार्थी गटास तयार करून द्यावे.
- प्रात्यक्षिकासाठी आवश्यक सर्व निविष्टांविषयी शेतकऱ्यांना अवगत करावे, निविष्टांची खरेदी उत्पादक गटाने वेळेत करणे बंधनकारक राहिल. गटामार्फत खरेदी करण्यात आलेल्या तसेच शेतकरी लाभार्थीनिहाय वाटप केलेल्या निविष्टांच्या नोंदी कृषि सहाय्यकाने प्रात्यक्षिक नोंदवहीमध्ये घ्याव्यात.
- प्रात्यक्षिकांतर्गत प्रती हेक्टरी आर्थिक मर्यादेपेक्षा अधिकचा खर्च झाल्यास सदर खर्च संबंधित लाभार्थी गटाने करावा.
- प्राप्त निविष्टांचा वापर नियोजित प्रात्यक्षिकासाठीच केला जाईल व गैरवापर होणार नाही याबाबत खातरजमा करावी.
- लाभार्थ्यांची यादी ग्रामपंचायत नोटीस बोर्डवर जाहीर करावी तसेच केंद्र व राज्य शासनाच्या वेबसाईटवर भरावी.
- प्रात्यक्षिक प्लॉट शेजारी पारंपारीक पध्दतीवर आधारित तुलनात्मक प्लॉट घेण्यात यावा.
- प्रात्यक्षिके शक्यतो रस्त्यालगत तसेच, संबंधित गावातील जमिनीचा प्रकार/सुपीकता यांचे प्रतिनिधिक असावीत. प्रात्यक्षिकाचा फलक रस्त्याच्याकडेला प्लॉटशेजारी दर्शनी भागात लावावा व त्यावर खालील माहिती नमूद करावी.

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियाना अंतर्गत ----- पीक प्रात्यक्षिक

१) समाविष्ट गावांचे नाव:	२) सहभागी शेतकरी संख्या:	३) पीक व वाण:
४) प्रात्यक्षिकाचा प्रकार:	५) खत मात्रा:	६) जैविक खते मात्रा:
७) सुक्ष्म मुलद्रव्ये मात्रा:	८) बियाण्याचे प्रमाण व पेरणीचे अंतर:	९) पेरणीची तारीख:
१०) शेतकरी गट प्रमुख व कृषि सहाय्यकाचे नांव व भ्रमणध्वनी संपर्क क्रमांक:		
११) गतवर्षी आलेले उत्पन्न (क्विंटल प्रति हेक्टर):	१२) चालू वर्षी आलेले उत्पन्न (क्विंटल प्रति हेक्टर):	

- प्रात्यक्षिकासाठीच्या निविष्ठा वेळेपूर्वी लाभार्थी गटास उपलब्ध होतील असे नियोजन मंडळ कृषि अधिकारी यांनी करावे.
- लाभार्थी गटाने पिकनिहाय वितरण केलेल्या व वापरलेल्या निविष्ठांच्या नोंदी नोंदवहीत ठेवाव्यात.
- अभियाना अंतर्गत प्रात्यक्षिकासाठी वितरीत करावयाच्या निविष्ठा संदर्भात मागणी, तपासणी व देयक अदायगी या अनुषंगाने संचालक, निविष्ठा व गुण नियंत्रण यांनी निर्गमित केलेल्या अद्ययावत मार्गदर्शक सूचनांनुसार कार्यवाही करण्यात यावी.
- कोणत्याही परिस्थितीत बियाणे विरहित पिक प्रात्यक्षिके न राबविणेबाबत केंद्र शासनाच्या सूचना आहेत.

परिशिष्ट ३

सन २०१९-२० साठी पिक प्रात्यक्षिकाकरिता पीकनिहाय उच्चतम अर्थसहाय्याचे दर खालीलप्रमाणे,

पिक	सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित प्रात्यक्षिके	प्रात्यक्षिके	अर्थसहाय्य दर रुपये प्रति हेक्टर				
			निविष्ठा *	शेतीदिन	प्रशिक्षण साहित्य	शास्त्रज्ञ भेट व सल्ला	एकूण
राअसुअ भात							
भात	अ. सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके	श्री पद्धत - सुधारित भात/ श्री पद्धत - संकरीत भात/ चारसूत्री भात पिक लागवड/ यांत्रिकी पद्धतीने पुनर्लागवड	८२००	२५०	२५०	३००	९०००
	ब.पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके	भात पिकानंतर कडधान्य	१४२००	२५०	२५०	३००	१५०००
राअसुअ गहू							
गहू	अ. सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके	गहू	८२००	२५०	२५०	३००	९०००
	ब.पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके	मुग/उडीद/सोयाबीन नंतर गहू	१४२००	२५०	२५०	३००	१५०००
राअसुअ कडधान्य							
कडधान्य	अ. सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके	तुर/मुग/उडीद/हरभरा	८२००	२५०	२५०	३००	९०००
	ब.आंतरपीक पद्धतीवर प्रात्यक्षिके	सोयाबीन + तूर	८२००	२५०	२५०	३००	९०००
	ब.पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके	१) मुग, उडीद पिकानंतर र. ज्वारी/ मुग, उडीद पिकानंतर गहू/ ख. ज्वारी पिकानंतर हरभरा/ बाजरी पिकानंतर हरभरा	१४२००	२५०	२५०	३००	१५०००
रा.अ.सु.अ. भरडधान्य - मका							
मका	अ. सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके	मका	५२००	२५०	२५०	३००	६०००
	ब.आंतरपीक पद्धतीवर प्रात्यक्षिके	मका + सोयाबीन / मका + तूर	५२००	२५०	२५०	३००	६०००
रा.अ.सु.अ. पौष्टीक तृणधान्ये-न्युट्री सिरियल (ज्वारी/ बाजरी/ नागली)							
ज्वारी	सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके	ज्वारी	५२००	२५०	२५०	३००	६०००
बाजरी	सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके	बाजरी	५२००	२५०	२५०	३००	६०००
नागली	सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके	नागली	५२००	२५०	२५०	३००	६०००

टिप - (* उच्चतम मर्यादा दर्शवली आहे तथापि मंजूर पॅकेज च्या अधीन राहून लागू राहील.)

१. भात पिकाच्या बांधावर तूर लागवड ही बाब मोठ्या प्रमाणात घेण्याबाबत केंद्र शासनाचे निर्देश असल्याने तसेच कडधान्य पिकाखालील क्षेत्र वाढवण्याच्या उद्देशाने प्रत्येक प्रात्यक्षिकात सदर बाबीचा समावेश करण्यात यावा.
२. कृषि विद्यापीठाचे शिफारशीनुसार कडधान्यावर आधारित इतर पिक पद्धतीचाही समावेश करणेस हरकत नाही. यासाठीही अनुदान मर्यादा उपरोक्त नमूद केल्याप्रमाणे रु.१५०००/- प्रती हेक्टर राहील.
३. पीक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिकासाठी लाभार्थी निवडताना **दोन्ही हंगामात पिके घेण्याची तयारी असणाऱ्या** व त्याप्रमाणे सुविधा उपलब्ध असलेल्या शेतकऱ्यांचीच निवड करावी.
४. मनुष्यबळ हा घटक राबविणे अनिवार्य आहे.
५. **"प्रधानमंत्री कृषी सिंचाई योजने" अंतर्गत उपलब्ध झालेल्या सिंचन क्षेत्रामधील लाभार्थीचीही निवड करण्यात यावी.**

२. बियाणे वितरण :

पिकांच्या उत्पादकता वाढीसाठी बियाणे बदलाचे महत्त्व विचारात घेता संकरीत/सुधारित वाणांचे प्रसारासाठी खालीलप्रमाणे प्रमाणित बियाणे वितरणासाठी मूळस्रोत अनुदान अनुज्ञेय राहील.

अ.क्र.		पिकाचे नाव	वयोमर्यादा	अधिकतम अनुदान मर्यादा	
				संकरित वाणाच्या बियाण्याकरिता	सुधारित वाणाच्या बियाण्याकरिता
राअसुअ-भात, गहू व कडधान्य बियाणे वितरण तपशील					
१	भात	१० वर्षांच्या आतील अधिसूचित वाण	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १००००/ प्रती किंंटल यापैकी किमानप्रमाणे	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ २०००/- प्रती किंंटल यापैकी किमानप्रमाणे	
		१० वर्षांच्या वरील अधिसूचित वाण	--	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १००००/ प्रती किंंटल यापैकी किमान प्रमाणे	
२	गहू	१० वर्षांच्या आतील अधिसूचित वाण	--	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ २०००/- प्रती किंंटल यापैकी किमानप्रमाणे	
		१० वर्षांच्या वरील अधिसूचित वाण	--	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १००००/ प्रती किंंटल यापैकी किमान प्रमाणे	
३	कडधान्य	१० वर्षांच्या आतील अधिसूचित वाण	--	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००००/- प्रती किंंटल यापैकी किमानप्रमाणे	
		१० वर्षांच्या वरील अधिसूचित वाण	--	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ २५०००/- प्रती किंंटल यापैकी किमान प्रमाणे	
भरडधान्य - मका व पौष्टीक तृणधान्ये कार्यक्रम (ज्वारी/ बाजरी/ नागली) बियाणे वितरण तपशील					
१	मका	१० वर्षांच्या आतील अधिसूचित वाण	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १०००००/ प्रती किंंटल यापैकी किमानप्रमाणे	--	
२	पौष्टीक तृणधान्ये- (ज्वारी/ बाजरी/ नागली*)	१० वर्षांच्या आतील अधिसूचित वाण	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १०००००/ प्रती किंंटल यापैकी किमानप्रमाणे	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ३००००/- प्रती किंंटल यापैकी किमानप्रमाणे	
		१० वर्षांच्या वरील अधिसूचित वाण	--	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १५०००/- प्रती किंंटल यापैकी किमान प्रमाणे	

(*नागली बियाणे कृषि विद्यापीठांकडील उत्पादित प्रमाणित बियाणे महाबीज मार्फत पुरवठा केला जाईल याची कृपया नोंद घ्यावी.)

सदर घटकाच्या अंमलबजावणी बाबत कृषी आयुक्तालयाच्या दि. २६/०४/२०१६ रोजीच्या पत्रानुसार जिल्हास्तरीय बियाणे समिती गठीत करावी. उच्चतम अनुदानाचे मर्यादेपेक्षा कमी अनुदान देय असल्यास संभाव्य बचतीतून उपलब्ध निधीच्या मर्यादेत अतिरिक्त बियाणे वितरण करण्यास हरकत नाही.

२.१. जिल्हानिहाय, पिकनिहाय वितरीत करावयाच्या प्रमाणित बियाण्यांचा तपशील परिशिष्ट २ मध्ये सहपत्रीत करण्यात येत आहे. सदर घटकाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी महाबीज, राष्ट्रीय बीज निगम, एचआयएल, कृभको, कृषि विद्यापीठे व कृषि विज्ञान केंद्रे यांच्याबरोबर समन्वय ठेवून लक्षांकाप्रमाणे संबंधित तालुक्यामध्ये बियाणे वेळेत वितरीत केले जाईल याबाबत स्थानिक पातळीवर नियोजन व अंमलबजावणी करावी. विहित केलेल्या प्रमाणानुसार अनुसूचित जाती / जमाती व इतर प्राधान्यक्रमाच्या लाभार्थी शेतकऱ्यांना लाभ पोहचेल याची दक्षता घ्यावी. बियाणे वितरणाचा लाभार्थी प्रवर्गनिहाय तपशील संबंधित संस्थांनी ता.कृ.अ./जि.अ.कृ.अ. यांना देयकासोबत पाठवावा, जेणेकरून लाभार्थी प्रवर्गनिहाय निधी खर्ची टाकता येवू शकेल.

२.२. जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी यांनी लक्षांकनिहाय व पिकनिहाय वाणांचा पूर्वाभूत विचारात घेवून राज्यासाठी शिफारस केलेल्या व स्थानिक भौगोलिक परिस्थितीनुसार कृषि हवामानास योग्य बियाण्यांची मागणी पुरवठादार संस्थांना तात्काळ द्यावी. बियाणे पुरवठादार संस्थांनी त्यांचे वितरकामार्फत प्रमाणित बियाणे वाटप करावयाचे आहे.

२.३. पुरवठादार संस्थांच्या वितरकांनी बियाणे विक्री अनुदानीत दराने खुल्या पद्धतीने करावयाची आहे. शेतकऱ्यांना बियाणे घेण्यासाठी जास्त अंतर जावे लागणार नाही यादृष्टीने जास्तीत जास्त वितरकांकडे बियाणे उपलब्ध होईल याची दक्षता बियाणे पुरवठादार संस्था व जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी यांनी घ्यावी.

२.४. जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी तालुकानिहाय व प्रवर्गनिहाय निश्चित केलेल्या लक्षांकानुसार पुरवठादार संस्थांनी त्या तालुक्यातील त्यांच्या अधिकृत वितरकांकडे प्रमाणित बियाणे उपलब्ध करून द्यावे तसेच, वाणनिहाय व वितरकनिहाय

किती बियाणे उपलब्ध करून देण्यात आले आहे याची माहिती संबंधित तालुका कृषि अधिकारी व जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांना विनाविलंब उपलब्ध करून द्यावी.

- २.५. वितरकांनी दर्शनी भागावर राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान अंतर्गत प्रमाणित बियाणे अनुदानावर उपलब्ध असल्याचा फलक लावावा. तसेच, वाणनिहाय दर, अनुदान व अनुदान वजा जाता पॅकींगनिहाय येणारी किंमत याची माहिती संबंधित वितरकाने फलकावर प्रदर्शित करणे आवश्यक आहे.
- २.६. अनुदानित बियाणे घेण्यास येणाऱ्या शेतकऱ्याचे नाव, प्रवर्ग, गाव, सर्व्हे/गट क्रमांक, क्षेत्र याबाबतची माहिती घेऊन व त्याची खात्री करून संबंधित वितरकांनी अनुदान वजा जाता येणारी किंमत लाभार्थी शेतकऱ्याकडून घेऊन शेतकऱ्यांना बियाणे वितरीत करावे. कृषि विभागामार्फत कोणत्याही परिस्थितीत शेतकऱ्याकडून अनुदान वजा जाता रक्कम वसूल केली जाणार नाही, याची पुरवठादार संस्थांनी नोंद घ्यावी. लाभार्थी हिश्याची रक्कम शेतकऱ्याकडून वसूल करण्याची जबाबदारी पुरवठादार संस्थांच्या वितरकांची राहिल.
- २.७. खरीप व रब्बी हंगामात लाभार्थीनिहाय वितरण, वितरकाची साठा नोंदवही व विक्री बिलांची तपासणी संबंधित ता.कृ.अ. यांनी वेळोवेळी करावी.
- २.८. वितरीत केलेल्या बियाण्याची खातरजमा करण्यासाठी संबंधित वितरकाने प्रवर्गनिहाय लाभार्थी याद्या तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे वेळेवर सादर कराव्यात. तालुका कृषि अधिकारी व बियाणे पुरवठादार संस्थांकडून संयुक्त बियाणे वितरण अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी बियाणे वितरण प्रमाणपत्र जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयास पाठवावे. सदर वितरण प्रमाणपत्राच्या आधारे जिल्हास्तरावरून संबंधित पुरवठादार संस्थांना अनुदान वितरीत करण्यात यावे.
- २.९. पुरवठादार संस्थांकडून वितरकांकडे बियाणे प्राप्त झाल्यानंतर गुणवत्ता नियंत्रण निरीक्षकांनी लॉट निहाय नमुने घेऊन शासकीय बीज परीक्षण प्रयोगशाळेकडून तपासून घ्यावेत. गुणवत्ता तपासणीत नमुना अप्रमाणित घोषित झाल्यास त्या लॉटची देयके अदा करू नयेत. तसेच, पुरवठा केलेल्या बियाणाच्या गुणवत्तेबाबत काही तक्रारी निर्माण झाल्यास जिल्हा / तालुका स्तरीय तक्रार निवारण समितीद्वारे विहित पद्धतीनुसार प्रत्यक्ष क्षेत्रास भेटी देवून निरीक्षणे नोंदवावीत. समितीने शास्त्रोक्त पद्धतीने सुस्पष्ट निष्कर्ष नोंदवावेत. अप्रमाणित नमुन्याबाबत तसेच, तक्रार निवारणाचे अनुषंगाने पुढील कार्यवाही संचालक, निविष्टा व गुणनियंत्रण यांनी वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या निर्देशांनुसार करावी. तक्रारीबाबत बियाणे अधिनियम १९६६, बियाणे नियम १९६८ च्या भाग ९ मधील नियम २३-A नुसार कार्यवाही करावी.
- २.१०. सदर घटकाचे प्रभावी सनियंत्रणाची जबाबदारी उपविभागीय कृषि अधिकारी यांची राहिल.
- २.११. वितरीत निधीतून बियाणे घटकाची अदायगी विहित कार्यपद्धतीचा अवलंब करून प्रथम प्राधान्याने करावी.
- २.१२. वितरीत बियाण्याची अनुदान अदायगी केंद्र / राज्य शासनाने त्या वर्षासाठी उपलब्ध आर्थिक मर्यादेत करावी.

३. बियाणे उत्पादन कार्यक्रम :

३.१. अ) प्रमाणित बियाणे उत्पादन (कडधान्य पिके) :

कडधान्य उत्पादन वाढविण्यासाठी तूर, मुग, उडीद व हरभरा या प्रमुख कडधान्य पिकांच्या नवीन वाणांचे प्रमाणित बियाणे पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध होणे गरजेचे आहे. कडधान्य पिकांचा बियाणे बदलाचा दर वाढविण्याच्या उद्देशाने राज्यासाठी शिफारस केलेल्या वाणांचे प्रमाणित बियाणे राज्यातच उत्पादन करण्यास प्राधान्य देणे आवश्यक आहे. ही बाब लक्षात घेऊन केंद्र शासनाने सदर अभियानांतर्गत तूर, मुग, उडीद व हरभरा या कडधान्य पिकांसाठी "बियाणे उत्पादनास अर्थसहाय्य" हा घटक समाविष्ट केला आहे. सदर घटकांतर्गत बिजोत्पादकाने उत्पादित केलेल्या १० वर्षांच्या आतील वाणांचे प्रमाणित बियाण्यापोटी ₹ २५०० प्रती क्विंटल या प्रमाणात अनुदान अनुज्ञेय आहे. तथापि जिल्हानिहाय दिलेल्या लक्षांकापेक्षा जास्त बियाणे उत्पादन झाल्यास अनुदानाचे उपलब्धतेनुसार अनुदानाची अदायगी समप्रमाणात करावयाची आहे.

ब) प्रमाणित बियाणे उत्पादन - पौष्टीक तृणधान्ये (ज्वारी/ बाजरी/ नागली) :

सदर पिकांच्या बियाणे बदलाच्या दरात वृद्धी करणे व नवीन सुधारित वाणांचा प्रसार करणे हा हेतू आहे. सदर घटकांतर्गत बिजोत्पादकाने मागील १० वर्षांच्या आतील राज्यासाठी अधिसूचित झालेल्या वाणांचे राज्यांतर्गत उत्पादित केलेल्या प्रमाणित बियाण्याचे उत्पादनापोटी ₹ ३००० प्रती क्विंटल दराने अनुदान अनुज्ञेय राहिल. सदर घटकांतर्गत अनुज्ञेय लाभासाठी महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ (महाबीज), राष्ट्रीय बीज निगम, कृषि विद्यापीठे, कृषि विज्ञान केंद्रे,

(नॉंदणीकृत शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी (FPO/FPC) व कृषी विज्ञान मंडळ या बिजोत्पादन करणाऱ्या संस्था पात्र ठरतील. **उपलब्ध निधी मर्यादेत सदर घटकाचा लाभ अनुज्ञेय राहील.** बिजोत्पादन कार्यक्रम राबविताना पौष्टीक तृणधान्ये पिकाच्या मागील १० वर्षांच्या आतील अधिसूचित व राज्यासाठी शिफारस केलेल्या वाणांचे बिजोत्पादन घेण्यास प्रोत्साहन द्यावे, जेणेकरून पुढील वर्षी विहित वयो मर्यादेतील बियाणे पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध होईल. **तथापि जिल्हानिहाय दिलेल्या लक्षांकापेक्षा जास्त बियाणे उत्पादन झाल्यास अनुदानाचे उपलब्धतेनुसार अनुदानाची अदायगी समप्रमाणात करावयाची आहे.**

- बियाणे उत्पादनास इच्छुक असलेल्या उपरोक्त नमूद केलेल्या संस्थांनी प्रथम प्राधान्याने जिल्हानिहाय बीजोत्पादनाचा आराखडा संबंधित जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी यांच्याकडे हंगामापूर्वी सादर करावा व त्यास जिल्हास्तरीय बियाणे समितीची मान्यता घ्यावी.
- बिजोत्पादनासाठी निवडलेल्या वाणाचे अधिसूचित वर्षाची व राज्यासाठी शिफारस असल्याची खात्री करून १० वर्षांच्या आतील अधिसूचित वाणाच्या बिजोत्पादन कार्यक्रमास मान्यता द्यावी.
- बिजोत्पादन संस्थांनी बियाणे उत्पादन कार्यक्रमाची नोंदणी बीज प्रमाणीकरण यंत्रणेकडे करावी.
- बीज प्रमाणीकरण यंत्रणेच्या सल्ल्याने व मार्गदर्शनाखाली कार्यक्रम राबवावा.
- दर्जेदार बिजोत्पादन करण्यासाठी कृषी विद्यापीठाने शिफारस केलेल्या सुधारित तंत्रज्ञानाचा अवलंब करावा.
- बिजोत्पादन लक्षांक पुरवठा संस्थेने कळविलेल्या अपेक्षित बियाणे उत्पादनावर निर्धारित केले आहेत. तथापि, असे निदर्शनास येते की, काही प्रसंगी एखाद्या जिल्ह्यात लक्षांकापेक्षा जास्त उत्पादन होते तर एखाद्या जिल्ह्यात कमी साध्य होते. अशा प्रसंगी वि.कृ.स.सं. यांनी विभागांतर्गत जिल्ह्याच्या लक्षांक बदलास त्यांचे स्तरावरून मान्यता द्यावी. तसेच, उत्पादन लक्षांक जास्त साध्य झाला व वितरण लक्षांक कमी साध्य झाल्यास दोन्ही घटकांचा हेतू एकच असल्याने अंतर्गत बदलास विभागस्तरावर मान्यता द्यावी, त्यासाठी आयुक्तालयास प्रस्ताव पाठविण्याची आवश्यकता नाही. केवळ विभागाच्या लक्षांकापेक्षा जास्त निधीची गरज असल्यासच आयुक्तालयास प्रस्तावित करावे.

३.२. बियाणे उत्पादन अनुदान अदायगीची कार्यपद्धती:

- संबंधित बिजोत्पादन संस्था नोंदणीकृत असल्याबाबतचे प्रमाणपत्र घेणे आवश्यक राहील.
- बीजप्रमाणिकरण यंत्रणेकडील मुक्तता अहवालाची प्रत घ्यावी व त्यानुसार प्रत्यक्ष मुक्त केलेले विहित वयोमर्यादेतील बियाणे अनुदानासाठी पात्र ठरेल.
- संस्थेने स्वतःचे प्रक्षेत्रावर बिजोत्पादन कार्यक्रम घेतला असल्यास बीजप्रमाणिकरण यंत्रणेकडील नोंदणीच्या व मुक्तता अहवालाचे आधारे अनुदान संबंधित संस्थेस अनुज्ञेय राहील.
- संस्थेने बिजोत्पादन कार्यक्रम शेतक-यांच्या शेतावर घेतला असल्यास ज्या शेतक-याचे शेतावर कार्यक्रम घेतला असेल त्या शेतक-यांचे नांव, गाव, सर्व्हे नंबर, राष्ट्रीयकृत बँक खाते क्रमांक व आधार क्रमांक या तपशिलासह यादी जोडावी. केंद्र शासनाच्या निर्देशानुसार उत्पादित बियाण्यास अनुज्ञेय अनुदान रक्कम बिजोत्पादक संस्थेस अदा केल्यानंतर संस्थेने नोंदणी शुल्क, बियाणे प्रक्रिया इत्यादी बाबींसाठी सर्वसाधारण २५ टक्के पर्यंत रक्कम स्वतःकडे ठेवावी व उर्वरीत रक्कम बिजोत्पादक शेतक-याचे आधार सलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खात्यावर जमा करावी. उपविभागीय कृषी अधिकारी यांनी बिजोत्पादक शेतक-याचे बँक खात्यावर रक्कम जमा झाल्याची खात्री करून तसा अहवाल जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा.
- उत्पादित बियाण्यास अनुदान अदायगी केंद्र / राज्य शासनाने त्या वर्षासाठी उपलब्ध करून दिलेल्या आर्थिक अनुदान मर्यादेचे अधीन राहून केली जाईल
- खरीप हंगामातील बिजोत्पादन कार्यक्रमाची अनुदान अदायगी संबंधित आर्थिक वर्षातच करावी आणि रब्बी हंगामातील बीजोत्पादनाचा मुक्तता अहवाल पुढील आर्थिक वर्षात प्राप्त होत असल्याने त्याबाबतचा बिजोत्पादन अहवाल जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा आणि जिल्हा बियाणे समिती व जिल्हास्तरीय अन्न सुरक्षा अभियान कार्यकारी समितीच्या मान्यतेने पुढील आर्थिक वर्षाच्या कृती आराखड्यामध्ये त्याचा आठवणीने समावेश करावा.
- सदर घटकाचे प्रभावी सनियंत्रणाची जबाबदारी उपविभागीय कृषी अधिकारी यांची राहील.

४. एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन :

जमीन आरोग्य पत्रिका व कृषी विद्यापीठाच्या शिफारशीनुसार उत्पादन खर्चात बचत करून गरजेनुसार अन्नद्रव्ये पुरवठा करण्याच्या दृष्टीने एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन करावे. एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापनामध्ये सूक्ष्ममुलद्रव्ये, जिप्सम/गंधक व जैविकखते या बाबींचा समावेश होतो. सदर घटकाची अंमलबजावणी किमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ ५००/- प्रति हेक्टर यापैकी जे कमी असेल ते याप्रमाणे अनुदानावर करावयाची आहे. सदर अंमलबजावणी समूह/गट स्वरूपात करावी जेणेकरून सदर घटकाची परिणामकारकता इतर शेतकऱ्यांना समजावून देणे सोयीचे होईल. **सदर घटकांतर्गत प्राप्त लक्षांक खरीप, रब्बी आणि उन्हाळी हंगामासाठी असून जिल्ह्यातील राअसुअ पिकांखालील क्षेत्र विचारात घेऊन या घटकाचे हंगामनिहाय व पिकनिहाय नियोजन करावे.** पौष्ठीक तृणधान्ये-न्युट्री सिरीयल (ज्वारी/ बाजरी/ नागली) /कडधान्य पिकांसाठी सदर घटक राबविताना मुख्य पिकांबरोबरच आंतरपिकांच्या (उदा. सोयाबीन, वाल, मसूर, राजमा, चवळी, तूर इ.) उत्पादन वाढीसाठी देखील नियोजन करावे.

४.१. सूक्ष्ममुलद्रव्यांचा वापर :

- जिल्ह्याच्या सुपीकता निर्देशांकानुसार ज्या तालुक्यात सूक्ष्ममुलद्रव्यांची कमतरता आहे अशा तालुक्यातील शेतकरी गटांची निवड करून त्यांना सूक्ष्ममुलद्रव्यांचे महत्त्व पटवून द्यावे.
- सूक्ष्ममुलद्रव्याच्या वापरासाठी किमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ ५००/- प्रति हेक्टर यापैकी जे कमी असेल ते अनुदान अनुज्ञेय राहिल. त्यासाठी लाभार्थी शेतकरी गटाने शिफारशीप्रमाणे सूक्ष्ममुलद्रव्ये त्यांच्या पसंतीने खुल्या बाजारातून खरेदी करावीत व त्यानंतर गटातील शेतकऱ्यांच्या आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खात्यात अनुदान थेट जमा करण्यात यावे.
- लाभार्थी गटाने पिकनिहाय वापरलेल्या सूक्ष्ममुलद्रव्यांच्या नोंदी व संबंधित पिकांचे आलेले उत्पादन याबाबतचा तपशील कृषी सहाय्यकांनी नोंदवहीत ठेवावा. तसेच, तुलनात्मक प्लॉटच्याही उत्पादन नोंदी ठेवाव्यात आणि इतर शेतकऱ्यांना सूक्ष्ममुलद्रव्यांचे महत्त्व पटवून द्यावे.

४.२. फॉस्फोजिप्समचा / गंधक (८० WG) वापर

- कडधान्य पिकांकरिता फॉस्फोजिप्सम/गंधकाचा वापर जमीन आरोग्य पत्रिकेतील शिफारशीनुसार करावा.
- फॉस्फोजिप्सम/गंधकाच्या वापरासाठी किमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ ७५०/- प्रति हेक्टर यापैकी जे कमी असेल ते अनुदान अनुज्ञेय राहिल. त्यासाठी लाभार्थी शेतकरी गटाने खुल्या बाजारातून त्यांच्या पसंतीने खरेदी करावीत व त्यानंतर गटातील शेतकऱ्यांच्या आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खात्यात अनुदान थेट जमा करण्यात यावे.
- लाभार्थी गटाने पिकनिहाय वापरलेल्या फॉस्फोजिप्सम/गंधकाच्या नोंदी व संबंधित पिकांचे आलेले उत्पादन याबाबतचा तपशील कृषी सहाय्यकांनी नोंद वहीत ठेवावा. तसेच तुलनात्मक प्लॉटच्याही उत्पादन नोंदी ठेवाव्यात आणि इतर शेतकऱ्यांना फॉस्फोजिप्सम/गंधकाचे महत्त्व पटवून द्यावे.

४.३. जीवाणू खते

- **सदर बाब फक्त कडधान्य/ पौष्ठीक तृणधान्ये (ज्वारी/ बाजरी/ नागली) कार्यक्रमासाठी लागू आहे.** कृषी विभागाच्या जैविक प्रयोगशाळामार्फत पीक गटास आवश्यक द्रवरूप जैविक खते/जैविक खते संघ (liquid consortia) तयार करण्यात येत असून सदर खतांची बीजप्रक्रिया केल्यास उत्पादन खर्चात बचत करून पिकांच्या उत्पादकतेत वाढ होते. खत नियंत्रण आदेश, १९८५ मध्ये द्रवरूप जीवाणू संघ (liquid consortia) त्यामध्ये नत्र स्थिरीकरण करणारे, स्फुरद विरघळविणारे व जस्त विरघळविणारे जीवाणू उपलब्ध करून देणारे यापैकी कमीत कमी दोन किंवा अधिक जीवाणूंचा समावेश असतो असे जैविक खत म्हणजेच द्रवरूप जीवाणू संघ (liquid consortia). एकच जीवाणू असणारे जैविक खत व दोन किंवा अधिक जीवाणू असणारे जीवाणू संघ यांची तुलना केली असता द्रवरूप जीवाणू संघ (liquid consortia) हा तुलनेने स्वस्त, वापरण्यास सोपा, वाहतूक खर्च कमी, बीज प्रक्रियेसाठी विशेष कौशल्याची आवश्यकता नसलेला व एकात्मिक अन्नद्रव्य पुरविण्याचा उद्देश साध्य करणार आहे. यापूर्वी प्रामुख्याने घनरूप जैविक खतांचा वापर केला जात होता. परंतु त्यापेक्षा द्रवरूप जीवाणू खते अधिक फायदेशीर आहेत. एकच जीवाणू असलेले द्रवरूप/घनरूप जैविक खते वापरण्यापेक्षा तीनही मुख्य अन्नद्रव्य उपलब्ध करून देणारे जैविक खत वापरणे फायदेशीर ठरते. उपरोक्त तीन जीवाणूंचा समावेश असणारे जैविक खत हे पिकानुसार उपलब्ध करून दिले जाऊ शकते. याबाबत शेतकऱ्यांना माहिती

देण्यात यावी. संबंधित गटामार्फत द्रवरूप जीवाणू संघ (liquid consortia) प्रथम पूर्ण किंमत देवून खरेदी करावीत व तदनंतर गटातील शेतकऱ्यांच्या आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खात्यात अनुदान थेट जमा करण्यात यावे. **शेतकरी गटाने जीवाणू खतांची खरेदी प्रथम प्राधान्याने शासकीय प्रयोगशाळा, कृषी विद्यापीठे, कृषी विज्ञान केंद्रे या प्राधान्यक्रमाने यांच्याकडून करावी.**

- शेतकऱ्यांना खुल्या बाजारातून जिवाणू खते खरेदी करावयाची असल्यास कडधान्य व पौष्टीक तृणधान्ये पिकांसाठी किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ ३००/- प्रति हेक्टर यापैकी जे कमी असेल ते अनुदान अनुज्ञेय राहील. त्यासाठी लाभार्थी शेतकरी गटाने खुल्या बाजारातून त्यांच्या पसंतीने खरेदी करावी व त्यानंतर याबाबत खात्री करून गटातील शेतकऱ्यांच्या आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खात्यात अनुदान थेट जमा करण्यात यावे.
- लाभार्थी गटाने पिकनिहाय वापरलेल्या जिवाणू खतांच्या नोंदी व संबंधित पिकांचे आलेले उत्पादन याबाबतचा तपशील कृषी सहाय्यकांनी नोंदवहीत ठेवावा. तसेच तुलनात्मक प्लॉटच्याही उत्पादन नोंदी ठेवाव्यात आणि इतर शेतकऱ्यांना जिवाणू खतांचे महत्त्व पटवून द्यावे.

५. एकात्मिक कीड/रोग व्यवस्थापन

५.१. पीक संरक्षणासाठी कीडनाशके पुरवठा -

यासाठी ५० टक्के मर्यादेत प्रती हेक्टर रु. ५००/- पर्यंत अनुदान देय असून याबाबतची कार्यवाही क्रॉपसॅपचे मार्गदर्शक सूचनांनुसार करावी.

५.२. तणनाशके

ऐन हंगामात मजूर उपलब्धतेच्या समस्येमुळे व वाढत्या मजुरी दरांमुळे तणनियंत्रणावरील खर्च वाढत असून अन्नधान्य पिकांच्या उत्पादन खर्चात वाढ होत आहे. तणनियंत्रणासाठी रासायनिक तणनाशकांचा वापर अनिवार्य असल्यास सदर घटकाची अंमलबजावणी शास्त्रोक्त पद्धतीने व प्रभावीपणे करावी.

- तणनाशकांच्या किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ ५००/- प्रति हेक्टर यापैकी जे कमी असेल त्याप्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहील. त्यासाठी लाभार्थी शेतकरी गटाने खुल्या बाजारातून त्यांच्या पसंतीने लेबल क्लेम असलेल्या तणनाशकांची खरेदी करावी व त्यानंतर खात्री करून गटातील शेतकऱ्यांच्या आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खात्यात अनुदान थेट जमा करण्यात यावे.
- तणनाशके ही पिकांसाठी अतिसंवेदनशील असल्याने लेबलक्लेमवर नमूद केलेल्या वापराबाबतच्या सूचनांप्रमाणे व तज्ञांच्या सल्ल्यानेच तणनाशकांचा वापर करण्याची सर्वतोपरी दक्षता घेण्यात यावी.
- लाभार्थी गटाने पिकनिहाय तणांच्या नियंत्रणासाठी वापरलेल्या तणनाशकांच्या नोंदी व मजूर खर्चामध्ये झालेली बचत आणि संबंधित पिकांचे आलेले उत्पादन याबाबतचा तपशील कृषी सहाय्यकांनी नोंदवहीत ठेवावा. तसेच तुलनात्मक प्लॉटच्याही उत्पादन नोंदी ठेवाव्यात आणि इतर शेतकऱ्यांना तणव्यवस्थापनाचे महत्त्व पटवून द्यावे.
- कोणत्याही परिस्थितीत मजूर आर्थिक/भौतिक कार्यक्रमापेक्षा जास्त मागणी तसेच, शिफारस न केलेल्या तणनाशकांचा वापर होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

६. संसाधनाच्या संवर्धनासाठी तंत्रज्ञान /औजार (सुधारित कृषी औजारे) :

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत समाविष्ट पिकांच्या उत्पादन खर्चात बचत करून उत्पादन वाढ करण्यासाठी उपयुक्त असलेल्या यंत्रे/कृषी औजारांचे वापरास प्रोत्साहन देण्यासाठी शेतकऱ्यांना प्रवृत्त करणे आवश्यक आहे. त्यासाठी आधुनिक कृषी औजारे व यंत्रांबाबतची माहिती तसेच यंत्र चालविण्याबाबतचे कौशल्य इच्छुक शेतकऱ्यांना प्राप्त होण्यासाठी कृषी विज्ञान केंद्राचे सहकार्याने प्रशिक्षण व प्रात्यक्षिकाचे आयोजन करावे.

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान २०१९-२० अंतर्गत पीकनिहाय जिल्हानिहाय मंजूर औजारांचा लक्षांक परिशिष्ट २ मध्ये सहपत्रीत केला आहे.

६.१. औजारे घटकासाठी अनुदानाची रक्कम थेट लाभार्थीच्या खात्यावर जमा करण्याबाबत कार्यपद्धती (DBT)

उपरोक्त **संदर्भ ३ वरील** शासन निर्णयानुसार कृषी विभागाद्वारे राबविण्यात येणाऱ्या विविध केंद्र व राज्य योजनांतर्गत अनुदानावर वाटप करावयाच्या कृषी औजारांच्या संदर्भात थेट लाभ हस्तांतरण योजना, महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम

२०१५ च्या कलम ३ अन्वये लोकसेवा म्हणून अधिसूचित करण्यात आलेली आहे. त्याअनुषंगाने कृषी औजारासंदर्भात कार्यवाही करणे बंधनकारक आहे. याबाबत उपरोक्त **संदर्भ क्र ३ ते ७ वरील** शासन निर्णयांचे पालन करावे. राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत औजारे घटकाच्या अंमलबजावणीसाठी कार्यपद्धती पुढीलप्रमाणे राहिल. **कृषी औजारे घटकांतर्गत मंजूर औजारांमध्ये स्थानिक मागणीचे अनुषंगाने अंतर्गत बदल मंजूर आर्थिक तरतुदीचे मर्यादेत विभागीय कृषि सहसंचालक यांचे मान्यतेने करता येतील.** DBT कार्यपद्धतीनुसार अनुदानाची अदायगी केलेल्या सर्व लाभार्थींची माहिती <http://www.nfsm.gov.in/mis> या लिंकवर तात्काळ भरून वेळोवेळी अद्ययावत करण्यात यावी. राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानामध्ये दर्शविलेली औजारे संचालक (निवगुनि) यांनी वेळोवेळी घालून दिलेल्या कार्यपद्धतीनुसार शेतकऱ्यांना अनुदानावर देण्यात यावीत.

- सदर घटकाच्या अंमलबजावणीसाठी आवश्यक प्रपत्रे व मासिक प्रगती अहवाल **प्रपत्र ३** मध्ये सहपत्रीत केले आहे.
- पाण्याच्या कार्यक्षम वापरासाठी सिंचन साधनांतर्गत पंपसंच व पाईप या घटकांसाठी लाभार्थी निवडताना ज्या शेतकऱ्यांनी यापूर्वी विविध केंद्र/राज्य पुरस्कृत योजनेत शेततळ्याचा /विहारीचा लाभ घेतलेला आहे अशा शेतकऱ्यांची तसेच महावितरणच्या प्रतीक्षा यादीतील शेतकऱ्यांची प्राधान्याने निवड करावी.

६.२ पीक पद्धतीवर आधारित शेतकरी प्रशिक्षण

पीक पद्धतीवर आधारित शेतकरी प्रशिक्षण **शेतकरी शेती शाळा धर्तीवर** राबवायची आहेत. यासाठी **विस्तार प्रशिक्षण -७** या कार्यासनाकडून दिलेल्या सुचनांचे पालन करावे. राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान- भात, गहू व कडधान्य/पौष्टिक अन्नधान्य अंतर्गत जिल्हानिहाय पीक पद्धतीवर आधारित शेतकरी प्रशिक्षणाचे लक्षांक परिशिष्ट -२ मध्ये देण्यात आलेले आहेत.

- जिल्हानिहाय दिलेल्या लक्षांकानुसार ज्या शेतकऱ्यांची पीक पद्धतीवर आधारित पिक प्रात्यक्षिकांकरिता निवड झालेली आहे त्याच शेतकऱ्यांना /शेतकरी गटांना प्राधान्याने प्रशिक्षित करावे.
- एका शेतकरी शेतीशाळेसाठी (FFS) एकूण रक्कम ₹ १४०००/- अनुदान अनुज्ञेय राहिल.

आयोजित केलेल्या प्रशिक्षण सत्रांबाबत जिल्ह्याचा सविस्तर अहवाल कृषी आयुक्तालयास पाठवावा. अहवालामध्ये प्रशिक्षणाचे वेळापत्रक, निवडलेले विषय, प्रशिक्षण साहित्य (घडीपत्रिका, माहितीपत्रक, पुस्तिका इ.), तज्ञ मार्गदर्शकांची नावे, संपर्क क्रमांक व ई-मेल पत्ते, सहभागी प्रशिक्षणार्थींची संख्या, फोटो आणि बातम्या यांचा समावेश असावा.

६.३) रा.अ.सु.अ. पौष्टिक तृणधान्य अंतर्गत प्राथमिक प्रक्रिया युनिट उभारणी : शेतकऱ्यांचे निव्वळ उत्पन्न वाढीसाठी पौष्टिक तृणधान्य उत्पादनास चांगली बाजारपेठ उपलब्ध होणे गरजेचे आहे. त्यासाठी मूल्यवृद्धी करिता सदर उत्पादनांवर आधारित प्राथमिक प्रक्रिया युनिटला प्रोत्साहन देणे गरजेचे आहे. त्यादृष्टीने यावर्षी खालील प्राथमिक प्रक्रिया उपकरणांचा अनुदानावर समावेश केला आहे. **त्यासाठी कृषि अभियांत्रिकीकरण उपअभियानाच्या मापदंडाप्रमाणे** कार्यवाही करावी.

बाब	अनुदान दर (कृषि अभियांत्रिकीकरण उपअभियान प्रमाणे)	अनुदान पात्रतेचे निकष
क्लीनर कम ग्रेडर	किंमतीच्या ५० % किंवा उच्चतम ₹ १ लाख/नग किंमतीच्या ४० % किंवा उच्चतम ₹ ०.८० लाख/नग	अ.ज./अ.जा./महिला/अल्प व अत्यल्प भूधारक ५०%, इतर शेतकरी ४० %
डीहस्कर	किंमतीच्या ६० % किंवा उच्चतम ₹ ०.७५ लाख/नग किंमतीच्या ५० % किंवा उच्चतम ₹ ०.६० लाख/नग	अ.ज./अ.जा./महिला/अल्प व अत्यल्प भूधारक ६०%, इतर शेतकरी ५० टक्के

सदर प्रक्रिया युनिट द्वारे शेतकऱ्यांना मूल्यवृद्धीचा लाभ व्हावा या दृष्टीने या घटकासाठी प्राधान्याने जे शेतकरी उत्पादक गट/संघ/ कंपनी पौष्टिक तृणधान्य क्षेत्रात काम करतात व ज्यांचेकडे प्रक्रिया युनिट उभारणीची क्षमता व मनुष्यबळ आहे त्यांना प्राधान्य द्यावे. आत्मा योजनेतून निर्माण झालेल्या शेतकरी गट / संस्था / शेतकरी उत्पादक गट/संघ/ कंपनी ज्या या क्षेत्रात काम करण्यास इच्छुक आहेत त्यांचाही प्राधान्याने विचार करावा. कृषि अभियांत्रिकीकरण उपअभियानाच्या कार्यपद्धती प्रमाणेच या घटकासाठी लाभ डी.बी.टी. पद्धतीने देण्यात यावा. शक्यतो साठवणूक सुविधा व संलग्न प्रक्रिया सुविधा निर्माण झाल्यास त्याचा आसपासच्या शेतकऱ्यांना लाभ मिळू शकेल व त्यांचे निव्वळ उत्पन्नात भर पडू शकेल या दृष्टीने नियोजन व कार्यवाही करावी.

६.४) प्रचार व प्रसिद्धीसाठी मेळावे / कार्यशाळा : तृणधान्य पिकांचे आहारातील महत्त्व लोकांना पटवून देवून त्याची मागणी निर्माण करणे व त्या माध्यमातून या पिकांखालील क्षेत्रात वृद्धी करण्यास शेतकऱ्यांना प्रोत्साहित करणे हा हेतू आहे. यासाठी कृषि विभागा सोबतच आरोग्य विभाग, शालेय शिक्षण विभाग, आदिवासी विभाग, कृषि विद्यापीठे, अशासकीय संस्था इ. चे समन्वयातून

जिल्हा स्तरावर व्यापक प्रमाणात प्रचार व प्रसिद्धीची मोहीम राबवावी. वृत्तपत्रे, मासिके, इलेक्ट्रॉनिक प्रसार माध्यमे याद्वारे जनतेत तृणधान्य आहाराचे महत्त्व पटवून द्यावे. त्यासाठी दिंडी, मेळावे, लघुनाट्य, प्रदर्शने यांचा प्रभावी वापर करावा. विविध शेतकरी गट, महिला गट, कृषी विज्ञान केंद्रे, लघु उद्योजक इ. यांचेमार्फत सदर पिकांची विविध उत्पादने प्रदर्शित व विक्री करून जनजागृती निर्माण करावी. उत्पादनांची मागणी वाढल्यास पर्यायाने शेतकरी सदर पिकांचे उत्पादन वाढीस प्रवृत्त होतील.

अ) रोड शो : मागील वर्षाप्रमाणेच विविध विभागांच्या समन्वयाने जिल्ह्यात रोड शो चे आयोजन करण्यात यावे. यासाठी उच्चतम निधी मर्यादा ₹ १ लाख/जिल्हा आहे.

ब) जिल्हास्तरीय कार्यशाळा : सदर पिकांचे महत्त्व पटवून देण्यासाठी कृषी विद्यापीठे, आहारतज्ञ, प्रगतीशील शेतकरी, उत्पादक, स्थानिक लोकप्रतिनिधी इ. चे समावेशाने जिल्ह्यात एक दिवसीय कार्यशाळा आयोजित करावी. सदर कार्यशाळा प्रभावीपणे राबवावी जेणेकरून त्याद्वारे व्यापक जनजागृती होईल व पर्यायाने त्याचा लाभ शेतक-यांना व जनतेस होईल. सदर बाबीसाठी उच्चतम निधी मर्यादा ₹ २.५० लाख/जिल्हा आहे.

७. प्रकल्प व्यवस्थापन चमू व संकीर्ण खर्च

७.१. प्रकल्प व्यवस्थापन चमू (Project Management Team):

केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान कार्यक्रमासाठी (भरडधान्य व पौष्टिक अन्नधान्य कार्यक्रम वगळता) १ तंत्र सल्लागार व २ तंत्र सहाय्यक यांचा एक प्रकल्प व्यवस्थापन चमू निर्धारित केलेला असून आयुक्तालय स्तरावर २ चमूस व पालघर, रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग वगळता उर्वरित ३१ जिल्ह्यांसाठी प्रत्येकी एक चमूस मान्यता आहे. ठाणे जिल्ह्यासाठी मंजूर २ तंत्र सहाय्यकांपैकी एक तंत्र सहाय्यकाची सेवा जिअकृअ पालघर कार्यालयासाठी वापरण्यात यावी.

जिल्हास्तरावरील चमुसाठी प्रत्येक जिल्ह्यास ₹ १२.५० लाख निधीची तरतूद आहे. जिल्हास्तरीय प्रकल्प व्यवस्थापन चमूसाठी आवश्यक अर्हता व मानधनाचा तपशील खालीलप्रमाणे राहिल.

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान अंतर्गत कंत्राटी तत्त्वावर भरावयाच्या पदांसाठी अर्हता, अनुभव व मानधन

अ.क्र.	पदाचे नांव	पदांची संख्या	शैक्षणिक अर्हता व अनुभव	मानधन
१	जिल्हास्तर सल्लागार (District Consultant)	०१	कृषि विद्यावेत्ता, कृषी विस्तार, मृदशास्त्र, पीक संरक्षण, वनस्पती पैदासशास्त्र, पिक सुधारणा या विषयातील पदव्युत्तर पदवी व कमीत कमी १० वर्षांचा क्षेत्रीय कामाचा अनुभव, गटाचे नेतृत्व करण्याची व प्रेरणा देण्याची क्षमता आवश्यक. खात्यांतर्गत कामाचा अनुभव असल्यास शैक्षणिक अहर्तस राज्य अन्न सुरक्षा अभियान कार्यकारी समितीच्या (SFSMEC) मान्यतेने शिथिलता.	एकत्रित मानधन ₹ ४५०००/- + पूरक भत्ता ₹ २०००/- + दैनिक भत्ता ₹ २०० प्रमाणे (फक्त १० दिवसासाठी)
	तंत्र सहाय्यक जिल्हास्तर (Technical Assistant)	०२	कृषी विषयातील पदवी व क्षेत्रीय स्तरावरील पिक व्यवस्थापन क्षेत्रातील प्राविण्य तसेच संगणकीय ज्ञान आवश्यक, कृषी विषयातील पदवीधर उपलब्ध न झाल्यास जैविक शास्त्रातील पदवीधारकांचा विचार करावा. संशोधन व विस्तार विषयातील अनुभव असणाऱ्यास प्राधान्य.	एकत्रित मानधन ₹ ३००००/- + पूरक भत्ता ₹ १५००/- + दैनिक भत्ता ₹ १५० प्रमाणे (फक्त १० दिवसासाठी)

सदर चमूतील सल्लागार व तंत्र सहाय्यकांच्या सेवा कंत्राटी पद्धतीने घेण्यात याव्यात. GST Council approved rate schedule for services मधील अनु. क्र. ४ (vi) नुसार कृषि विस्तार सेवांकरिता GST लागू नाही. त्यामुळे राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत प्रकल्प व्यवस्थापन चमूच्या नियुक्तीसाठी सेवा पुरवठादार संस्थेबरोबर करार करताना उपरोक्त नियमांचा उल्लेख करारमध्ये स्पष्टपणे करण्यात यावा. जिल्हास्तरीय चमूमध्ये २ तंत्र सहाय्यकांच्या सेवा घ्यावयाच्या असून त्यांच्या जबाबदाऱ्या खालीलप्रमाणे राहतील.

- तंत्र सहाय्यक १
 - मासिक प्रगती अहवाल सादर करणे.
 - MIS Online भरणे.
 - लाभधारकांची माहिती Online भरणे.
 - घटकनिहाय लाभार्थी याद्यांचे Excel sheet मध्ये संकलन करून सादर करणे.
 - जिल्हा स्तरावरून तालुकानिहाय व प्रकल्पनिहाय कार्यक्रमाचे सनियंत्रण करणे.

- तंत्र सहाय्यक २
 १. प्रात्यक्षिकातील तसेच इतर घटकातील प्लॉटची उत्पादनाची आकडेवारी संकलन करणे.
 २. बियाणे वितरण व बिजोत्पादन घटकाचे उपविभागीय कृषी अधिकारी यांनी सदर केलेय अहवालांचे संकलन व विश्लेषण करणे.
 ३. कृषी औजारे घटकाचा DBT कार्यवाहीचा प्रगती अहवाल सादर करणे.
 ४. अभियानाच्या यशोगाथा सादर करणे.
 ५. शेतकरी प्रशिक्षणाचे सनियंत्रण करणे.
 ६. क्षेत्रीय स्तरावरील संवर्गनिहाय तपासणीचा अहवाल तयार करणे.
- जिल्हास्तरीय चमूमध्ये एका सल्लागाराची सेवा घ्यावयाची असून त्यांच्या जबाबदाऱ्या खालीलप्रमाणे राहतील.
 १. जिल्हास्तरीय अन्न सुरक्षा अभियान कार्यकारी समिती आणि जिल्हा बियाणे समितीच्या कामकाजासाठी समन्वयक म्हणून काम करणे.
 २. केंद्र व राज्य स्तरावरील अभियानाशी संबंधित अधिकाऱ्यांचे दौऱ्याचे समन्वयन करणे.
 ३. जिल्ह्यातील कृषी विज्ञान केंद्र व कृषी संशोधन केंद्राशी समन्वय ठेवणे.
 ४. जिल्ह्यातील कृषी विषयक सांख्यिकी माहिती संकलन व जतन करणे.
 ५. तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिकांचे नियोजन व सनियंत्रण करून उत्पादन/ उत्पादकतेविषयी माहितीचे विश्लेषण करणे.
 ६. शेतकरी प्रशिक्षणासाठी व प्रचार प्रसिद्धीसाठी साहित्य विकसित करणे.
 ७. निविष्ठा पुरवठ्याचे व्यवस्थापन करणे.
 ८. अभियानाच्या फलनिष्पत्तीबाबत विश्लेषणात्मक अहवाल आणि यशोगाथा तयार करणे.

७.२. संकीर्ण खर्च

संकीर्ण खर्चासाठी राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान कडधान्यामध्ये प्रत्येक जिल्ह्यासाठी रक्कम ₹ २.०० लाख निधी उपलब्ध आहे. याअंतर्गत कार्यक्रमाची अंमलबजावणी व सनियंत्रण करण्यासाठी भाडोत्री वाहन घेणे यासाठी ₹ १.२० लाख, कार्यालयीन संगणक/ स्टेशनरीसाठी ₹ ०.५० लाख व इतर संकीर्ण बाबीसाठी ₹ ०.३० लाख तरतूद उपलब्ध राहिल.

आयुक्तालय स्तरावरील प्रकल्प चमूचे मानधन व संकीर्ण खर्चासाठी जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी पुणे यांचे स्तरावर ₹ ३८.५० लाख तरतूद उपलब्ध करून देण्यात येईल.

८. स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी

स्थानिक स्तरावर आवश्यक वाटणाऱ्या ज्या बाबींचा समावेश अभियानाच्या नियमित कार्यक्रमांमध्ये नाही परंतु अशा बाबींमुळे पिकाचे उत्पादन वाढण्यास, मूल्यवृद्धी तसेच उत्पादनाची विक्री तथा साठवणूक व्यवस्था बळकट करण्यास मदत होते अशा बाबी या घटकांतर्गत समाविष्ट आहेत. केंद्र शासनाने सन २०१९-२० साठी स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी अंतर्गत मंजूर केलेले घटक पुढीलप्रमाणे आहेत.

राअसुअ भात -

१. शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी (FPO/FPC) साठी गोदाम बांधकाम (२५० मे.टन क्षमतेचे), २. शेतकरी गटासाठी मिनी राईस मिल, ३. मूल्यवर्धनासाठी स्थानिक वाणांचे प्रात्यक्षिके व प्रक्रिया, ४. भात शेतीमध्ये मत्स्यपालन.

राअसुअ गहू -

१. शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी (FPO/FPC) साठी गोदाम बांधकाम (२५० मे.टन क्षमतेचे).

राअसुअ कडधान्य -

१. शेतकरी गटासाठी मिनी डाळ मिल; २. शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी (FPO/FPC) साठी गोदाम बांधकाम (२५० मे.टन क्षमतेचे); ३. शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी (FPO/FPC) साठी बीज प्रक्रिया प्रकल्प.

सदर बाबींच्या अंमलबजावणीसाठी विविध प्रसारमाध्यमांद्वारे व्यापक प्रसिद्धी द्यावी. दिलेल्या लक्षांकापेक्षा अधिक शेतकरी गटांचे / शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनीचे अर्ज प्राप्त झाल्यास जिल्हास्तरीय अन्न सुरक्षा अभियान कार्यकारी समितीच्या मान्यतेने सोडत (लॉटरी) पद्धतीने लाभार्थी निवड करावी.

८.१. मिनी दाल मिल :

कडधान्याचे डाळीमध्ये रुपांतर करण्यासाठी सध्या मोठ्या दाल मिल उद्योगाची उभारणी करावी लागते व त्यासाठी मोठी गुंतवणूक आवश्यक असते. डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठ, अकोला येथे कमी भांडवल उभारणीतही सर्व प्रकारच्या डाळी तयार करण्यासाठी मिनी दाल मिल संयंत्राची निर्मिती करण्यात आली आहे. हे संयंत्र ग्रामीण स्तरावर घरगुती उद्योग म्हणून स्वयंरोजगारास उत्कृष्ट आहे. सदर संयंत्राची उपयुक्तता लक्षात घेऊन अभियानामध्ये कडधान्य पिकाकरीता या बाबीचा समावेश करण्यात आला आहे. मिनी दाल मिलचा लाभ शेतकरी/ महिला गट, यांना घेता येईल. सदर बाबीसाठी कृषी यांत्रिकीकरण उपअभियानाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार प्रत्यक्ष खर्चाच्या ६० टक्के किंवा ₹ १.२५ लाख यापैकी जे कमी असेल ते अनुदान अनुज्ञेय राहील. या बाबीच्या अंमलबजावणीसाठी सुधारित कृषी औजारे घटकांतर्गत (परिच्छेद क्र. ६.२) नमूद केलेल्या कार्यपद्धतीचा अवलंब करावा. मिनी दाल मिलच्या ठिकाणी दर्शनी भागावर खालीलप्रमाणे बोर्ड लावावा.

महाराष्ट्र शासन	
राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान वर्ष सन २०१९-२०	
शेतकरी गटाचे नाव:-	प्रक्रिया क्षमता
एकूण खर्च : रु./-	अनुदानाची रक्कम : रु./-

८.२. मिनी राईस मिल :

दुर्गम भागामध्ये भात भरडाई केंद्रांची (राईस मिल) पुरेशी उपलब्धता नसल्याने शेतकऱ्यांना भात भरडाईसाठी अडचणी निर्माण होतात. परिणामी भाताच्या मूल्यवृद्धीमध्ये मर्यादा येवून अपेक्षित उत्पन्न मिळत नाही. सदर समस्यावर मात करण्यासाठी ग्रामीण भागात विजेवर तसेच विजेशिवाय चालणाऱ्या लहान भात भरडाई केंद्रांची (मिनी राईस मिल) स्थापना करणे आवश्यक आहे. यासाठी अभियानांतर्गत भात पिकाकरीता मिनी राईस मिल या बाबीचा समावेश करण्यात आला आहे. सदर बाबीचा लाभ शेतकरी/ महिला गट, यांना घेता येईल. सदर बाबीसाठी कृषी यांत्रिकीकरण उपअभियानाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार प्रत्यक्ष खर्चाच्या ६० टक्के किंवा ₹ २.०० लाख यापैकी जे कमी असेल ते अनुदान अनुज्ञेय राहील. सदर बाबीच्या अंमलबजावणीसाठी सुधारित कृषी घटकांतर्गत (परिच्छेद क्र. ६.२) नमूद केलेल्या कार्यपद्धतीचा अवलंब करावा. मिनी राईस मिलच्या ठिकाणी दर्शनी भागावर खालीलप्रमाणे बोर्ड लावावा.

महाराष्ट्र शासन	
राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान वर्ष सन २०१९-२०	
शेतकरी गटाचे नाव:-	प्रक्रिया क्षमता
एकूण खर्च : रु./-	अनुदानाची रक्कम : रु./-

८.३. शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी (FPO/FPC) साठी बीज प्रक्रिया प्रकल्प :

उत्पादित बियाण्यावर प्रक्रिया करून दर्जेदार बियाणे उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीने प्रमाणित बियाणे उत्पादन करणाऱ्या शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी FPO/FPC यांना बीज प्रक्रिया प्रकल्प उभारणी करण्यासाठी (यंत्रसामुग्री व बांधकामासाठी) प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के किंवा ₹ १०.०० लाख यापैकी जे कमी असेल ते अनुदान अनुज्ञेय राहील. सदर बाब बँक कर्जाशी निगडीत असून लाभार्थ्याने शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी(FPO/FPC) ने बँकेकडे प्रकल्प सादर करावा. बँकेने कर्ज मंजूर केल्यानंतर संबंधित शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी(FPO/FPC) सदर बाबीच्या लाभास पात्र राहील.

तालुका कृषी अधिकारी यांनी अशा शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी(FPO/FPC) चे अर्ज पूर्वसंमतीकरिता जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी यांच्याकडे सादर करावेत. जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी यांनी संमती दिल्यानंतर संबंधित लाभार्थ्यास कार्यारंभ आदेश द्यावेत.

बँक प्रतिनिधी व मंडळ कृषी अधिकारी यांच्या संयुक्त मोका तपासणी अहवालाच्या आधारे लाभार्थ्यास अनुज्ञेय होणारे अनुदान त्याच्या राष्ट्रीयकृत बँक खात्यावर वर्ग करावे. दिलेल्या लक्षांकानुसार अंमलबजावणी करावी. बीज प्रक्रिया प्रकल्पाचे दर्शनी भागावर खालीलप्रमाणे बोर्ड लावण्यात यावा तसेच प्रकल्पाचे कामापूर्वी व कामानंतर Geotagging करणे बंधनकारक राहील.

महाराष्ट्र शासन	
राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान वर्ष सन २०१९-२०	
शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी नाव:-	बीज प्रक्रिया क्षमता
एकूण खर्च : रु. /-	अनुदानाची रक्कम : रु. /-

८.४. गोदाम बांधकाम :

अन्नधान्य उत्पादनाच्या सुरक्षित साठवणुकीसाठी व मुख्य वृद्धीसाठी गोदाम सुविधा आवश्यक आहे. ज्या ठिकाणी गोदामाची व्यवस्था नाही अशा परिसरात भात, गहू आणि कडधान्य पिके घेतली जातात अशा ठिकाणी गोदाम कार्यक्रम देण्यात यावा. या अनुषंगाने अभियानांतर्गत २५० मे.टन क्षमतेचे गोदाम बांधकाम करण्यासाठी प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के किंवा ₹ १२.५० लाख यापैकी जे कमी असेल त्याप्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहील. सदर बाब बँक कर्जाशी निगडित असून इच्छुक अर्जदाराने (शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी (FPO/FPC)) केंद्र शासनाच्या ग्रामीण भंडारण योजना/ नाबार्डच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार बँकेकडे प्रकल्प सादर करावा. बँकेने कर्ज मंजूर केल्यानंतर संबंधित अर्जदार कंपनी सदर बाबीच्या लाभास पात्र राहील. तालुका कृषी अधिकारी यांनी अशा अर्जदारांचे अर्ज पूर्वसंमतीकरिता जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी यांच्याकडे सादर करावेत. जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी यांनी पूर्वसंमती दिल्यानंतर संबंधित लाभार्थ्यास बांधकाम सुरु करण्याबाबत कार्यारंभ आदेश द्यावेत. बांधकाम पूर्ण झाल्यानंतर बँक प्रतिनिधी व मंडळ कृषी अधिकारी यांच्या संयुक्त मोका तपासणी अहवालाच्या आधारे लाभार्थ्यास अनुज्ञेय होणारे अनुदान त्याच्या राष्ट्रीयकृत बँक कर्ज खात्यावर वर्ग करावे. दिलेल्या लक्षांकानुसार आर्थिक वर्षात गोदाम बांधकाम पूर्ण होण्याचे दृष्टीने वेळापत्रकानुसार अंमलबजावणी करावी.

• गोदाम बांधकामाबाबत करावयाची कार्यवाही :

- अ) लाभार्थी निवडीसाठी वर्तमानपत्रात व्यापक प्रसिद्धी देवून अर्ज मागवावेत.
- ब) तालुका कृषी अधिकारी यांनी इच्छुक लाभार्थ्यांचे अर्ज म.रा.वखार महामंडळाच्या प्राधिकृत अधिकारी अथवा सा. बां. विभागाच्या मान्यता प्राप्त डिझाईन्स, स्पेसिफिकेशन्स व खर्चाच्या अंदाजपत्रकासह जि.अ.कृ.अ. यांना सादर करावेत.
- क) लाभार्थी निवड एप्रिल - मे महिन्यात करावी. लक्षांकाच्या तुलनेत जास्त अर्ज आल्यास सोडत पद्धतीने निवड करावी.
- ड) वखार महामंडळाच्या तांत्रिक निकषाप्रमाणे लाभार्थ्याने जागेची निवड करावी व जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी गोदाम बांधकामापुरवी जागेस भेट देऊन खात्री करावी व फोटोग्राप्स घ्यावेत.
- इ) शासनाच्या सर्व योजनामधून या बाबीसाठी एकाच योजनेचा एकदाच लाभ घेता येईल. **लाभाची द्विरुक्ती होणार नाही** याची जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी खात्री करावी. **एका बाबीवर दोन योजनेतून अनुदान घेता येणार नाही तसे आढळल्यास सदर बाब गंभीर समजून देणारा व घेणारा यांचेवर कडक कार्यवाही करण्यात येईल.**
- ई) वखार महामंडळाच्या तांत्रिक निकषाप्रमाणे डिझाईन, स्पेसिफिकेशन, खर्चाचे अंदाज पत्रकाप्रमाणे बांधकाम आर्थिक वर्षात पूर्ण करणे बंधनकारक राहील. अपूर्ण बांधकामास पुढील आर्थिक वर्षात अनुदान अनुज्ञेय राहणार नाही.
- प) अपूर्ण बांधकाम, मंजूर डिझाईन, स्पेसिफिकेशन मध्ये बदल करून बांधकाम केल्यास अनुदान अनुज्ञेय राहणार नाही.
- फ) गोदामाचा वापर शेतक-यांनी उत्पादीत केलेला कृषिमाल साठवणुकीसाठी शेतक-यांना योग्य व माफक दरात करावा. याबाबत रु.१००/-च्या स्टॅम्प पेपरवर नोटराईज्ड हमीपत्र घ्यावे, गोदाम वापरामध्ये गैरवापर आढळल्यास अनुदानाची रक्कम व्याजासहीत वसूल केली जाईल, याचा स्पष्ट उल्लेख करावा.
- ग) जि.अ.कृ.अ. यांनी गोदाम बांधकामास भेटी देऊन कामाची प्रत्यक्ष पाहणी करावी फोटोग्राप्स घ्यावेत.
- घ) बांधकाम पूर्ण झाल्यानंतर पुर्तता अहवाल (Completion Report) व फोटोग्राप्स घ्यावेत.
- त) गोदामाच्या उद्देशाप्रमाणे त्याचा वापर अन्नधान्य सुरक्षित साठवणुकीसाठी करणे बंधनकारक राहील.
- थ) अन्नधान्यांचे साठवणुकी सुविधेअभावी नुकसान होऊ नये म्हणुन संबंधितांना कृषि विज्ञान केंद्रामार्फत प्रशिक्षण द्यावे.

- द) गोदाम भाडे तत्त्वावर द्यावयाचे झाल्यास शेतकरी उत्पादक कंपनीने ता.कृ.अ.यांचे सल्ल्याने कार्यपद्धती ठरवावी.
 ध) अन्नधान्य साठवणुकीबाबतचा त्रैमासिक अहवाल, तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा.
 न) साठवलेल्या मालाची विक्री करण्यासाठी आत्मा/पणन विभागाचे मार्गदर्शन घ्यावे.
 य) गोदामासाठी अग्निशमन व्यवस्था आसावी व दर्शनी भिंतीवर खालीलप्रमाणे बोर्ड असावा.

महाराष्ट्र शासन	
राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान वर्ष सन २०१९-२०	
शेतकरी उत्पादक कंपनीचे नाव:-	बांधकाम पुर्ण झाल्याचा दिनांक:
एकूण खर्च : रु./-	अनुदानाची रक्कम: रु./-

- र) गोदाम बांधकाम पुर्ण झाल्यानंतर मंडळ कृषि अधिकारी व बँकेच्या अधिका-यांनी मोका तपासणी करावी आणि तद्नंतर जि.अ.कृ.अ. यांनी अनुदानाची रक्कम लाभधारकाचे गोदामासाठी घेतलेल्या कर्ज खात्यावर जमा करावी.
 ल) गोदामाचे बांधकामापूर्वी व बांधकामानंतर Geo tagging करणे बंधनकारक राहिल.

८.५. मूल्यवर्धनासाठी स्थानिक वाणांचे प्रात्यक्षिके व प्रक्रिया -

भात पिकाचे काही स्थानिक वाणास त्याचे गुणवैशिष्ट्यांमुळे चांगला बाजारभाव मिळतो. अशा वाणाचे उत्पादकता वाढविण्यासाठी पिक प्रात्यक्षिके तसेच प्राथमिक प्रक्रिया (पोहे, खीर इत्यादी) व विक्रीसाठी प्रती हेक्टरी किंमतीच्या ५० टक्के रु. ४५००/- पर्यंत अनुदान ठेवण्यात आलेले आहे. यामध्ये स्थानिक वाण (जसे तुमसरसाळ, तांबसाळ किंवा इतर) जे त्यांच्या गुणवैशिष्ट्यांमुळे प्रसिद्ध आहेत व त्यांना चांगला भाव मिळतो अशा वाणांची कृषी विद्यापीठे, कृषी विज्ञान केंद्राच्या सहाय्याने प्रात्यक्षिके घेण्यात यावीत, तसेच त्याची प्राथमिक प्रक्रिया व पॅकिंगसाठी एकूण रु. ४५००/- अनुदान उपलब्ध आहे. स्थानिक गरजेनुसार याचे पॅकेज करण्यात यावे व शेतकऱ्यांना पिक प्रात्यक्षिके ते विक्री व्यवस्थापन पर्यंत मार्गदर्शन करण्यात यावे जेणेकरून शेतकऱ्यांचे उत्पन्नामध्ये भर पडेल. ठरविलेले पॅकेज, वाण इत्यादीची माहिती कृषी आयुक्तालयास सादर करावी. तसेच तद्नंतर आलेले उत्पन्न व शेतकऱ्यांना मिळालेला बाजारभाव याचीही माहिती कृषी आयुक्तालयास सादर करावी.

वरील बाबींपैकी स्थानिक गरजेनुसार केवळ आवश्यक बाबींची उपलब्ध आर्थिक मर्यादेत निवड करून त्यांची अंमलबजावणी करण्याची दक्षता घ्यावी.

८.६. भात शेतीमध्ये मत्स्यपालन - यासाठी अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती/अल्प-अत्यल्प भूधारक/व महिला यांना एकूण खर्चाच्या ५० % रु २५००० प्रती एकर मर्यादेत व इतर शेतकऱ्यांना एकूण खर्चाच्या ४० % रु २०००० प्रती एकर मर्यादेत अनुदान देय आहे. गडचिरोली जिल्ह्यात राबिवलेल्या प्रकल्पाची माहिती सोबत जोडली आहे यासाठी कृषी विज्ञान केंद्र /कृषी विद्यापीठ/मत्स्य विभाग शास्त्रज्ञांची मदत घ्यावी .

९. अभियान अंमलबजावणीसाठी तपासणी :-

संदर्भ ५ अन्वये शासनाने निर्देशित केलेल्या प्रमाणे लाभार्थ्यांच्या यादीनुसार सर्व लाभार्थी शेतकऱ्यांच्या शेतावर हाती घेण्यात आलेल्या कार्यक्रमाची प्रत्यक्ष तपासणी संबंधित गावातील कृषी सहाय्यकांनी करायची असून आपला अहवाल तालुका कृषी अधिकाऱ्यामार्फत जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकाऱ्याकडे सादर करावयाचा आहे. विविध स्तरावर खर्चाच्या तपासणीची टक्केवारी खालीलप्रमाणे राहिल.

अ.क्र.	स्तर	टक्केवारी
१	विभागीय कृषि सहसंचालक	०.५
२	जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी	१
३	उपविभागीय कृषि अधिकारी	५
४	तालुका कृषि अधिकारी	२५
५	मंडळ कृषि अधिकारी	५०
६	कृषि पर्यवेक्षक/ कृषि सहाय्यक	१००

प्रत्येक महिन्यात विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी किमान एका क्लस्टरला भेट दयावी, जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी ३ क्लस्टरला भेट दयावी. कृषि उपसंचालक यांनी त्यांचे कार्यक्षेत्रातील ५० टक्के क्लस्टरला भेटी

दयाव्यात. भेट देणाऱ्या अधिकाऱ्यांनी निविष्ठा पुरवठा व इतर कार्यक्रमांचा आढावा घ्यावा. भेट नोंदवहीमध्ये तशी नोंद करावी व शेऱ्यामध्ये सूचना लिहाव्यात.

१०. अभियानाचे सनियंत्रण व मूल्यमापन :-

- राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान अंतर्गत भात, गहू, कडधान्य, भरडधान्य व पौष्टीक अन्नधान्य कार्यक्रमांमध्ये निवडलेल्या लाभार्थ्यांची प्रवर्गनिहाय माहिती केंद्र शासनाच्या <http://www.nfsm.gov.in> या वेबसाईटवर तसेच कृषी विभागाच्या MIS मध्ये ऑनलाईन वेबेत भरण्याची जबाबदारी तंत्र सहाय्यक-१ यांनी राहिल.
- अभियानाच्या मासिक प्रगतीचा अहवाल आयुक्तालयाने विहित केलेल्या प्रपत्रात प्रवर्गनिहाय दर महिन्याच्या दर महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत सादर करावा.
- घटकनिहाय, प्रवर्गनिहाय लाभार्थी यादी संकेत स्थळावरती भरणे बंधनकारक असल्यामुळे अपूर्ण माहिती असल्यास पुढील निधीचे वितरण केले जाणार नाही याची नोंद घेण्यात यावी.
- राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानांतर्गत गावनिहाय वाटप केलेल्या निविष्ठा, प्रात्यक्षिके व इतर दिलेले लाभ याबाबतची माहिती लाभार्थ्यांच्या यादीसह ग्रामपंचायतीकडे पाठवून सदरील माहिती ग्रामसभेत जाहीर करावी.
- अभियानांतर्गत राबविलेल्या सर्व घटकांमुळे प्रकल्प क्षेत्रातील पिकांच्या उत्पादकतेवर दिसून आलेल्या परिणामांचे मूल्यमापन करून त्याबाबतचा सविस्तर अहवाल उपविभागीय कृषी अधिकारी यांनी हंगामाच्या अखेरीस आयुक्तालयास सादर करावा.
- अभियानांतर्गत शेतकऱ्यांनी/गटांनी उत्कृष्टपणे राबविलेल्या कार्यक्रमाच्या यशोगाथा छापील / डिजिटल स्वरूपात तयार करून आयुक्तालयास सादर कराव्यात. यासाठी अभियानातील प्रशिक्षण व संकीर्ण बाबीखालील तसेच कृषी विभागाने इतर योजनांमध्ये उपलब्ध करून दिलेल्या निधीचा वापर करावा.

सोबत - वरीलप्रमाणे

अभियान संचालक (राअसुअ) तथा
कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

प्रत -

१. मा. सचिव (कृषी), मंत्रालय, मुंबई ३२, यांना माहितीस्तव सविनय सादर.
 २. कृषी उपसंचालक, मा. आयुक्त कृषी कक्ष, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
 ३. मा. व्यवस्थापकीय संचालक, म. रा. कृ. उ. विकास महामंडळ, राजन हाऊस, तिसरा मजला, प्रभादेवी, मुंबई-६५
 ४. मा. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ महाबीज, कृषिनगर अकोला
 ५. मा. जिल्हाधिकारी तथा अध्यक्ष जिल्हास्तर राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान कार्यकारी समिती, सर्व
 ६. मा. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व
 ७. संचालक, निविष्ठा व गुणनियंत्रण, कृषी आयुक्तालय, पुणे
 ८. संचालक, आत्मा, कृषी आयुक्तालय, पुणे
 ९. संचालक, कृषी नियोजन व प्रक्रिया, कृषी आयुक्तालय, पुणे
 १०. संचालक, मृद संधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, कृषी आयुक्तालय, पुणे
 ११. संचालक, फलोत्पादन, कृषी आयुक्तालय, पुणे
 १२. संशोधन संचालक, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, जिल्हा-अहमदनगर.
 १३. संशोधन संचालक, डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला.
 १४. संशोधन संचालक, डॉ.बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली
 १५. संशोधन संचालक, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी
 १६. विभागीय व्यवस्थापक, राष्ट्रीय बीज निगम, मार्केट यार्ड, पुणे.
 - १७.. विभागीय विक्री व्यवस्थापक, हिंदुस्तान इन्सेक्टीसाइड लि., मलकापूर, अकोला
 १८. विभागीय कृषि सहसंचालक, सर्व
- उपरोक्त दिलेल्या सूचनांनुसार आपल्या विभागात कार्यक्रमाची अंमलबजावणी व सनियंत्रण करावे.
१९. प्रकल्प संचालक, आत्मा, सर्व.

परिशिष्ट - १

१.१ सन २०१९-२० मध्ये राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-भात कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी प्रवर्गनिहाय तरतुद

र लाखात

अ.क्र.	जिल्हा/विभाग	केंद्र हिस्सा(६० टक्के)				राज्य हिस्सा(४० टक्के)				एकुण			
		सर्वसाधारण	अनु. जाती	अनु. जमाती	एकुण	सर्वसाधारण	अनु. जाती	अनु. जमाती	एकुण	सर्वसाधारण	अनु. जाती	अनु. जमाती	एकुण
१	नाशिक	२३.२६०	२.४६४	३.३५९	२९.०८३	१५.५०६	१.६४३	२.२३९	१९.३८८	३८.७६६	४.१०७	५.५९८	४८.४७१
१.नाशिक विभाग		२३.२६०	२.४६४	३.३५९	२९.०८३	१५.५०६	१.६४३	२.२३९	१९.३८८	३८.७६६	४.१०७	५.५९८	४८.४७१
२	पुणे	२५.४१२	१.९१४	०.९०६	२८.२३२	१६.९४२	१.२७६	०.६०४	१८.८२२	४२.३५४	३.१९०	१.५१०	४७.०५४
२.पुणे विभाग		२५.४१२	१.९१४	०.९०६	२८.२३२	१६.९४२	१.२७६	०.६०४	१८.८२२	४२.३५४	३.१९०	१.५१०	४७.०५४
३	सातारा	१८.०४३	२.०५७	०.१३०	२०.२३०	१२.०२९	१.३७२	०.०८६	१३.४८७	३०.०७२	३.४२९	०.२१६	३३.७१७
३.कोल्हापूर विभाग		१८.०४३	२.०५७	०.१३०	२०.२३०	१२.०२९	१.३७२	०.०८६	१३.४८७	३०.०७२	३.४२९	०.२१६	३३.७१७
४	नागपूर	३१.३९६	५.८७५	१.२३५	३८.५०६	२०.९३१	३.९१६	०.८२४	२५.६७१	५२.३२७	९.७९१	२.०५९	६४.१७७
५	मंडाळा	७०.८९८	१८.७०७	२.३६०	९१.९६५	४७.२६५	१२.४७१	१.५७३	६१.३०९	११८.१६३	३१.१७८	३.९३३	१५३.२७४
६	गोंदिया	६९.५५९	१५.९१९	८.४३५	९३.९१३	४६.३७३	१०.६१३	५.६२४	६२.६१०	११५.९३२	२६.५३२	१४.०५१	१५६.५२३
७	चंद्रपूर	५७.०२०	१४.५६१	६.५१३	७८.०९४	३८.०१३	९.७०८	४.३४२	५२.०६३	९५.०३३	२४.२६९	१०.८५५	१३०.१५७
८	महचिरोली	४६.६४५	१४.४५२	१६.४०९	७७.५०६	३१.०९६	९.६३५	१०.९४०	५१.६७१	७७.४७१	२४.०८७	२७.३४९	१२९.१७७
४.नागपूर विभाग		२७५.५१८	६९.५१४	३४.९५२	३७९.९८४	१८३.६७८	४६.३४३	२३.३०३	२५३.३२४	४५९.९९६	११५.८५७	५८.२५५	६३३.३०८
एकुण एकंदर		३४२.२३३	७५.९४९	३९.३४७	४५७.५२९	२२८.१५५	५०.६३४	२६.२३२	३०५.०२१	५७०.३८८	१२६.५८३	६५.५७९	७६२.५५०

१.२ सन २०१९-२० मध्ये राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-गाहू कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी प्रवर्गनिहाय तरतुद

र लाखात

अ.क्र.	जिल्हा/विभाग	केंद्र हिस्सा(६० टक्के)				राज्य हिस्सा(४० टक्के)				एकुण			
		सर्वसाधारण	अनु. जाती	अनु. जमाती	एकुण	सर्वसाधारण	अनु. जाती	अनु. जमाती	एकुण	सर्वसाधारण	अनु. जाती	अनु. जमाती	एकुण
१	सोलापूर	६३.६१४	१०.४३०	२.१४९	७६.१९३	४२.४१०	६.९५३	१.४३३	५०.७९६	१०६.०२४	१७.३८३	३.५८२	१२६.९८९
१.पुणे विभाग		६३.६१४	१०.४३०	२.१४९	७६.१९३	४२.४१०	६.९५३	१.४३३	५०.७९६	१०६.०२४	१७.३८३	३.५८२	१२६.९८९
२	बीड	७४.७३५	९.९३८	२.४५७	८७.१३०	४९.८२३	६.६२६	१.६३८	५८.०८७	१२४.५५८	१६.५६४	४.०९५	१४५.२१७
२.औरंगाबाद विभाग		७४.७३५	९.९३८	२.४५७	८७.१३०	४९.८२३	६.६२६	१.६३८	५८.०८७	१२४.५५८	१६.५६४	४.०९५	१४५.२१७
३	नागपूर	११२.१४०	३५.२२२	२४.१९३	१७१.५५५	७४.७६०	२३.४८१	१६.१२९	११४.३७०	१८६.९००	५८.७०३	४०.३२२	२८५.९२५
३.नागपूर विभाग		११२.१४०	३५.२२२	२४.१९३	१७१.५५५	७४.७६०	२३.४८१	१६.१२९	११४.३७०	१८६.९००	५८.७०३	४०.३२२	२८५.९२५
एकुण एकंदर		२५०.४८९	५५.५९०	२८.७९९	३३४.८७८	१६६.९९३	३७.०६०	१९.२००	२२३.२५३	४१७.४८२	९२.६५०	४७.९९९	५५८.१३१

परिशिष्ट - १

१.३ सन २०१९-२० मध्ये राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-कडमान्य कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी प्रवर्गनिहाय तरतुद

रालावात

अ.क्र.	जिल्हा/विभाग	केंद्र हिस्सा(६० टक्के)				राज्य हिस्सा(४० टक्के)				एकुण			
		सर्वसाधारण	अनु. जाती	अनु. जमाती	एकुण	सर्वसाधारण	अनु. जाती	अनु. जमाती	एकुण	सर्वसाधारण	अनु. जाती	अनु. जमाती	एकुण
१	ठाणे	२०.७७८	१.८४०	५.३८६	२८.००४	१३.८५२	१.२२६	३.५९०	१८.६६८	३४.६३०	३.०६६	८.९७६	४६.६७२
२	पालघर	६.९७०	१.१०८	१७.२११	२५.२८९	४.६४७	०.७३८	११.४७४	१६.८५९	११.६१७	१.८४६	२८.६८५	४२.१४८
३	रायगड	२९.९०५	२.२४५	२.०२२	३४.१७२	१९.९३७	१.४९६	१.३४८	२२.७८१	४९.८४२	३.७४१	३.३७०	५६.९५३
४	रत्नागिरी	१२.६२६	२.३२६	०.२२४	१५.१७६	८.४१८	१.५५१	०.१५०	१०.११९	२१.०४४	३.८७७	०.३७४	२५.२९५
५	सिंधुदुर्ग	९.५३९	१.१९३	०.१६१	१०.८९३	६.३६०	०.७९६	०.१०८	७.२६४	१५.८९९	१.९८९	०.२६९	१८.१५७
१.कोकण विभाग		७९.८१८	८.७१२	२५.००४	११३.५३४	५३.२१४	५.८०७	१६.६७०	७५.६९१	१३३.०३२	१४.५१९	४१.६७४	१८९.२२५
६	नाशिक	११७.७७३	२०.६६२	५०.२७९	१८८.६८४	७८.५१६	१३.७७४	३३.४९९	१२५.७८९	१९६.२८९	३४.४३६	८३.७४८	३१४.४७३
७	पुणे	११८.०९३	१६.३९०	५२.५८६	१८७.०६९	७८.७२९	१०.९२६	३५.०५८	१२४.७१३	१९६.८२२	२७.३१६	८७.६४४	३११.७८२
८	नंदुरबार	२७.८८८	३.४१०	१२४.३६७	१५५.६६५	१८.९१२	२.२७३	८२.९११	१०३.७७६	४६.४८०	५.६८३	२०७.२७८	२५९.४४१
९	जळगांव	२९८.०१७	३०.०७८	१५.२३९	३४३.३३४	१९८.६७८	२०.०५२	१०.१६०	२२८.८९०	४९६.६९५	५०.१३०	२५.३९९	५७२.२२४
२.नाशिक विभाग		५६१.७७१	७०.५४०	२४२.४४१	८७४.७५२	३७४.५१५	४७.०२५	१६१.६२८	५८३.१६८	९३६.२८६	११७.५६५	४०४.०६९	१४५७.९२०
१०	अहमदनगर	३३८.४०५	६७.१४१	३२.३९७	४३७.९४३	२२५.६०४	४४.७६१	२१.५९८	२९१.९६३	५६४.००९	१११.९०२	५३.९१५	७२९.९०६
११	पुणे	१७८.६४३	१८.६६७	१५.७६२	२१३.०७२	११९.०९९	१२.४४४	१०.५०८	१४२.०४७	२९७.७३८	३१.१११	२६.२७०	३५५.११९
१२	सोलापूर	१७५.१७६	२६.९६१	३.०३६	२०५.१७३	११६.७८४	१७.९७४	२.०२४	१३६.७८२	२९१.९६०	४४.९३५	५.०६०	३४१.९५५
३.पुणे विभाग		६९२.२२४	११२.७६९	५१.१९५	८५६.१८८	४६१.४८३	७५.१७९	३४.१३०	५७०.७९२	११५३.७०७	१८७.९४८	८५.३२५	१४२६.९८०
१३	सातारा	१२५.०७०	१९.२४९	२.१६८	१४६.४८७	८३.३८०	१२.८३२	१.४४५	९७.६५७	२०८.४१०	३२.०८१	३.६१३	२४४.१४४
१४	सांगली	१२०.७१२	२२.२४५	२.१४६	१४५.१०३	८०.४७४	१४.८३०	१.४३१	९६.७३५	२०१.१८६	३७.०७५	३.५७७	२४१.८३८
१५	कोल्हापूर	३४.४५१	६.३५०	०.६१३	४१.४१४	२२.९६७	४.२३३	०.४०८	२७.६०८	५७.४१८	१०.५८३	१.०२१	६९.०२२
४.कोल्हापूर विभाग		२८०.२३३	४७.८४४	४.९२७	३३३.००४	१८६.८२१	३१.८१५	३.२८४	२२२.०००	४६७.०५४	७९.७३९	८.२११	५५५.००४
१६	औरंगाबाद	२१३.८७३	२६.७७६	३.६१३	२४४.२३२	१४२.५८२	१७.८३०	२.४०९	१६२.८२१	३५६.४५५	४४.५७६	६.०२२	४०७.०५३
१७	जालना	२८६.४५६	५२.७९१	५.०९५	३४४.३४२	१९०.९७०	३५.१९४	३.३९६	२२९.५६०	४७७.४२६	८७.९८५	८.४९१	५७३.९०२
१८	बीड	३५७.१६१	४४.६६३	६.०३५	४०७.८५९	२३८.१०८	२९.७७६	४.०२३	२७१.९०७	५९५.२६९	७४.४३९	१०.०५८	६७९.७६६
५.औरंगाबाद विभाग		८५७.४९०	१२४.२००	१४.७४३	९९६.४३३	५७१.६६०	८२.८००	९.८२८	६६४.२८८	१४२९.१५०	२०७.०००	२४.५७१	१६६०.७२१
१९	लातूर	५१३.३१६	७९.००६	८.८९५	६०१.२१७	३४२.२११	५२.६७०	५.९३०	४००.८११	८५५.५३७	१३१.६७६	१४.८२५	१००२.०२८
२०	उस्मानाबाद	४७४.४५२	५९.३३१	८.०१६	५४१.९९९	३१६.३०२	३९.५५४	५.३४४	३६१.२००	७९०.७५४	९८.८८५	१३.३६०	९०२.९९९
२१	नांदेड	३८२.०६४	१०५.४६०	४७.४९४	५३५.०१८	२५४.७०९	७०.३०६	३१.६६३	३५६.६७८	६३६.७७३	१७५.७६६	७९.१५७	८९१.६९६
२२	परभणी	४१९.६७०	२९.९८७	६.७५३	४५६.४१०	२७९.७८०	१९.९९२	४.५०२	३०४.२७४	६९९.४५०	४९.९७९	११.२५५	७६०.६८४
२३	हिंगोली	२९९.५१९	८०.९९४	३०.३९७	४१०.९०४	१९९.६७५	५३.९९६	२०.२६५	२७३.९३६	४९९.१८८	१३४.९९०	५०.६६२	६८४.८४०
६.लातूर विभाग		२०८९.०१५	३५४.७७८	१०१.५५५	२५४५.३४८	१३९२.६७७	२३६.५१८	६७.७०४	१६९६.८९९	३४८१.६९२	५९१.२९६	१६९.२५५	४२४२.२४७
२४	बुलढाणा	३४४.८१९	१००.५०८	१३.१७९	४५८.९०६	२२९.८८०	६७.००६	९.०५३	३०५.९३९	५७७.६९९	१६७.५१४	२२.६३२	७६४.८४५
२५	अकोला	३२५.६९३	१५७.४६५	३०.३९२	५१३.५५०	२१७.१२९	१०४.९७७	२०.२६२	३४२.३६८	५४२.८२२	२६२.४४२	५०.६५४	८५५.९१८
२६	वाशिम	२७९.९६१	८४.९४७	२२.९५४	३८७.८६२	१८६.६४०	५६.६३१	१५.३०२	२५८.५७३	४६६.६०१	१४१.५७८	३८.२५६	६४६.४३५
२७	अमरावती	४५३.६०९	१६६.७१२	७१.६६७	६९१.९८८	३०२.४०६	१११.१४२	४७.७७८	४६१.३२६	७५६.०१५	२७७.८५४	११९.४४५	११५३.३१४
२८	यवतमाळ	३७३.००५	८३.६१२	८८.७५८	५४५.३७५	२४८.६७०	५५.७७१	५९.१७२	३६३.५८३	६२१.६७५	१३९.३५३	१४७.९३०	९०८.९५८
७.अमरावती विभाग		१७७७.०८७	५९३.२४४	२२७.३५०	२५९७.६८१	११८४.७२५	३९५.४९९	१५१.५६७	१७३१.७८९	२९६१.८१२	९८८.७४१	३७८.९७७	४३२९.४७०
२९	वर्धा	१७३.९७९	७२.१६६	२८.४३८	२७४.५८३	११५.९८६	४८.१११	१८.९५८	१८३.०५५	२८९.९६५	१२०.२७७	४७.३९६	४५७.६३८
३०	नागपूर	२५५.२९८	६९.०४३	२५.९१३	३५०.२५४	१७०.१९८	४६.०२८	१७.२७६	२३३.५०२	४२५.४९६	११५.०७१	४३.१८९	५८३.७५६
३१	मंडारा	६१.२८७	२३.७५६	५.३५०	९०.३९३	४०.८५८	१५.८३८	३.५६६	६०.२६२	१०२.१४५	३९.५९४	८.९१६	१५०.६५५
३२	गोंदिया	२८.४८७	१०.८७३	१०.२८२	४९.६४२	१८.९९२	७.२७८	६.८५५	३३.०९५	४७.४७९	१८.१२१	१७.१३७	८२.७३७
३३	चंद्रपूर	११८.१९९	५०.२४५	४०.११३	२०८.५५७	७८.७९९	३३.४९६	२६.७७२	१३९.०३७	१९६.९९८	८३.७४१	६६.८५५	३४७.५९४
३४	गडचिरोली	१४.५८४	१२.९७३	२६.२९१	५३.८४८	९.७२३	८.६४८	१७.५२८	३५.८९९	२४.३०७	२१.६२१	४३.८१९	८९.७४७
८.नागपूर विभाग		६५१.८३४	२३९.०५६	१३६.३८७	१०२७.२७७	४३३.५५६	१५९.३६९	९०.९२५	६८४.८५०	१०८६.३९०	३९८.४२५	२२७.३१२	१७१२.१२७
आयुक्तालय स्तर		२३.१००	०.०००	०.०००	२३.१००	१५.४००	०.०००	०.०००	१५.४००	३८.५००	०.०००	०.०००	३८.५००
एकुण एकंदर		७०१२.५७२	१५५१.१४३	८०३.६०२	९३६७.३१७	४६७५.०५१	१०३४.०९०	५३५.७३६	६२४४.८७७	११६८७.६२३	२५८५.२३३	१३३९.३३८	१५६१२.१९४

परिशिष्ट १.४

सन २०१९-२० : राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान - भंडारण (मका)
कार्यक्रम अंमलबजावणीसाठी जिल्हानिहाय / प्रवर्गानिहाय आवश्यक तरतूद

आर्थिक रु.हजारात

अ.क्र.	जिल्हा	केंद्र हिस्सा (६० टक्के)				राज्य हिस्सा (४० टक्के)				एकूण			
		सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण
१	नाशिक	२२६१.९८	३५३.३०	७०९.९२	३३२५.२०	१५०७.९९	२३५.५३	४७३.२८	२२१६.८०	३७६९.९७	५८८.८३	११८३.१९	५५४२.००
२	धुळे	१६७८.००	२२२.५९	६१३.४०	२५१४.००	१११८.६७	१४८.३९	४०८.९४	१६७६.००	२७९६.६७	३७०.९९	१०२२.३४	४१९०.००
३	जळगाव	३१९२.६०	३२०.८७	११०.५३	३६२४.००	२१२८.४०	२१३.९२	७३.६९	२४१६.००	५३२१.००	५३४.७९	१८४.२२	६०४०.००
नाशिक विभाग		७१३२.५८	८९६.७६	१४३३.८५	९४६३.२०	४७५५.०५	५९७.८४	९५५.९०	६३०८.८०	११८८७.६४	१४९४.६१	२३८९.७५	१५७७२.००
४	अहमदनगर	१४४४.७७	२५६.७०	११०.५३	१८१२.००	९६३.१८	१७१.१३	७३.६९	१२०८.००	२४०७.९५	४२७.८३	१८४.२२	३०२०.००
पुणे विभाग		१४४४.७७	२५६.७०	११०.५३	१८१२.००	९६३.१८	१७१.१३	७३.६९	१२०८.००	२४०७.९५	४२७.८३	१८४.२२	३०२०.००
५	सांगली	१५८७.३९	२२४.६१	०.००	१८१२.००	१०५८.२६	१४९.७४	०.००	१२०८.००	२६४५.६५	३७४.३५	०.००	३०२०.००
कोल्हापूर विभाग		१५८७.३९	२२४.६१	०.००	१८१२.००	१०५८.२६	१४९.७४	०.००	१२०८.००	२६४५.६५	३७४.३५	०.००	३०२०.००
६	औरंगाबाद	३२३९.०९	२५२.४५	७२.४७	३५६४.००	२१५९.३९	१६८.३०	४८.३१	२३७६.००	५३९८.४८	४२०.७५	१२०.७८	५९४०.००
७	जालना	१४५१.३८	२४२.४२	१७.४०	१७११.२०	९६७.५९	१६१.६१	११.६०	११४०.८०	२४१८.९७	४०४.०३	२८.९९	२८५२.००
औरंगाबाद विभाग		४६९०.४७	४९४.८७	८९.८६	५२७५.२०	३१२६.९८	३२९.९१	५९.९१	३५१६.८०	७८१७.४५	८२४.७८	१४९.७७	८७९२.००
राज्य एकूण		१४८५५.२१	१८७२.९४	१६३४.२४	१८३६२.४०	९९०३.४८	१२४८.६३	१०८९.५०	१२२४१.६०	२४७५८.६९	३१२१.५७	२७२३.७४	३०६०४.००

परिशिष्ट-१.५
सन २०१९-२० : राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान - पौष्टिक तृणधान्य (ज्वारी/ बाजरी/ नाचणी)
कार्यक्रम अंमलबजावणीसाठी जिल्हानिहाय / प्रवर्गनिहाय आवश्यक तरतूद

आर्थिक रु.हजारात

अ.क्र.	जिल्हा	केंद्र हिस्सा (६० टक्के)				राज्य हिस्सा (४० टक्के)				एकूण			
		सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण
१	ठाणे	२४७.७८	२४.०२	२४८.५४	५२०.३५	१६५.१९	१६.०२	१६५.७०	३४६.९०	४१२.९७	४०.०४	४१४.२४	८६७.२५
२	पालघर	६१२.४२	५९.३७	६१४.३१	१२८६.१०	४०८.२८	३९.५८	४०९.५४	८५७.४०	१०२०.७०	९८.९५	१०२३.८५	२१४३.५०
३	रायगड	११०८.२६	१५५.५८	०.००	१२६३.८४	७३८.८४	१०३.७२	०.००	८४२.५६	१८४७.१०	२५९.३०	०.००	२१०६.४०
४	रत्नागिरी	१४८७.०८	२०८.७६	०.००	१६९५.८४	९९१.३८	१३९.१८	०.००	११३०.५६	२४७८.४६	३४७.९४	०.००	२८२६.४०
ठाणे विभाग		३४५५.५४	४४७.७४	८६२.८५	४७६६.१३	२३०३.६९	२९८.४९	५७५.२४	३१७७.४२	५७५९.२३	७४६.२३	१४३८.०९	७९४३.५५
५	नाशिक	३९३९.७५	६३४.४६	२२९७.६५	६८७१.८६	२६२६.५०	४२२.९७	१५३१.७७	४५८१.२४	६५६६.२५	१०५७.४३	३८२९.४२	११४५३.१०
६	धुळे	२४९४.०६	३५४.७४	१७६१.८२	४६१०.६१	१६६२.७०	२३६.४९	११७४.५४	३०७३.७४	४१५६.७६	५९१.२३	२९३६.३६	७६८४.३५
७	नंदुरबार	८८.२७	२२.२१	१३३३.०३	१४४३.५१	५८.८५	१४.८१	८८८.६८	९६२.३४	१४७.१२	३७.०२	२२२१.७१	२४०५.८५
८	जळगाव	५४११.६४	४७५.६९	२९५.३१	६१८२.६४	३६०७.७६	३१७.१२	१९६.८८	४१२१.७६	९०१९.४०	७९२.८१	४९२.१९	१०३०४.४०
नाशिक विभाग		११९३३.७२	१४८७.०९	५६८७.८१	१९१०८.६२	७९५५.८१	९९१.४०	३७९१.८७	१२७३९.०८	१९८८९.५३	२४७८.४९	९४७९.६८	३१८४७.७०
९	अहमदनगर	१३५४२.१४	२१३३.५४	१६५५.६८	१७३३१.३६	९०२८.१०	१४२२.३६	११०३.७८	११५५४.२४	२२५७०.२४	३५५५.९०	२७५९.४६	२८८८५.६०
१०	पुणे	६७४४.८२	६१५.२६	६३६.६१	७९९६.६८	४४९६.५४	४१०.१७	४२४.४०	५३३१.१२	११२४१.३६	१०२५.४३	१०६१.०१	१३३२७.८०
११	सोलापूर	१०२१५.८६	१४८८.१९	३८४.९५	१२०८९.०१	६८१०.५८	९९२.१३	२५६.६४	८०५९.३४	१७०२६.४४	२४८०.३२	६४१.५९	२०१४८.३५
पुणे विभाग		३०५०२.८२	४२३६.९९	२६७७.२४	३७४१७.०५	२०३३५.२२	२८२४.६६	१७८४.८२	२४९४४.७०	५०८३८.०४	७०६१.६५	४४६२.०६	६२३६१.७५
१२	सातारा	६४९६.३०	७८४.२२	०.००	७२८०.५२	४३३०.८७	५२२.८१	०.००	४८५३.६८	१०८२७.१७	१३०७.०३	०.००	१२१३४.२०
१३	सांगली	६३४०.१९	७६५.३७	०.००	७१०५.५६	४२२६.७९	५१०.२५	०.००	४७३७.०४	१०५६६.९८	१२७५.६२	०.००	११८४२.६०
१४	कोल्हापूर	३६१७.७५	५८१.५६	०.००	४१९९.३१	२४११.८३	३८७.७१	०.००	२७९९.५४	६०२९.५८	९६९.२७	०.००	६९९८.८५
कोल्हापूर विभाग		१६४५४.२४	२१३१.१५	०.००	१८५८५.३९	१०९६९.४९	१४२०.७७	०.००	१२३९०.२६	२७४२३.७३	३५५१.९२	०.००	३०९७५.६५
१५	औरंगाबाद	४८३८.६९	३२८.५१	१६९.९६	५३३७.१५	३२२५.७९	२१९.००	११३.३०	३५५८.१०	८०६४.४८	५४७.५१	२८३.२६	८८९५.२५
१६	जालना	२७००.९१	३८६.१८	४९.९५	३१३७.०४	१८००.६१	२५७.४५	३३.३०	२०९१.३६	४५०१.५२	६४३.६३	८३.२५	५२२८.४०
१७	बीड	१०७७०.७९	७१८.६३	१८५.८९	११६७५.३१	७१८०.५२	४७९.०९	१२३.९३	७७८३.५४	१७५५१.३१	११९७.७२	३०९.८२	१९४५८.८५
औरंगाबाद विभाग		१८३१०.३९	१४३३.३२	४०५.८०	२०१४९.५०	१२२०६.९२	९५५.५४	२७०.५३	१३४३३.००	३०५१७.३१	२३८८.८६	६७६.३३	३३५८२.५०
१८	लातूर	२७८६.०१	२८८.४५	४९.७४	३१२४.२०	१८५७.३४	१९२.३०	३३.१६	२०८२.८०	४६४३.३५	४८०.७५	८२.९०	५२०७.००
१९	ओस्मानाबाद	४७१९.५९	४०७.४४	१६८.६३	५२९५.६६	३१४६.३९	२७१.६३	११२.४२	३५३०.४४	७८६५.९८	६७९.०७	२८१.०५	८८२६.१०
२०	नांदेड	२३६६.२२	४९५.६१	३५८.९७	३२२०.८०	१५७७.४८	३३०.४१	२३९.३१	२१४७.२०	३९४३.७०	८२६.०२	५९८.२८	५३६८.००
२१	परभणी	४७६४.११	३१७.८६	८२.२२	५१६४.२०	३१७६.०८	२११.९१	५४.८२	३४४२.८०	७९४०.९९	५२९.७७	१३७.०४	८६०७.००
२२	हिंगोली	१५२२.६४	२६९.६९	१५५.०३	१९४७.३६	१०१५.०९	१७९.८०	१०३.३५	१२९८.२४	२५३७.७३	४४९.४९	२५८.३८	३२४५.६०
लातूर विभाग		१६१५८.५७	१७७९.०६	८१४.५९	१८७५२.२२	१०७७२.३८	११८६.०४	५४३.०६	१२५०१.४८	२६९३०.९५	२९६५.१०	१३५७.६५	३१२५३.७०
२३	बुलढाणा	११२२.४५	२९२.३२	४६.५३	१४६१.३०	७४८.३०	१९४.८८	३१.०२	९७४.२०	१८७०.७५	४८७.२०	७७.५५	२४३५.५०
२४	अकोला	८९४.९७	२९९.५७	१०३.३२	१२९७.८६	५९६.६५	१९९.७१	६८.८८	८६५.२४	१४९१.६२	४९९.२८	१७२.२०	२१६३.१०
२५	वाशीम	९३१.७१	२३३.८४	१००.८१	१२६६.३६	६२१.१४	१५५.८९	६७.२१	८४४.२४	१५५२.८५	३८९.७३	१६८.०२	२११०.६०
२६	अमरावती	८८६.९०	२६३.७८	१६७.९६	१३१८.६५	५९१.२७	१७५.८६	१११.९८	८७९.१०	१४७८.१७	४३९.६४	२७९.९४	२१९७.७५
२७	यवतमाळ	९९८.७७	२११.३३	३१५.८५	१५२५.९५	६६५.८५	१४०.८९	२१०.५६	१०१७.३०	१६६४.६२	३५२.२२	५२६.४१	२५४३.२५
अमरावती विभाग		४८३४.८१	१३००.८४	७३४.४७	६८७०.१२	३२२३.२०	८६७.२३	४८९.६५	४५८०.०८	८०५८.०१	२१६८.०७	१२२४.१२	११४५०.२०
एकूण		१०१६५०.०८	१२८१६.१९	१११८२.७६	१२५६४९.०३	६७७६६.७२	८५४४.१३	७४५५.१७	८३७६६.०२	१६९४१६.८०	२१३६०.३२	१८६३७.९३	२०९४१५.०५

अ.क्र	तपशील	अनुदानाचा वर	परिमाण	मासिक		पुन		सातारा		नामपुर	
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
१	बुधारेत तंत्रज्ञानावर आधारित प्रालंबिके										
	अ) श्री पद्धत	रु. १००० प्रति हे.	हे	१४०	१२.६०००	१४०	१२.६०००	१००	९.००००	१६०	१४.४०००
	ब) यांत्रिकी पद्धतीने /ओडीएल पुनर्लंगवक	रु. १००० प्रति हे.	हे.	४०	३.६०००	३८	३.४२००	३०	२.४०००	४०	३.६०००
	क) पीक पद्धतीवर आधारित पीक प्रालंबिके (भात विकसनंतर कडवाच्य (हलरा/चवडी/रास्मा/वात इ.)	रु. १५००० प्रति हे.	हे	५०	७.५०००	४०	६.००००	३०	४.५०००	४०	६.००००
	एकूण विक प्रालंबिके १ (अ) ते १ (क)			२३०	२३.७०००	२१८	२२.०२००	१६०	१६.२०००	२४०	२४.००००
२	प्रमाणित विधाने विवरण.										
	अ) संकपीत वाण	रु. १०००० प्रति बिं.	बिं.	११	१.१०००	११	१.१०००	८	०.८०००	१३	१.३०००
	ब) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या वरील)	रु. १००० प्रति बिं.	बिं.	२०२	२.०२००	२०१	२.०१००	१४६	१.४६००	२२९	२.२९००
	क) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या आतील)	रु. २००० प्रति बिं.	बिं.	४०५	८.१०००	४०२	८.०४००	२९१	५.८२००	४५९	९.१८००
	एकूण २ (अ) ते २ (क)			६१८	११.२२००	६१४	११.१५००	४४५	८.०८००	७०१	१२.७७००
३	अ) एकात्मिक अन्नसुर्य व्यवस्थापन										
	अ) सुसम मूलद्रव्ये	रु. ५०० प्रति हे.	हे	१२०	०.६०००	११९	०.५९५०	८६	०.४३००	१३६	०.६८००
	ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन										
	अ) पिक संरक्षण औषधे	रु. ५०० प्रति हे.	हे	१२६०	६.३०००	१२५०	६.२५००	९१०	४.५५००	१४२९	७.१४५०
	ब) तणनाशके	रु. ५०० प्रति हे.	हे	३०४	१.५२००	३०१	१.५०५०	२१८	१.०९००	३४४	१.७२००
	एकूण ३ (अ) ते ३ (क)			१६८४	८.४२००	१६७०	८.३५००	१२१४	६.०७००	१९०९	९.५४५०
४	फलकवी घटक										
	अ कुपी औषधे										
	ड्रम सीडर (above ४ rows) (SC / ST/ S&M / Women)	रु ४००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.०४००	१	०.०४००	०	०.००००	१	०.०४००
	ड्रम सीडर (above ४ rows) (Other farmers)	रु ३००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	१	०.०३००	१	०.०३००
	पेरणी यंत्र (Seed Drill) (Tractor driven above ३५ BH-#) (SC / ST/ S&M / Women)	रु २०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.२०००	१	०.२०००	१	०.२०००	१	०.२०००
	पेरणी यंत्र (Seed Drill) (Above २० to ३५ BH-#) (Other farmers)	रु १६००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.१६००	१	०.१६००	०	०.००००	१	०.१६००
	पॉवर सीडर (Engine operated above २ bhp) (SC / ST/ S&M / Women)	रु २५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.२५००	१	०.२५००	०	०.००००	१	०.२५००
	पॉवर सीडर (Engine operated above २ bhp) (Other farmers)	रु २०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.२०००	१	०.२०००	१	०.२०००	१	०.२०००
	रोटारिटर (Tractor driven above ३५ BH-#) (SC / ST/ S&M / Women)	रु १५०४०० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२	१.००८०	२	१.००८०	१	०.५०४०	२	१.००८०
	रोटारिटर (Tractor driven above ३५ BH-#) (Other farmers)	रु १०३०० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.४०३०	२	०.८०६०	१	०.४०३०	१	०.४०३०
	मळणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BH-#) (SC / ST/ S&M / Women)	रु १००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००
	मळणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BH-#) (Other farmers)	रु ८०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००
	बहुपीक मळणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BH-#) (SC / ST/ S&M / Women)	रु २५०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००
	बहुपीक मळणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BH-#) (Other farmers)	रु २००००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००
	स्वयंचालित भात लावणी यंत्र (above ४-८ rows, C-१६ rows) (SC / ST/ S&M / Women)	रु ८००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००
	स्वयंचालित भात लावणी यंत्र (above ४-८ rows, C-१६ rows) (Other farmers)	रु ६५०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००
	पॉवर टिलर (C BH-# & above) (SC / ST/ S&M / Women)	रु ८५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००
	पॉवर टिलर (C BH-# & above) (Other)	रु ७०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००
	रिपर (Above ३५ bhp) (SC/ST/S&M/ Women)	रु ७५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००
	रिपर (Above ३५ bhp) (Other)	रु ६०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००
	रिपर कम बाईंडर (SC/ST/S&M/ Women)	रु १५०००० किंवा किमतीच्या	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००
	रिपर कम बाईंडर (Other)	रु १२०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००
	एकूण ४ (अ)			८	२.२६१०	९	२.६६४०	५	१.३३७०	९	२.२९१०
	क) प्रमाणी विपणन साधने										
	पंप संव	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल	संख्या	१०	१.००००	१०	१.००००	७	०.७०००	१२	१.२०००
	एकूण ४ (क)			१०	१.००००	१०	१.००००	७	०.७०००	१२	१.२०००
	एकूण ४ अ व ४ ब			१८	३.२६१०	१९	३.६६४०	१२	२.०३७०	२१	३.४९१०
क	पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण (Four Sessions)	रु. १४००० प्रति	संख्या	३	०.४२००	३	०.४२००	२	०.२८००	३	०.४२००
	क) स्थापिक पुढाकाराच्या बाबी										
	i) FPO करिता गोदान बांधकाम (२५० मे टन क्षमता) (Actual cost- २५.०० lakh based on state PWD DSF)	रु. १२५०००० किंवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	१	१२.५०००
	ii) शेतकरी गटा करिता मिनी राइस मिल as per SMAM norms	रु. २००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००
	iii) स्थापिक वाणांनी लागवड (Market - led- extention) किमतीच्या ५० टक्के	रु. ४५०० प्रति हे.	हे.	१०	०.४५००	१०	०.४५००	१०	०.४५००	१०	०.४५००
	iv) भात शेतीत मरक्यालन	रु २०००० प्रति एकर	एकर	५	१.००००	५	१.००००	३	०.६०००	५	१.००००
	एकूण ४ (क)			१५	१.४५००	१५	१.४५००	१३	१.०५००	१६	१३.९५००
	एकूण ४ (क) ते (क)			५५	५.१३१०	५५	५.५३४०	३३	३.६७००	७७	८.६१०
	एकूण राजपुत्र-भात			४८	४.७१०	४७	०.५४०	३३	७.७१०	६४	९.७६०

क्र.सं.	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	महारा		पोंदिया		चंद्रपुर		गडाबरोली		एकूण	
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
१	पुष्करित संरक्षणावर आधारित प्रालंबिक												
	अ) श्री पद्धत	रु. १००० प्रति हे.	हे	३७०	३३.३०००	३७०	३३.३०००	२९०	२६.९०००	२८८	२५.९२००	९८५८	९६७.२२००
	ब) यांत्रिकी पद्धतीने /ओडीए पुनर्गणवड	रु. १००० प्रति हे.	हे.	९००	९.००००	९००	९.००००	८०	७.२०००	८०	७.२०००	५०८	४५.७२००
	क) पीक पद्धतीवर आधारित पीक प्रालंबिके (भात विकसनर कड्याच्या (हरभरा/चवळी/राजमा/वाल इ.)	रु. ५०००० प्रति हे.	हे	९२०	९८.००००	९२०	९८.००००	९९४	९७.९०००	९००	९५.००००	६९४	९२.९०००
एकूण पिक प्रालंबिके १ (अ) ते १ (क)				५९०	६०.३०००	५९०	६०.३०००	४८४	५०.४०००	४६८	४८.९२००	२९८०	३०५.०४००
२	प्रमाणित विधाने वितरण.												
	अ) संकरीत वाण	रु. १०००० प्रति बिं.	बिं.	२९	२.९०००	३०	३.००००	२४	२.४०००	२४	२.४०००	९५०	९५.००००
	ब) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या वरील)	रु. १००० प्रति बिं.	बिं.	५४२	५.४२००	५५५	५.५५००	४३२	४.३२००	४४३	४.४३००	२७५०	२७.५०००
	क) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या आतील)	रु. २००० प्रति बिं.	बिं.	९०८४	२९.६८००	९९०९	२२.९८००	८६४	९७.७२००	८८६	९७.७२००	५५००	९९०.००००
एकूण २ (अ) ते २ (क)				९६५५	३०.००००	९६९४	३०.७३००	९३२०	२४.००००	९३५३	२४.५५००	८४००	९५२.५०००
३	अ) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन												
	अ) सूक्ष्म मूलद्रव्ये	रु. ५०० प्रति हे.	हे	३२९	९.६०५०	३२८	९.६४००	२५६	९.२८००	२६२	९.३९००	९६२८	८.९४००
	ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन												
	अ) पिक संरक्षण औषधे	रु. ५०० प्रति हे.	हे	३३७६	९६.८८००	३४५३	९७.२६५०	२६८९	९३.४४५०	२७५७	९३.७८५०	९७९२४	८५.६२००
४	ब) तणनाशके	रु. ५०० प्रति हे.	हे	८९२	४.०६००	८३२	४.९६००	६४८	३.२४००	६६४	३.३२००	४९२३	२०.६९५०
	एकूण ३ (अ) ते ३ (क)			४५०९	२२.५४५०	४६९३	२३.०६५०	३५९३	९७.९६५०	३६८३	९८.४९५०	२२८७५	९९४.३७५०
५	फलेखी घटक												
	अ कुची बीजारे												
	ड्रम सीडर (above ५ rows) (SC / ST/ S&M / Women)	रु.४००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	०.०४००	९	०.०४००	९	०.०४००	९	०.०४००	७	०.२८००
	ड्रम सीडर (above ५ rows) (Other farmers)	रु.३००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	०.०३००	९	०.०३००	९	०.०३००	९	०.०३००	६	०.९८००
६	पेरणी यंत्र (Seed Drill) (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	रु.२०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	०.२०००	९	०.२०००	२	०.४०००	२	०.४०००	९०	२.००००
	पेरणी यंत्र (Seed Drill) (Above २० to ३५ BHP) (Other farmers)	रु.१६००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	०.९६००	९	०.९६००	९	०.९६००	९	०.९६००	७	९.९२००
	पॉवर बीडर (Engine operated above २ bhp) (SC / ST/ S&M / Women)	रु.२५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	०.२५००	९	०.२५००	९	०.२५००	९	०.२५००	७	९.७५००
	पॉवर बीडर (Engine operated above २ bhp) (Other farmers)	रु.२०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२	०.४०००	९	०.२०००	९	०.२०००	२	०.४०००	९०	२.००००
७	रोटारिटर (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	रु.५०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	५	२.५२००	५	२.५२००	४	२.०९६०	४	२.०९६०	२५	९२.६०००
	रोटारिटर (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	रु.४०३०० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	९.२०९०	३	९.२०९०	२	०.८०६०	२	०.८०६०	९५	६.०४५०
	मखणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	रु.१००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	९.००००	९	९.००००	९	९.००००	९	९.००००	४	४.००००
	मखणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	रु.८०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	०.८०००	९	०.८०००	९	०.८०००	९	०.८०००	४	३.२०००
८	बहुपौक मखणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	रु.२५०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	२.५०००	९	२.५०००	९	२.५०००	९	२.५०००	४	९०.००००
	बहुपौक मखणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	रु.२००००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	२.००००	९	२.००००	९	२.००००	९	२.००००	४	८.००००
	स्वयंचालित भात लागणी यंत्र (above ४-८ rows, C-१% rows) (SC / ST/ S&M / Women)	रु.८००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	८.००००	९	८.००००	९	८.००००	९	८.००००	४	३२.००००
	स्वयंचालित भात लागणी यंत्र (above ४-८ rows, C-१% rows) (Other farmers)	रु.६५०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	६.५०००	९	६.५०००	९	६.५०००	९	६.५०००	४	२६.००००
९	पॉवर टिटर (C BHP & above) (SC / ST/ S&M / Women)	रु.८५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	०.८५००	९	०.८५००	९	०.८५००	९	०.८५००	४	३.४०००
	पॉवर टिटर (C BHP & above) (Other)	रु.७०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	०.७०००	९	०.७०००	९	०.७०००	९	०.७०००	४	२.८०००
	रिपर (Above ३५ bhp) (SC/ST/S&M/ Women)	रु.७५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	०.७५००	९	०.७५००	९	०.७५००	९	०.७५००	४	३.००००
	रिपर (Above ३५ bhp) (Other)	रु.६०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	०.६०००	९	०.६०००	९	०.६०००	९	०.६०००	४	२.४०००
१०	रिपर कम बाईंडर (SC/ST/S&M/ Women)	रु.९५०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	९.५०००	९	९.५०००	९	९.५०००	९	९.५०००	४	६.००००
	रिपर कम बाईंडर (Other)	रु.९२०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	९.२०००	९	९.२०००	९	९.२०००	९	९.२०००	४	४.८०००
	एकूण ४ (अ)			२७	३९.२०९०	२६	३९.००९०	२५	३०.३०२०	२६	३०.५०२०	९३५	९३९.५७५०
	क) प्रभावी विपणन साधने												
११	पंप संव	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल	संख्या	२८	२.८०००	२९	२.९०००	२२	२.२०००	२३	२.३०००	९४९	९४.९०००
	एकूण ५ (अ)			२८	२.८०००	२९	२.९०००	२२	२.२०००	२३	२.३०००	९४९	९४.९०००
	एकूण ४ अ व ५ ब			५५	३४.००९०	५५	३३.९०९०	४७	३२.५०२०	४९	३२.८०२०	२७६	९४५.६७५०
	क) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण (Four Sessions)	रु. १४००० प्रति	संख्या	८	९.९२००	८	९.९२००	६	०.८४००	६	०.८४००	३९	५.४६००
१२	क) स्थानिक उदात्तकाराच्या बाबी												
	i) FPO करिता गोदाम बांधकाम (२५० मे टन क्षमता) (Actual cost- २५.०० lakh based on state PWD DSR)	रु. १२५०००० किंवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	९	९२.५०००
	ii) शेडकरी गटा करिता मिनी राइस मिल as per SMAM norms	रु. २०००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	२.००००	२	४.००००	९	२.००००	९	२.००००	५	९०.००००
	iii) स्थानिक वाणांची लागवड (Market - led-extension) किमतीच्या ५० टक्के	रु. ४५०० प्रति हे.	हे.	२०	०.९०००	२०	०.९०००	९०	०.४५००	९०	०.४५००	९००	४.५०००
१३	iv) भात शेतती माल्यपालन	रु. २००००० प्रति एकर	एकर	९२	२.४०००	९२.५	२.५०००	९०	२.००००	९०	२.००००	६३	९२.५०००
	एकूण ५ (क)			३३	५.३०००	३५	७.४०००	२९	४.४५००	२९	४.४५००	९६९	३९.५०००
	एकूण ५ (अ) ते ५ (क)				४०.४२९०		४२.४२९०		३७.७९२०		३८.०९२०		९९०.६३५०
	एकूण राजपुस-भात				९५३.२७४०		९५६.५२४०		९३०.९५७०		९२९.९७७०		७६२.५५००

अ.क्र.	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	सोलापूर		बीड		
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	
१	सुचारित तंत्रज्ञानावर आधारित प्रात्यक्षिके							
	अ) सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके	रु. १००० प्रति हे.	हे.	३८०	३४.२०००	४५०	४०.५०००	
	ब) पीक पद्धतीवर आधारित पीक प्रात्यक्षिके - मुग/उडीद/सोयाबीन नंतर गहू	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	१००	१५.००००	१२०	१८.००००	
	एकूण पिक प्रात्यक्षिके १ (अ) ते १ (ब)			४८०	४९.२०००	५७०	५८.५०००	
२	प्रमाणित विधाने वितरण							
	अ) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या वरील)	रु. १००० प्रति विं.	विं.	४९५	४.९५००	५७६	५.७६००	
	ब) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या आतील)	रु. २००० प्रति विं.	विं.	९९०	१९.८०००	११५३	२३.०६००	
	एकूण २ (अ) व २ (ब)			१४८५	२४.७५००	१७२९	२८.८२००	
३	अ) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन							
	सूक्ष्म मूलद्रव्ये	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	१३३०	६.६५००	१५४९	७.७४५०	
	ब) एकात्मिक कौड व्यवस्थापन							
	i) पिक संरक्षण औषधे व जैविक घटक	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	१४९४	७.४७००	१७४०	८.७०००	
	ii) तणनाशक	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	८८६	४.४३००	१०३३	५.१६५०	
	एकूण ३ (अ) व ३ (ब)			३७१०	१८.५५००	४३२२	२१.६१००	
४	फलश्री घटक							
	अ) कृषी औषधारे							
	i) वीजल प्लो (above २०-३५ bhp tractor driven) (SC/ST/S&MF/ Women)	₹ २०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.२०००	१	०.२०००	
	ii) वीजल प्लो (above २०-३५ bhp tractor driven) (Other)	₹ १६००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.१६००	१	०.१६००	
	iii) पेरणी यंत्र (Seed Drill) (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ २०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.२०००	२	०.४०००	
	iv)पेरणी यंत्र (Seed Drill) (Above २० to ३५ BHP) (Other farmers)	₹ १६००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.१६००	१	०.१६००	
	v) झिरो टील सीड कम फर्टिलायझर ड्रिल (Tractor Driven above ३५ bhp) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ २८००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.२८००	१	०.२८००	
	iv)झिरो टील सीड कम फर्टिलायझर ड्रिल (Tractor Driven above ३५ bhp) (Other farmers)	₹ २२४०० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.२२४०	१	०.२२४०	
	v) झिरो टील मल्टी क्रॉप प्लान्टर (Tractor Driven above ३५ bhp) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ ७५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.७५००	१	०.७५००	
	v)झिरो टील मल्टी क्रॉप प्लान्टर (Tractor Driven above ३५ bhp) (Other farmers)	₹ ६०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.६०००	१	०.६०००	
	vii) रोटोहॅट्टर (Tractor driven above ३५ BHP) (Above २० to ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ ५०४०० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२	१.००८०	२	१.००८०	
	viii) रोटोहॅट्टर (Tractor driven above ३५ BHP) (Above २० to ३५ BHP) (Other farmers)	₹ ४०३०० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२	०.८०६०	२	०.८०६०	
	ix) बहुपीक मळणी यंत्र (Tractor Driven above ३५ bhp)	₹ २५०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	२.५०००	१	२.५०००	
	x) बहुपीक मळणी यंत्र (Tractor Driven above ३५ bhp)	₹ २००००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	२.००००	१	२.००००	
	xi) पावर टिलर (८ BHP & above) (SC/ST/S&MF/ Women)	₹ ८५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	२.५५००	३	२.५५००	
	xii) पावर टिलर (८ BHP & above) (Other)	₹ ७०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२	१.४०००	३	२.१०००	
	xiii) रिपर (Above ३५ bhp) (SC/ST/S&MF/ Women)	₹ ७५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.७५००	१	०.७५००	
	xiv) रिपर (Above ३५ bhp) (Other)	₹ ६०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.६०००	१	०.६०००	
	xv) रिपर कम बाईंडर (SC/ST/S&MF/ Women)	₹ १५०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	१.५०००	१	१.५०००	
	xvi)रिपर कम बाईंडर (Other)	₹ १२०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	१.२०००	१	१.२०००	
		एकूण ४ अ			२३	१६.८८८०	२५	१७.७८८०
		क) प्रभावी सिंचन लागने						
	i) १) पाण्याच्या स्रोतापासून शेतापर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप (Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes)	१% of cost limit toRs. ५०/- per meter of HDPE pipes, Rs. ३५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum ceiling of Rs. १५००/- per farmer/beneficiary for water carrying pipe	मीटर	१६००	१.९२००	११४००	२.२८००	
	ii) पंप संघ	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल	संख्या	२२	२.२०००	२६	२.६०००	
	एकूण ४ ब			१६२२	४.१२००	११४२६	४.८८००	
	एकूण ४ अ ते ब				२१.००८०		२२.६६८०	
	क) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण (Four Sessions)		संख्या	७	०.९८००	८	१.१२००	
	क) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी							
	i) FPO करिता गोदान बांधकाम (२५० मे टन क्षमता) (Actual cost- २५.०० lakh based on state PWD DSR)	रु. १२५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	१२.५०००	१	१२.५०००	
	एकूण ४ अ ते ड				३४.४८८०		३६.२८८०	
	एकूण एकूण				१२६.९८८०		१४५.२९८०	

अ.क्र	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	नागपुर		एकूण कार्यक्रम	
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
१	सुचारित तंत्रज्ञानावर आधारित प्राल्याधिके						
	अ) सलग क्षेत्रावरील गट प्राल्याधिके	रु. १००० प्रति हे.	हे.	१००	८१,००००	१७३०	१५५,७०००
	ब) पीक पद्धतीवर आधारित पीक प्राल्याधिके - मुग/उडीद/सोयाबीन नंतर गहू	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	२३०	३४,५०००	४५०	६७,५०००
	एकूण पीक प्राल्याधिके १ (अ) ते १ (ब)			११३०	११५,५०००	२१८०	२२३,२०००
२	प्रमाणित विवागे वितरण						
	अ) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या वरील)	रु. १००० प्रति विं.	विं.	११६१	११,६१००	२२३२	२२,३२००
	ब) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या आतील)	रु. २००० प्रति विं.	विं.	२३२४	४६,४८००	४४६७	८९,३४००
	एकूण २ (अ) व २ (ब)			३४८५	५८,०१००	६६९९	१११,६६००
३	अ) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन						
	सूक्ष्म मूलद्रव्ये	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	३१२१	१५,६०५०	६०००	३०,००००
	ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन						
	१) पीक संरक्षण औषधे व जैविक घटक	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	३५०५	१७,५२५०	६७३९	३३,६९५०
	२) तणनाशके	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	२०८१	१०,४०५०	४०००	२०,००००
	एकूण ३ (अ) व ३ (ब)			८७०७	४३,५३५०	१६७३९	८३,६९५०
४	फलशक्ती घटक						
	अ) कृषी औषधारे						
	१) बीजल फ्लो (above २०-३५ bhp tractor driven) (SC/ST/S&M/ Women)	रु. २००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	०,६००००	५	१,०००००
	२) बीजल फ्लो (above २०-३५ bhp tractor driven) (Other)	रु. १६०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	०,४८०००	५	०,८००००
	३) पेरणी यंत्र (Seed Drill) (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	रु. २००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	०,६००००	६	१,२००००
	४) पेरणी यंत्र (Seed Drill) (Above २० to ३५ BHP) (Other farmers)	रु. १६०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	०,४८०००	५	०,८००००
	५) झिरो टील सीड कम फर्टिलायझर ड्रिल (Tractor Driven above ३५ bhp) (SC / ST/ S&M / Women)	रु. २८०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	०,८४०००	५	१,४००००
	६) झिरो टील सीड कम फर्टिलायझर ड्रिल (Tractor Driven above ३५ bhp) (Other farmers)	रु. २२४००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	०,६७२००	५	१,१२०००
	७) झिरो टील मल्टी क्रॉप प्लान्टर (Tractor Driven above ३५ bhp) (SC / ST/ S&M / Women)	रु. ७५०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	२,२५०००	५	३,७५०००
	८) झिरो टील मल्टी क्रॉप प्लान्टर (Tractor Driven above ३५ bhp) (Other farmers)	रु. ६००००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	१,८००००	५	३,०००००
	९) रोटाव्हेटर (Tractor driven above ३५ BHP) (Above २० to ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	रु. ५०४००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	४	२,०१६००	८	४,०३२००
	१०) रोटाव्हेटर (Tractor driven above ३५ BHP) (Above २० to ३५ BHP) (Other farmers)	रु. ४०३००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	४	१,६१२००	८	३,२२४००
	११) बहुपीक मळणी यंत्र (Tractor Driven above ३५ bhp)	रु. २५००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	७,५००००	५	१२,५००००
	१२) बहुपीक मळणी यंत्र (Tractor Driven above ३५ bhp)	रु. २०००००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	६,०००००	५	१०,०००००
	१३) पावर टिलर (८ BHP & above) (SC/ST/S&M/ Women)	रु. ८५०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	६	५,१००००	१२	१०,२००००
	१४) पावर टिलर (८ BHP & above) (Other)	रु. ७००००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	५	३,५००००	१०	७,०००००
	१५) रिपर (Above ३५ bhp) (SC/ST/S&M/ Women)	रु. ७५०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	२,२५०००	५	३,७५०००
	१६) रिपर (Above ३५ bhp) (Other)	रु. ६००००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	१,८००००	५	३,०००००
	१७) रिपर कम बाईंडर (SC/ST/S&M/ Women)	रु. १५००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	४,५००००	५	७,५००००
	१८) रिपर कम बाईंडर (Other)	रु. १२००००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२	२,४००००	४	४,८००००
	एकूण ४ अ			६०	४४,४००००	१०८	७९,०७६००
	ब) प्रभावी सिंचन साधने						
	१) पाण्याच्या स्रोतापासून शेतापर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप (Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes)	५०% of cost limit to Rs. ५०/- per meter of HDPE pipes, Rs. ३५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum ceiling of Rs. १५००/- per farmer/beneficiary for water carrying pipe	मीटर	२२५०००	४,५००००	४३५०००	८,७००००
	२) पंप संघ	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल	संख्या	५३	५,३००००	१०१	१०,१००००
	एकूण ४ ब			२२५५३	९,८००००	४३६०१	१८,८००००
	एकूण ४ अ ते ब				५४,२००००		९७,८७६००
	क) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण (Four Sessions)			रु. १४०००० प्रति	संख्या	१५	२,१०००००
	ख) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी						
	१) FPO करिता गोदान बांधकाम (२५० मे टन क्षमता) (Actual cost- २५.०० lakh based on state PWD DSF)	रु. १२५०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	१२,५०००००	३	३७,५०००००
	एकूण ४ अ ते ख				६८,८००००		१३९,५७६००
	एकूण एकूण				२८५,९२५००		५५८,९३१००

अ.क्र.	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	ठाणे		पालघर		रायगड		रत्नागिरी		सिंधुदुर्ग		नाशिक		बुळी		नंदुरवार	
				लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक	
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
१	पिक प्रात्यक्षिके																		
	अ) सलग गट प्रात्यक्षिके																		
	१) तूर	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	०	०.००००	१०	०.९०००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	२०	१.८०००	३०	२.७०००	४०	३.६०००
	२) मुग	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	१४०	१२.६०००	२८०	२५.२०००	१४०	१२.६०००
	३) उडीद	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	१०	०.९०००	३०	२.७०००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	८०	७.२०००	७०	६.३०००	१२०	१०.८०००
	४) हरभरा	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	१०	०.९०००	१०	०.९०००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	२१०	१८.९०००	१६०	१४.४०००	१००	९.००००
	एकूण गट प्रात्यक्षिके		हे.	२०	१.८०००	५०	४.५०००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	४५०	४०.५०००	५४०	४८.६०००	४००	३६.००००
	ब) आंतरपीक प्रात्यक्षिके																		
	तूर + सोयाबीन	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	१४०	१२.६०००	१९०	१७.१०००	२७०	२४.३०००
	क) पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके																		
	१) मुग नंतर रबी ज्वारी	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	२०	३.००००	४०	६.००००	२०	३.००००
	२) मुग नंतर गहू	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	१०	१.५०००	२०	३.००००	१०	१.५०००
	३) उडीद पिकानंतर रबी ज्वारी	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	४०	६.००००	३०	४.५०००	६०	९.००००
	४) उडीद पिकानंतर गहू	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	१०	१.५०००	२०	३.००००	२०	३.००००
	५) खरीप ज्वारी नंतर हरभरा	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	१५०	२२.५०००	१२०	१८.००००	८०	१२.००००
	६) बाजरी नंतर हरभरा	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	४०	६.००००	३०	४.५०००	२०	३.००००
	७) मात पिकानंतर कडधान्य	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	१००	१५.००००	१००	१५.००००	११५	१७.२५००	११५	१७.२५००	१००	१५.००००						
	एकूण पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके		हे.	१००	१५.००००	१००	१५.००००	११५	१७.२५००	११५	१७.२५००	१००	१५.००००	२७०	४०.५०००	२५०	३७.५०००	२१०	३१.५०००
	एकूण पिक प्रात्यक्षिके १ अ) ते १ क)		हे.	१२०	१६.८०००	१५०	१९.५०००	११५	१७.२५००	११५	१७.२५००	१००	१५.००००	८६०	९३.६०००	९८०	१०३.२०००	८८०	९१.८०००
२	अधिक उत्पादन देणाऱ्या वागाचे विभाग उ त्यादन व वितरण																		
	अ) प्रमाणित विभागे वितरण (१० वर्षाच्या आतील)																		
	१) तूर	रु. ५००० प्रति किं.	किं	२	०.१०००	१२	०.६०००	७	०.३५००	२	०.१०००	१	०.०५००	३८	१.९०००	५३	२.६५००	७४	३.७०००
	२) मुग	रु. ५००० प्रति किं.	किं	१	०.०५००	२	०.१०००	१	०.०५००	१	०.०५००	०	०.००००	८८	४.४०००	१८४	९.२०००	९१	४.५५००
	३) उडीद	रु. ५००० प्रति किं.	किं	१	०.०५००	५	०.२५००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	१३	०.६५००	१०	०.५०००	१८	०.९०००
	४) हरभरा	रु. ५००० प्रति किं.	किं	३६	१.८०००	३६	१.८०००	६	०.३०००	०	०.००००	०	०.००००	८९५	४४.७५००	७०७	३५.३५००	४४४	२२.२०००
	एकूण २ अ			४०	२.००००	५५	२.७५००	१४	०.७०००	३	०.१५००	१	०.०५००	१०३४	५१.७०००	९५४	४७.७०००	६२७	३१.३५००
	ब) प्रमाणित विभागे वितरण (१० वर्षाच्या वरील)																		
	१) तूर	रु. २५०० प्रति किं.	किं	२	०.०५००	६	०.१५००	४	०.१०००	१	०.०२५०	१	०.०२५०	२१	०.५२५०	२९	०.७२५०	४१	१.०२५०
	२) मुग	रु. २५०० प्रति किं.	किं	०	०.००००	१	०.०२५०	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	३४	०.८५००	७१	१.७७५०	३५	०.८७५०
	३) उडीद	रु. २५०० प्रति किं.	किं	१	०.०२५०	५	०.१२५०	१	०.०२५०	०	०.००००	०	०.००००	१५	०.३७५०	१२	०.३०००	२१	०.५२५०
	४) हरभरा	रु. २५०० प्रति किं.	किं	१८	०.४५००	१८	०.४५००	३	०.०७५०	४	०.१०००	०	०.००००	४४३	११.०७५०	३५०	८.७५००	२२०	५.५०००
	एकूण २ ब			२१	०.५२५०	३०	०.७५००	८	०.२०००	५	०.१२५०	१	०.०२५०	५१३	१२.८२५०	४६२	११.५५००	३१७	७.९२५०
	एकूण २ अ ते २ ब			६१	२.५२५०	८५	३.५०००	२२	०.९०००	८	०.२७५०	२	०.०७५०	१५४७	६४.५२५०	१४१६	५९.२५००	९४४	३९.२७५०
३	अ) एकात्मिक अन्नप्रत्ये व्यवस्थापन																		
	१) सूक्ष्म मूलद्रव्ये	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	७८	०.३९००	१५७	०.७८५०	२०८	१.०४००	७६	०.३८००	३९	०.१९५०	१०९३	५.४६५०	१०५२	५.२६००	८७२	४.३६००
	२) विषम	रु. ७५० प्रति हे.	हे.	४२	०.३१५०	८६	०.६४५०	११४	०.८५५०	४२	०.३१५०	२०	०.१५००	५९७	४.७७५०	५७४	४.३०५०	४७६	३.५७००
	३) जैविक खते	रु. ३०० प्रति हे.	हे.	१२०	०.३६००	२४२	०.९६६०	३२२	०.३५६०	११८	०.३५६०	६४	०.१९२०	१६९०	५.०७००	१६२५	४.८७५०	१३४७	४.०४१०
	एकूण ३ अ			२४०	१.०६५०	४८५	२.१५६०	६४४	२.८६५०	२३६	१.०४५०	१२३	०.५३७०	३३८०	१५.०१२५	३२९१	१४.४४००	२६९५	११.९७१०
	ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन																		
	१) पिक संरक्षण औषधे	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	४८०	२.४०००	९६९	४.८४५०	१२८६	६.४३००	४७०	२.३५००	२५०	१.२५००	६७५४	३३.७७००	६४९६	३२.४८००	५३८४	२६.९२००
	२) तणनाशक	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	८५	०.४२५०	१७१	०.८५५०	२२७	१.१३५०	८३	०.४१५०	४६	०.२३००	११९३	५.९६५०	११४७	५.७३५०	९५१	४.७५५०
	एकूण ३ ब			५६५	२.८२५०	११४०	५.७०००	१५१३	७.५६५०	५५३	२.७६५०	२९६	१.४८००	७९४७	३९.७३५०	७६४३	३८.२१५०	६३३५	३१.६७५०
	एकूण ३ अ ते ३ ब			८०५	३.८१००	१६२५	७.८५६०	२१५७	१०.४२६०	७८९	३.८१५०	४१९	२.०१७०	११३२७	५४.७४७५	१०८१४	५२.६५५०	९०३०	४३.६४६०

अ.क्र.	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	ठाणे		पालघर		रायगड		रत्नागिरी		सिंधुदुर्ग		नाशिक		थुळे		नंदुरबार	
				लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक	
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
	फ्लेक्सी घटक																		
	अ कृषी औजारे																		
	i) पेरणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ २०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	१	०.२०००	१	०.२०००	०	०.००००	०	०.००००	४	०.८०००	४	०.८०००	३	०.६०००
	ii) पेरणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	₹ १६००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	१	०.१६००	१	०.१६००	०	०.००००	०	०.००००	५	०.८०००	४	०.६४००	४	०.६४००
	iii) रीज फरो प्लान्टर (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ ७५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.७५००	१	०.७५००	१	०.७५००	१	०.७५००	०	०.००००	८	६.००००	७	५.२५००	६	४.५०००
	iv) रीज फरो प्लान्टर (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	₹ ६०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.६०००	१	०.६०००	२	१.२०००	१	०.६०००	०	०.००००	९	५.४०००	९	५.४०००	७	४.२०००
	v) रोटोव्हेटर (Tractor driven above ३५ BHP) (Above २० to ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ ५०४०० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.५०४०	२	१.००८०	३	१.५१२०	१	०.५०४०	१	०.५०४०	१६	८.०६४०	१५	७.५६००	१२	६.०८८०
	vi) रोटोव्हेटर (Tractor driven above ३५ BHP) (Above २० to ३५ BHP) (Other farmers)	₹ ४०३०० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.४०३०	१	०.४०३०	२	०.८०६०	१	०.४०३०	०	०.००००	९	३.६२७०	९	३.६२७०	७	२.८२१०
	vii) बहुपीक मळणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ २५०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२	५.००००	१	२.५०००	१	२.५०००	०	०.००००	०	०.००००	४	१०.००००	४	१०.००००	३	७.५०००
	viii) बहुपीक मळणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	₹ २००००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	१	२.००००	१	२.००००	०	०.००००	०	०.००००	५	१०.००००	४	८.००००	४	८.००००
	ix) पॉवर टिलर (८ BHP & above) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ ८५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	१	०.८५००	१	०.८५००	०	०.००००	०	०.००००	५	४.२५००	४	३.४०००	४	३.४०००
	x) पॉवर टिलर (८ BHP & above) (Other farmers)	₹ ७०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	०.७०००	१	०.७०००	२	१.४०००	१	०.७०००	०	०.००००	९	६.३०००	९	६.३०००	७	४.९०००
	एकूण ४ अ			७	७.९५७०	११	९.१७१०	१५	११.३७८०	५	२.९५७०	१	०.५०४०	७४	५५.२४१०	६९	५०.९७७०	५७	४२.६०१०
४	क) सिंचन साधने व सुविधा																		
	i) पाण्याच्या सोलापासून रोतापर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी फाईप (Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes)	५०% of cost limit to Rs. १०/- per meter of HDPE pipes. Rs. ३५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum ceiling of Rs. १०००/- per farmer/beneficiary for water carrying pipe	मीटर	६००	०.१२००	१८००	०.३६००	२४००	०.४८००	६००	०.१२००	६००	०.१२००	१२६००	२.५२००	१२०००	२.४०००	९६००	१.९२००
	ii) पंप संघ	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहील	संख्या	६	०.६०००	१२	१.२०००	१६	१.६०००	६	०.६०००	३	०.३०००	८२	८.२०००	७८	७.८०००	६५	६.५०००
	एकूण ४ ब			६०६	०.७२००	१८१२	१.५६००	२४१६	२.०८००	६०६	०.७२००	६०३	०.४२००	१२६८२	१०.७२००	१२०७८	१०.२०००	९६६५	८.४२००
	एकूण ४ (क) ते ४ (ब)			६१३	८.६७७०	१८२३	१०.७३१०	२४३१	१३.४५८०	६११	३.६७७०	६०४	०.९२००	१२७५६	१०.१७७०	१२१४७	१०.१७७०	७७२२	५१.०२१०
	क) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण (Four Sessions)	रु. १४००० प्रति	संख्या	२	०.२८००	४	०.५६००	३	०.४२००	१	०.२८००	१	०.१४००	२६	३.६४००	२५	३.५०००	२१	२.९४००
	क) प्रकल्प व्यवस्थापन चमू व संकीर्ण																		
	i) जिल्हा स्तर			१	१४.५०००	०	०.००००	१	१४.५०००	०	०.००००	०	०.००००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००
	ii) राज्य स्तर																		
	एकूण ४ ड			१	१४.५०००	०	०.००००	१	१४.५०००	०	०.००००	०	०.००००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००
	इ) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी																		
	i) रोंतकरी गटा करिता निमी डाड मिल as per SMAM norms (५०% of cost or १.२५ lakh whichever is less)	₹ १२५००० किंवा किमतीच्या ६० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	४	५.००००	४	५.००००	३	३.७५००
	ii) FPO करिता गोदाम बांधकाम (२५० मे टन क्षमता) (Actual cost- २५.०० lakh based on state PWD DSR)	₹ १२५०००० किंवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	१	१२.५०००	१	१२.५०००	१	१२.५०००
	iii) FPO साठी बीज प्रक्रिया संघ/ Cleaning & Grading Unit (actual cost Rs. २० lakh)	₹ १०००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००
	एकूण ४ इ			०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	५	१७.५०००	५	१७.५०००	४	१६.२५००
	एकूण ४ अ ते ४ इ				२३.४५७०		११.२९१०		२८.३७८०		३.९५७०		१.०६४०		१०१.६०१०		९६.६७७०		८४.७११०
	एकूण एकूण				४६.६७२०		४२.१४७०		५६.१५४०		२५.२९६०		१८.१५६०		३१४.४७३५		३११.७८२०		२५१.४४००

अ.क्र.	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	जळगाव		अहमदनगर		पुणे		सांलापुर		सातारा		सांगली		कोल्हापूर		औरंगाबाद		जालना	
				लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक	
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
१	पिक प्रात्यक्षिके																				
	अ) सलग गट प्रात्यक्षिके																				
	१) तुर	रु. १००० प्रति हे.	हे.	४०	३.६०००	३०	२.७०००	१०	०.९०००	५०	४.५०००	०	०.००००	२०	१.८०००	०	०.००००	१००	९.००००	११०	९.९०००
	२) मुग	रु. १००० प्रति हे.	हे.	४९०	४४.१०००	२८०	२५.२०००	१५०	१३.५०००	५०	४.५०००	८०	७.२०००	११०	९.९०००	२०	१.८०००	६०	५.४०००	५६०	५०.४०००
	३) उडीद	रु. १००० प्रति हे.	हे.	३४०	३०.६०००	१००	९.००००	२०	१.८०००	७०	६.३०००	३०	२.७०००	८०	७.२०००	१०	०.९०००	१०	०.९०००	१६०	१४.४०००
	४) हरमरा	रु. १००० प्रति हे.	हे.	२४०	२१.६०००	६००	५४.००००	३००	२७.००००	२१०	१८.९०००	१५०	१३.५०००	१३०	११.७०००	४०	३.६०००	२३०	२०.७०००	१६०	१४.४०००
	एकूण गट प्रात्यक्षिके		हे.	१११०	९९.९०००	१०१०	९०.९०००	४८०	४३.२०००	३८०	३४.२०००	२६०	२३.४०००	३४०	३०.६०००	७०	६.३०००	४००	३६.००००	९९०	८९.१०००
	क) आंतरपीक प्रात्यक्षिके																				
	तुर + सोयाबीन	रु. १००० प्रति हे.	हे.	३१०	२७.९०००	२२०	१९.८०००	५०	४.५०००	३७०	३३.३०००	३०	२.७०००	१२०	१०.८०००	२०	१.८०००	७७०	६९.३०००	८४०	७५.६०००
	क) पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके																				
	१) मुग नंतर रबी ज्वारी	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	७०	१०.५०००	४०	६.००००	२०	३.००००	१०	१.५०००	१०	१.५०००	१०	१.५०००	०	०.००००	१०	१.५०००	८०	१२.००००
	२) मुग नंतर गहू	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	४०	६.००००	२०	३.००००	१०	१.५०००	०	०.००००	१०	१.५०००	१०	१.५०००	०	०.००००	०	०.००००	५०	७.५०००
	३) उडीद पिकानंतर रबी ज्वारी	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	१७०	२५.५०००	५०	७.५०००	१०	१.५०००	३०	४.५०००	२०	३.००००	४०	६.००००	०	०.००००	१०	१.५०००	८०	१२.००००
	४) उडीद पिकानंतर गहू	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	५०	७.५०००	२०	३.००००	०	०.००००	१०	१.५०००	१०	०.००००	१०	१.५०००	०	०.००००	१०	१.५०००	८०	१२.००००
	५) खरीप ज्वारी नंतर हरमरा	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	१७०	२५.५०००	४२०	६३.००००	२२०	३३.००००	१५०	२२.५०००	११०	१६.५०००	१००	१५.००००	३०	४.५०००	१७०	२५.५०००	१२०	१८.००००
	६) बाजरी नंतर हरमरा	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	५०	७.५०००	११०	१६.५०००	६०	९.००००	४०	६.००००	३०	४.५०००	३०	४.५०००	१०	१.५०००	४०	६.००००	३०	४.५०००
	७) मात पिकानंतर कडधान्य	रु. १५००० प्रति हे.	हे.																		
	एकूण पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके		हे.	५५०	८२.५०००	६६०	९९.००००	३२०	४८.००००	२४०	३६.००००	१९०	२८.५०००	२००	३०.००००	४०	६.००००	२४०	३६.००००	३१०	५८.५०००
	एकूण पिक प्रात्यक्षिके १ अ) ते १ क)		हे.	११७०	२१०.३०००	१८९०	२०९.७०००	८५०	९५.७०००	९९०	१०३.५०००	४८०	५४.६०००	६६०	७१.४०००	१३०	१४.१०००	१४१०	१४१.३०००	२२२०	२२३.२०००
२	अधिक उत्पादन देणाऱ्या वाणाचे बियाणे उत्पादन व वितरण																				
	अ) प्रमाणित बियाणे वितरण (१० वर्षांच्या आतील)																				
	१) तुर	रु. ५००० प्रति किं.	किं	८७	४.३५००	६१	३.०५००	१४	०.७०००	१०४	५.२०००	९	०.४५००	३४	१.७०००	६	०.३०००	२०२	१०.१०००	२२९	११.४५००
	२) मुग	रु. ५००० प्रति किं.	किं	३१७	१५.८५००	१८५	९.२५००	९९	४.९५००	३३	१.६५००	५१	२.५५००	७०	३.५०००	१३	०.६५००	३९	१.९५००	३६६	१८.३०००
	३) उडीद	रु. ५००० प्रति किं.	किं	५०	२.५०००	१५	०.७५००	३	०.१५००	१०	०.५०००	५	०.२५००	१२	०.६०००	१	०.०५००	२	०.१०००	२४	१.२०००
	४) हरमरा	रु. ५००० प्रति किं.	किं	१०१९	५०.९५००	२५६९	१२८.४५००	१२७२	६३.६०००	८८६	४४.३०००	६३३	३१.६५००	५६१	२८.०५००	१७८	८.९०००	९९९	४९.९५००	६९४	३४.७०००
	एकूण २ अ			१४७३	७३.६५००	२८३०	१४१.५०००	१३८८	६९.४०००	१०३३	५१.६५००	६९८	३४.९०००	६७७	३३.८५००	१९८	९.१०००	१२४२	६२.१०००	१३१३	६५.६५००
	क) प्रमाणित बियाणे वितरण (१० वर्षांच्या वरील)																				
	१) तुर	रु. २५०० प्रति किं.	किं	४८	१.२०००	३३	०.८२५०	७	०.१७५०	५७	१.४२५०	२	०.१२५०	१९	०.४७५०	३	०.०७५०	१११	२.७७५०	१२५	३.१२५०
	२) मुग	रु. २५०० प्रति किं.	किं	१२२	३.०५००	७१	१.७७५०	३८	०.९५००	१३	०.३२५०	५०	०.५०००	२७	०.६७५०	५	०.१२५०	१५	०.३७५०	१४४	३.५२५०
	३) उडीद	रु. २५०० प्रति किं.	किं	६१	१.५२५०	१७	०.४२५०	४	०.१०००	१२	०.३०००	६	०.१५००	१४	०.३५००	१	०.०२५०	२	०.०५००	२९	०.७२५०
	४) हरमरा	रु. २५०० प्रति किं.	किं	५०४	१२.६०००	१२७१	३१.७७५०	६२९	१५.७२५०	४३८	१०.९५००	३१३	७.८२५०	२७८	६.९५००	८८	२.२०००	४४९	१२.३५००	३४३	८.५७५०
	एकूण २ ब			७३५	१८.३७५०	१३९२	३४.८०००	६७८	१६.९५००	५२०	१३.००००	३४४	८.६०००	३३८	८.४५००	९७	२.४२५०	६२२	१५.५५००	६३८	१५.९५००
	एकूण २ अ ते २ ब			२२०८	९२.०२५०	४२२२	१७६.३०००	२०६६	८६.३५००	१५५३	६४.६५००	१०४२	४३.५०००	१०१५	४२.३०००	२९५	१२.३२५०	१८६४	७७.६५००	१९५१	८१.६०००
३	अ) एकात्मिक अन्नद्रव्ये व्यवस्थापन																				
	१) सूक्ष्म मूलद्रव्ये	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	१९६२	९.८१००	२४२४	१२.२०००	१२५७	६.२८५०	११३८	५.६९००	१००७	५.०३५०	८६७	४.३३५०	२३४	१.१७००	१३६०	६.८०००	१९५५	९.७५५०
	२) लिप्सम	रु. ७५० प्रति हे.	हे.	१०७२	८.०४००	१३२४	९.९३००	६८७	५.१५२५	६२१	४.६७५०	५५०	४.१२५०	४७४	३.५५५०	१२८	०.९६००	७७३	५.५७२५	१०६६	७.९९५०
	३) जैविक खते	रु. ३०० प्रति हे.	हे.	३०३२	०.०९६०	३७७६	११.२३८०	१७५८	५.८२६०	१७५८	५.२०४०	१५५७	४.६७५०	१३४०	४.०२००	३६१	१.०८३०	२१०१	७.०३३०	३०१५	९.०४५०
	एकूण ३ अ			६०६६	२६.९४६०	७४९४	३३.२८८०	३८८६	१७.२६३५	३११७	१५.६२१५	३११४	१३.८३१०	२६८१	११.९१००	७७३	३.२१३०	४२४४	१८.६७५५	६०२२	२६.७९५०
	क) एकात्मिक कीट व्यवस्थापन																				
	१) पिक संरक्षण औषधे	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	१२११८	६०.५९००	१४९७२	७४.८६००	७७६३	३८.८१५०	७०२६	३५.१३००	६२२१	३१.१०५०	५३५६	२६.७८८०	१४४२	७.२१००	८३९८	४१.९९००	१०४४९	६०.२४५०
	२) तणनाशक	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	२१४०	१०.७०००	२६४४	१३.२२००	१३७१	६.८५५०	१२४१	६.२०५०	१०९९	५.४९५०	९४६	४.७३००	२५५	१.२७५०	७४८३	७.४१५०	२१२८	१०.६४००
	एकूण ३ ब			१४२५८	७१.२९००	१७६१६	८८.०८००	९१३४	४५.६७००	८२६७	४१.३३५०	७३२०	३६.६०००	६३०२	३१.५१००	१६९७	८.४८५०	९८८१	४९.४०५०	१४१७७	७०.८८५०
	एकूण ३ अ ते ३ ब			२०३२४	९८.२३६०	२५११०	१२१.३६८०	१३०२०	६२.९३३५	११७८४	५६.९५५५	१०४३४	५०.४३१०	८१८३	४३.४२००	२४२०	११.६९८०	१४०८५	६८.०८०५	२०२०९	९७.६८००

अ.क्र.	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	जळगाव लक्षांक		अडमदनगर लक्षांक		पुणे लक्षांक		सोलापूर लक्षांक		सातारा लक्षांक		सांगली लक्षांक		कोल्हापूर लक्षांक		औरंगाबाद लक्षांक		जालना लक्षांक	
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
४	फ्लेवशी घटक																				
	अ कृषी औजारे																				
	i) पेरणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ २०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	७	१.४०००	९	१.८०००	४	०.८०००	४	०.८०००	४	०.८०००	३	०.६०००	१	०.२०००	५	१.००००	७	१.४०००
	ii) पेरणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	₹ १६००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	८	१.२८००	१०	१.६०००	५	०.८०००	५	०.८०००	४	०.६४००	४	०.६४००	१	०.१६००	६	०.९६००	८	१.२८००
	iii) रीज फरो प्लान्टर (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ ४५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१४	१०.५०००	१७	१२.७५००	९	६.७५००	८	६.००००	७	५.२५००	६	४.५०००	२	१.५०००	१०	७.५०००	१४	१०.५०००
	iv) रीज फरो प्लान्टर (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	₹ ६०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१७	१०.२०००	२१	१२.६०००	११	६.६०००	१०	६.००००	९	५.४०००	७	४.२०००	२	१.२०००	१२	७.२०००	१७	१०.२०००
	v) रोटोहेक्टर (Tractor driven above ३५ BHP) (Above २० to ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ ५०४०० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२८	१४.११२०	३४	१७.१३६०	१८	९.०७२०	१८	९.०७२०	१४	७.०५६०	१२	६.०४८०	३	१.५१२०	१९	९.५७६०	२८	१४.११२०
	vi) रोटोहेक्टर (Tractor driven above ३५ BHP) (Above २० to ३५ BHP) (Other farmers)	₹ ४०३०० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१७	६.८५१०	२१	८.४६३०	११	४.४३३०	९	३.६२७०	९	३.६२७०	७	२.८२१०	२	०.८०६०	१२	४.८३६०	१७	६.८५१०
	vii) बहुप्रीक मळणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ २५०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	७	१७.५०००	९	२२.५०००	४	१०.००००	४	१०.००००	४	१०.००००	३	७.५०००	१	२.५०००	५	१२.५०००	७	१७.५०००
	viii) बहुप्रीक मळणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	₹ २००००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	८	१६.००००	१०	२०.००००	५	१०.००००	५	१०.००००	४	८.००००	४	८.००००	१	२.००००	६	१२.००००	८	१६.००००
	ix) पॉवर टिलर (८ BHP & above) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ ८५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	८	६.८०००	१०	८.५०००	५	४.२५००	५	४.२५००	४	३.४०००	४	३.४०००	१	०.८५००	६	५.१०००	८	६.८०००
	x) पॉवर टिलर (८ BHP & above) (Other farmers)	₹ ७०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१७	११.९०००	२१	१४.७०००	११	७.७०००	१०	७.००००	९	६.३०००	७	४.९०००	२	१.४०००	१२	८.४०००	१७	११.९०००
	एकूण ४ अ			१३१	९६.५४३०	१६२	१२०.०४९०	८३	६०.४०५०	७८	५७.५४९०	६८	५०.४७३०	५७	४२.६०१०	१६	१२.१२८०	९३	६९.०७२०	१३१	९६.५४३०
	ब) सिंचन साधने व सुविधा																				
	i) पाण्याच्या ओतोापासून शेतापर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप (Ris. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum ceiling of Rs. ११००/- per farmer/beneficiary for water carrying pipes)	५०% of cost lmtd toRS. ५०/- per meter of HDPE pipes, Rs.3५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum ceiling of Rs. ११००/- per farmer/beneficiary for water carrying pipes	मीटर	२२२००	४.४४००	२७६००	५.५२००	१४४००	२.८८००	१२६००	२.५२००	११४००	२.२८००	९६००	१.९२००	२४००	०.४८००	१५६००	३.१२००	२२२००	४.४४००
	ii) पंप संच	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल	संख्या	१४६	१४.६०००	१८१	१८.१०००	९४	९.४०००	८५	८.५०००	७५	७.५०००	६५	६.५०००	१७	१.७०००	१०१	१०.१०००	१४५	१४.५०००
	एकूण ४ ब			२२३४६	१९.०४००	२७७८१	२३.६२००	१४४१४	९.२८००	१२६८५	११.०२००	११४७५	९.७८००	९६६५	८.४२००	२४१७	२.१८००	१५७०१	१३.२२००	२२३४५	१८.९४००
	एकूण ४ (अ) ते ४ (ब)			२२२७७	११५.५८३०	२७९४३	१४३.६६९०	१४४७७	७२.६८५०	१२७६३	६८.५६१०	११५४३	६०.२५३०	१७२२	५१.०२१०	२४३३	११.३०८०	१५७१४	८२.९२२०	२२४७६	११५.४८३०
	क) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण (Four Sessions)	रु. १४००० प्रति	संख्या	४७	६.५८००	५८	८.१२००	३०	४.२०००	२७	३.७८००	२४	३.३६००	२१	२.९४००	६	०.८४००	३२	४.४८००	४६	६.४४००
	क) प्रकल्प व्यवस्थापन चमू व संकीर्ण																				
	i) जिल्हा स्तर			१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००
	ii) राज्य स्तर																				
एकूण ४ क			१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	
क) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी																					
i) शेतकरी गटा करिता मिनी डाल मिल as per SMAM norms (१०% of cost or १.२५ lakh whichever is less)	₹ १२५००० किंवा किमतीच्या ६० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	८	१०.००००	९	११.२५००	५	६.२५००	४	५.००००	४	५.००००	३	३.७५००	१	१.२५००	५	६.२५००	८	१०.००००	
ii) FPO करिता गोदाम बांधकाम (२५० मे टन क्षमता) (Actual cost- २५.०० lakh based on state PWD DSF)	₹ १२५०००० किंवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२	२५.००००	२	२५.००००	१	१२.५०००	२	२५.००००	१	१२.५०००	१	१२.५०००	०	०.००००	१	१२.५०००	२	२५.००००	
iii) FPO साठी बीज प्रक्रिया संच/ Cleaning & Grading Unit (actual cost Rs. २० lakh)	₹ १०००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.००००	२	२०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	
एकूण ४ द			१०	३५.००००	१३	५६.२५००	६	१८.७५००	६	३०.००००	५	१७.५०००	४	१६.२५००	१	१.२५००	६	१८.७५००	१०	३५.००००	
एकूण ४ अ ते ४ द				१७१.६६३०		२२२.५३९०		११०.१३५०		११६.८४९०		९५.६१५०		८४.७११०		३०.८९८०		१२०.०२२०		१७१.४३३०	
एकूण एकंदर				५७२.२२४०		७२९.९०७०		३५५.११८५		३४१.१५५५		२४४.१४४०		२४१.८३१०		६१९.०२१०		४०७.०५२५		५७३.९०३०	

अ.क्र.	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	बीड		लातूर		उस्मानाबाद		नांदेड		परभणी		हिंगोली		बुलढाणा		अकोला		वाशिम		अमरावती		
				लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	
१	पिक प्रात्यक्षिके																							
	अ) सलग गट प्रात्यक्षिके																							
	१) तूर	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	१६०	१४.४०००	२८०	२५.२०००	२००	१८.००००	१८०	१६.२०००	१६०	१४.४०००	१२०	१०.८०००	१६०	१४.४०००	१४०	१२.६०००	१३०	११.७०००	२८०	२५.२०००	
	२) मुग	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	८०	७.२०००	२१०	१८.९०००	१९०	१७.१०००	४१०	३६.९०००	५५०	४९.५०००	३३०	२९.७०००	३७०	३३.३०००	४८०	४३.२०००	३००	२७.००००	५५०	४९.५०००	
	३) उडीद	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	१६०	१४.४०००	११०	९.९०००	३००	२७.००००	४४०	३९.६०००	१४०	१२.६०००	१००	९.००००	२३०	२०.७०००	११०	९.९०००	१४०	१२.६०००	६०	५.४०००	
	४) हरमरा	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	३६०	३२.४०००	४७०	४२.३०००	४१०	३६.९०००	३२०	२८.८०००	२९०	२६.१०००	३७०	३३.३०००	३१०	२७.९०००	४७०	४२.३०००	३२०	२८.८०००	५६०	५०.४०००	
	एकूण गट प्रात्यक्षिके		हे.	७६०	६८.४०००	१०७०	९६.३०००	११००	९९.००००	१३५०	१२१.५०००	११४०	१०२.६०००	१२०	८२.८०००	१०७०	९६.३०००	१२००	१०८.००००	८१०	८०.१०००	१४५०	१३०.५०००	
	क) आंतरपीक प्रात्यक्षिके																							
	तूर + सोयाबीन	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	११७०	१०५.३०००	२०५०	१८४.५०००	१५१०	१३५.९०००	१३२०	११८.८०००	११६०	१०४.४०००	८६०	७७.४०००	११७०	१०५.३०००	१०५०	९४.५०००	९४०	८४.६०००	१९८०	१७८.२०००	
	क) पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके																							
	१) मुग नंतर रबी ज्वारी	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	१०	१.५०००	३०	४.५०००	३०	४.५०००	५०	७.५०००	७०	१०.५०००	४०	६.००००	५०	७.५०००	६०	९.००००	४०	६.००००	७०	१०.५०००	
	२) मुग नंतर गहू	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	१०	१.५०००	३०	४.५०००	२०	३.००००	३०	४.५०००	५०	७.५०००	३०	४.५०००	३०	४.५०००	४०	६.००००	२०	३.००००	५०	७.५०००	
	३) उडीद पिकानंतर रबी ज्वारी	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	८०	१२.००००	५०	७.५०००	१५०	२२.५०००	२१०	३१.५०००	८०	१२.००००	६०	९.००००	११०	१६.५०००	६०	९.००००	७०	१०.५०००	३०	४.५०००	
	४) उडीद पिकानंतर गहू	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	३०	४.५०००	२०	३.००००	५०	७.५०००	७०	१०.५०००	२०	३.००००	२०	३.००००	४०	६.००००	२०	३.००००	२०	३.००००	१०	१.५०००	
	५) खरीप ज्वारी नंतर हरमरा	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	२६०	३९.००००	३४०	५१.००००	३००	४५.००००	२३०	३४.५०००	२१०	३१.५०००	२७०	४०.५०००	२३०	३४.५०००	३४०	५१.००००	२३०	३४.५०००	४१०	६१.५०००	
	६) बाजरी नंतर हरमरा	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	७०	१०.५०००	९०	१३.५०००	८०	१२.००००	६०	९.००००	५०	७.५०००	७०	१०.५०००	६०	९.००००	९०	१३.५०००	६०	९.००००	११०	१६.५०००	
	७) मात पिकानंतर कडधान्य	रु. १५००० प्रति हे.	हे.																					
	एकूण पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके		हे.	४६०	६९.००००	५६०	८४.००००	६३०	९४.५०००	६५०	९७.५०००	४८०	७२.००००	४१०	७३.५०००	५२०	७८.००००	६१०	९१.५०००	४४०	६६.००००	६८०	१०२.००००	
	एकूण पिक प्रात्यक्षिके १ अ) ते १ क)		हे.	२३१०	२४२.७०००	३६८०	३६४.८०००	३२४०	३२९.४०००	३३२०	३३७.८०००	२७८०	२७९.००००	२२७०	२३३.७०००	२७६०	२७९.६०००	२८६०	२९४.००००	२२७०	२३०.७०००	४११०	४१०.७०००	
२	अधिक उत्पादन देणाऱ्या बागाचे विभागे छ त्यादन व वितरण																							
	अ) प्रमाणित विभागे वितरण (१० वर्षाच्या आतील)																							
	१) तूर	रु. ५००० प्रति किं.	किं	३२७	१६.३५००	५६८	२८.४०००	४२०	२१.००००	३६९	१८.४५००	३२२	१६.१०००	२४१	१२.०५००	३२३	१६.१५००	२९१	१४.५५००	२५९	१२.९५००	५५१	२७.५५००	
	२) मुग	रु. ५००० प्रति किं.	किं	५१	२.५५००	१३३	६.६५००	१२३	६.१५००	२६४	१३.२०००	३५८	१७.९०००	२१५	१०.७५००	२३९	११.९५००	३१०	१५.५०००	१९४	९.७०००	३५६	१७.८०००	
	३) उडीद	रु. ५००० प्रति किं.	किं	२३	१.१५००	२१	०.१०००	४५	२.२५००	६५	३.२५००	२०	१.००००	१५	०.७५००	३४	१.७०००	१७	०.८५००	२१	१.०५००	९	०.४५००	
	४) हरमरा	रु. ५००० प्रति किं.	किं	१५५१	७७.५५००	२०२८	१०१.४०००	१७४५	८७.२५००	१३५६	६७.८०००	१२३३	६१.६५००	१५८६	७९.३०००	१३३३	६६.६५००	२०२८	१०१.४०००	१३५१	६७.२५००	२४२०	१२१.००००	
	एकूण २ अ			१९५२	९७.६०००	२७५०	१३७.५०००	२३३३	११६.६५००	२०५४	१०२.७०००	१९३३	९६.६५००	२०५७	१०२.८५००	१९२९	९६.४५००	२६४६	१३२.३०००	१८३३	९१.६५००	३३३६	१६६.८०००	
	क) प्रमाणित विभागे वितरण (१० वर्षाच्या वरील)																							
	१) तूर	रु. २५०० प्रति किं.	किं	१७९	४.४७५०	३१३	७.८२५०	२३०	५.७५००	२०२	५.०५००	१७७	४.४२५०	१३२	३.३०००	१७७	४.४२५०	१६०	४.००००	१४२	३.५५००	३०२	७.५५००	
	२) मुग	रु. २५०० प्रति किं.	किं	२०	०.५०००	५०	१.२५००	४७	१.१७५०	१०२	२.५५००	१३८	३.४५००	८३	२.०७५०	९२	२.३०००	११९	२.९७५०	७५	१.८७५०	१३७	३.४२५०	
	३) उडीद	रु. २५०० प्रति किं.	किं	२८	०.७०००	२५	०.६२५०	५४	१.३५००	७८	१.९५००	२४	०.६०००	१९	०.४७५०	४१	१.०२५०	२०	०.५०००	२५	०.६२५०	११	०.२७५०	
	४) हरमरा	रु. २५०० प्रति किं.	किं	७६७	१९.१४५०	१००३	२५.०७५०	८६३	२१.५७५०	६७१	१६.७७५०	६०८	१५.२०००	७८५	१९.६२५०	६६०	१६.५०००	१००३	२५.०७५०	६७२	१६.८०००	११९७	२९.९२५०	
	एकूण २ ब			९९४	२४.८५००	१३९१	३४.७७५०	११९४	२९.८५००	१०५३	२६.३२५०	९४७	२३.६७५०	१०१९	२५.४७५०	९७०	२४.२५००	१३०२	३२.५५००	९१४	२२.८५००	१६४७	४१.१७५०	
	एकूण २ अ ते २ ब			२९४६	१२२.४५००	४१४१	१७२.२७५०	३५२७	१४६.५०००	३१०७	१२९.०२५०	२८८०	१२०.३२५०	३०७६	१२८.३२५०	२८९९	१२०.७०००	३९४८	१६४.८५००	२७४७	११४.५०००	४९८३	२०७.९७५०	
	३	अ) एकात्मिक अन्नद्रव्ये व्यवस्थापन																						
		१) सलग मूलद्रव्ये	रु. ५००० प्रति हे.	हे.	२३५७	११.७८५०	३४३९	१७.१९५०	३११५	१५.५७५०	३०९५	१५.४७५०	२५३९	१२.६९५०	२३२८	११.६४००	२५८२	१२.९१००	२८६७	१४.३३५०	२२०६	११.०३००	३९०७	१९.५३५०
		२) जिप्सम	रु. ७५० प्रति हे.	हे.	१२८७	९.६२५५	१८७८	१४.०८५०	१७०२	१२.७६५०	१६९१	१२.६८२५	१३८७	१०.४०२५	१२७१	९.५३२५	१४१०	१०.५७५०	१५६६	११.७४५०	१२०५	९.०३७५	२१३४	१६.००५०
		३) जैविक खते	रु. ३०० प्रति हे.	हे.	३६४२	१०.९२६०	५३१५	१५.९४५०	४८८४	१४.४४२०	४७८३	१४.३४९०	३९२४	११.७७२०	३५९७	१०.४९१०	३१९०	११.९७००	४४३१	१३.२९३०	३४०९	१०.२२७०	६०३८	१८.८१४०
		एकूण ३ अ			७२८६	३२.३६३५	१०६३२	४७.२२५०	९६३१	४२.७८२०	९५६९	४२.५०६५	७८५०	३४.८६९५	७१९६	३१.९६३५	७९८२	३५.४५५०	८८६४	३९.३७३०	६८२०	३०.९९४५	१२०७९	५३.६५७०
क) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन																								
१) पिक संरक्षण औषधे		रु. ५०० प्रति हे.	हे.	१४५५७	७२.७८५०	२१२४१	१०६.२०५०	१९२४०	९६.२०००	१९११६	९५.५८००	१५६८४	७८.४२००	१४३७७	७१.८८५०	१५१४५	७९.७२५०	११७४०	८८.५५००	१३६२५	६८.१२५०	२४१२९	१२०.६४५०	
२) तणनाशक		रु. ५०० प्रति हे.	हे.	२५७११	२२.८५५०	३७७२२	१८.७६००	३३९८८	१६.९९००	३३७६६	१६.८८००	२७७७०	१३.८५००	२५३९१	१२.६९५०	२८१६१	१४.०८००	३१९८८	१४.६४००	२४०७१	१२.०३५०	४४२६२	२९.३१००	
एकूण ३ ब				१७१२८	८५.६४००	२९९१३	१२१.९४५०	२२६६८	११३.१९००	२२४९२	११३.५८००	१६९४४	९२.२७००	१६९१६	८८.६९५०	१८७६१	१३.८०५०	१४४.१९००	१६०३२	८०.१६००	२२८१२	११०.४५४५	४०४७०	१९५.६०९०
एकूण ३ अ ते ३ ब				२४४१४	११८.००३५	३५६२५	१७२.१९००	३२२६९	१५५.९७२०	३२०६१	१५४.९६४५	२६३०४	१२७.१३५१	२४११२	११६.४४३५	२६७४३	१२९.२६००	२९७०२	१४३.५६३०	२२८१२	११०.४५४५	४०४७०	१९५.६०९०	

अ.क्र.	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	बोंड लक्षांक		लातूर लक्षांक		उस्मानाबाद लक्षांक		नांदेड लक्षांक		परभणी लक्षांक		हिंगोली लक्षांक		दुलहाणा लक्षांक		अकोला लक्षांक		वाशिम लक्षांक		अमरावती लक्षांक		
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	
४	फलेवडी घटक																							
	अ कृषी औजारे																							
	i) पेरणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ २००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	८	१,६०,०००	१२	२,४०,०००	११	२,२०,०००	११	२,२०,०००	९	१,८०,०००	८	१,६०,०००	९	१,८०,०००	१०	२,००,०००	८	१,६०,०००	१४	२,८०,०००	
	ii) पेरणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	₹ १६०,००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१०	१,६०,०००	१५	२,४०,०००	१३	२,०८,०००	१३	२,०८,०००	११	१,८६,०००	१०	१,६०,०००	११	१,८६,०००	१२	१,९२,०००	९	१,४७,०००	१७	२,८२,०००	
	iii) रीज फरो प्लान्टर (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ १७५,००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१७	१२,८५,०००	२४	१८,००,०००	२२	१६,५०,०००	२२	१६,५०,०००	१८	१३,५०,०००	१७	१२,८५,०००	१८	१३,५०,०००	२०	१९,००,०००	१६	१२,००,०००	२८	२१,००,०००	
	iv) रीज फरो प्लान्टर (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	₹ ६०,००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२०	१२,००,०००	२९	१७,४०,०००	२७	१६,२०,०००	२६	१५,६०,०००	२२	१३,२०,०००	२०	१२,००,०००	२२	१३,२०,०००	२४	१४,४०,०००	१९	११,४०,०००	३३	१९,८०,०००	
	v) रोटोव्हेटर (Tractor driven above ३५ BHP) (Above २० to ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ ५०,००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३३	१६,६३,२००	४९	२४,६९,६००	४४	२२,१७,६००	४४	२२,१७,६००	३६	१८,१४,४००	३३	१६,६३,२००	३७	१८,६४,८००	४१	२०,६४,४००	३१	१५,६२,४००	५५	२७,८२,०००	
	vi) रोटोव्हेटर (Tractor driven above ३५ BHP) (Above २० to ३५ BHP) (Other farmers)	₹ ४०,३०० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२०	८,०६,०००	२९	११,६८,७००	२७	१०,८८,१००	२६	१०,४७,८००	२२	८,८६,६००	२०	८,०६,०००	२२	८,८६,६००	२४	९,६७,२००	१९	७,६५,७००	३३	१३,२९,९००	
	vii) बहुणीक मळणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ २५०,००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	८	२०,००,०००	१२	३०,००,०००	११	२७,५०,०००	११	२७,५०,०००	९	२२,५०,०००	८	२०,००,०००	९	२२,५०,०००	१०	२५,००,०००	८	२०,००,०००	१४	३५,००,०००	
	viii) बहुणीक मळणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	₹ २००,००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१०	२०,००,०००	१५	३०,००,०००	१३	२६,००,०००	१३	२६,००,०००	११	२२,००,०००	१०	२०,००,०००	११	२२,००,०००	१२	२४,००,०००	९	१८,००,०००	१७	३४,००,०००	
	x) पॉवर टिलर (८ BHP & above) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ ८५,००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१०	८,५०,०००	१५	१२,७५,०००	१३	११,०५,०००	१३	११,०५,०००	११	९,३५,०००	१०	८,५०,०००	११	९,३५,०००	१२	१०,२०,०००	९	७,६५,०००	१७	१४,३५,०००	
	x) पॉवर टिलर (८ BHP & above) (Other farmers)	₹ ७०,००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२०	१४,००,०००	२९	२०,३०,०००	२७	१८,९०,०००	२७	१८,९०,०००	२२	१५,४०,०००	२०	१४,००,०००	२२	१५,४०,०००	२५	१७,५०,०००	१९	१३,३०,०००	३३	२३,१०,०००	
	एकूण ४ अ				१५६	११५,१४२०	२२९	१६१,६३३०	२०८	१५३,४८७०	२०६	१५२,४८४०	१७१	१२६,५२००	१५६	११५,१४२०	१७२	१२७,०२४०	१९०	१४०,३५६०	१४७	१०८,६७१०	२६१	१९३,८८९०
	ब) सिंचन साधने व सुविधा																							
	i) १) पाण्याच्या ओसातापासून शेतातपर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप (Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes)	५०% of cost lmtd toRs. ५०/- per meter of HDPE pipes, Rs.3५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum ceiling of Rs. १५००/- per farmer/beneficiary for water carrying ridges	मीटर	२६४००	५,२८००	३९०००	७,८०००	३५४००	७,०८००	३४८००	६,३६००	२८८००	५,७६००	२६४००	५,२८००	२९४००	५,८८००	३२४००	६,४८००	२५२००	५,०४००	४२६००	८,५२००	
	ii) पंप संच	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहील	संख्या	१७६	१७,६०००	२५६	२५,६०००	२३२	२३,२०००	२३१	२३,१०००	१८९	१८,९०००	१७४	१७,४०००	१९२	१९,२०००	२१४	२१,४०००	१६४	१६,४०००	२९१	२९,१०००	
	एकूण ४ ब				२६५७६	२२,८८००	३९१५६	३३,४०००	३५६३२	३०,२८००	३५०३१	३०,०६००	२८१८९	२४,६६००	२६५७४	२२,६८००	२९५९२	२५,०८००	३२६१४	२७,८८००	२५३६४	२१,४४००	४२८९१	३७,६२००
	एकूण ४ (अ) ते ४ (ब)				२६७३२	१३८,०२२०	३९४८५	२०३,०३३०	३५८४०	१८३,७६७०	३५२३७	१८२,५४४०	२९१६०	१५१,९८००	२६७३०	१३७,८२२०	२९७६४	१५२,१०४०	३२८०४	१६८,२३६०	२५१११	१३०,१११०	४३१५२	२३१,५०९०
	क) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण (Four Sessions)	रु. १४००० प्रति	संख्या	५६	७,८४००	८२	११,४८००	७४	१०,३६००	७४	१०,३६००	६१	८,५४००	५५	७,७०००	६२	८,६८००	६८	९,५२००	५३	७,४२००	९३	१३,०२००	
	क) प्रकल्प व्यवस्थापन यमू व संकीर्ण																							
	i) जिल्हा स्तर			१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	
	ii) राज्य स्तर																							
	एकूण ४ क			१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	१	१४,५०००	
ख) स्वाधिक पुढाकाराच्या बाबी																								
i) शेतकरी गटा करिता मिनी डाळ मिल as per SMAM norms (५०% of cost or १.२५ lakh whichever is less)	₹ १२५०००० किंवा किमतीच्या ६० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	९	११,२५००	१३	१६,२५००	१२	१५,००००	१२	१५,००००	१०	१२,५०००	९	११,२५००	१०	१२,५०००	११	१३,७५००	११	१३,७५००	१६	२०,००००		
ii) FPO करिता गोदाम बांधकाम (२५० मे टन क्षमता) (Actual cost- २५,००,००० lakh based on state PWD DSR)	₹ १२५००००० किंवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२	२५,००,०००	३	३७,५०,०००	३	३७,५०,०००	३	३७,५०,०००	३	३७,५०,०००	२	२५,००,०००	३	३७,५०,०००	३	३७,५०,०००	२	२५,००,०००	४	५०,००,०००		
iii) FPO साठी बीज प्रक्रिया संच/ Cleaning & Grading Unit (actual cost Rs. २० lakh)	₹ १००००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०,००,०००	१	१०,००,०००	१	१०,००,०००	१	१०,००,०००	१	१०,००,०००	१	१०,००,०००	१	१०,००,०००	१	१०,००,०००	०	०,००,०००	१	१०,००,०००		
एकूण ४ ख			११	३६,२५००	१७	६३,७५००	१६	६२,५०,०००	१६	६२,५०,०००	१४	६०,००,०००	१२	४६,२५००	१४	६०,००,०००	१५	६१,२५००	१३	३८,७५००	२१	८०,००,०००		
एकूण ४ अ ते ४ ख				११६,६१२०		२९२,७६३०		२७१,१२७०		२६९,१०४०		२३४,२२००		२०६,२७३०		२३५,२८४०		२५३,०५६०		१९०,७८१०		३३९,०२९०		
एकूण एकूण				६७९,७६५५		१००२,०२८०		१०२,९९९०		८९१,६१५५		७६०,६८४५		६८४,८४०३		७६४,८४४०		८५५,९१९०		६४६,४३५५		११५३,३१३०		

अ.क्र.	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	यवतमाळ		वर्धा		नागपुर		भंडारा		गोंदिया		चंद्रपूर		गडचिरोली		आयुक्तालय स्तर		एकूण कडधान्य		
				लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		लक्षांक		
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	
१	पिक प्रात्यक्षिके																					
	अ) सलग गट प्रात्यक्षिके																					
	१) तूर	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	३१०	२७.९०००	१५०	१३.५०००	१२०	१०.८०००	३०	२.७०००	२०	१.८०००	९०	८.१०००	१०	०.९०००	०	०.००००	३०००	२७०.००००	
	२) मुग	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	१४०	१२.६०००	०	०.००००	२०	१.८०००	०	०.००००	०	०.००००	१०	०.९०००	०	०.००००	०	०.००००	६०००	५४०.००००	
	३) उडीद	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	६०	५.४०००	०	०.००००	२०	१.८०००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	३०००	२७०.००००	
	४) हरमरा	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	३६०	३२.४०००	१५०	१३.५०००	३२९	२९.६१००	६०	५.४०००	२०	१.८०००	१५०	१३.५०००	४०	३.६०००	०	०.००००	७५३९	६७८.५१००	
	एकूण गट प्रात्यक्षिके		हे.	८७०	७८.३०००	३००	२७.००००	४८९	४४.०१००	९०	८.१०००	४०	३.६०००	२५०	२२.५०००	५०	४.५०००	०	०.००००	१९५३९	१७५८.५१००	
	क) आंतरपीक प्रात्यक्षिके																					
	तूर + सोयाबीन	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	२२३०	२००.७०००	१३३०	११९.७०००	११००	९९.००००	२००	१८.००००	११०	९.९०००	६६०	५९.४०००	८०	७.२०००	०		२२२५०	२००२.५०००	
	क) पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके																					
	१) मुग नंतर रबी ज्वारी	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	२०	३.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	८००	१२०.००००	
	२) मुग नंतर गहू	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	१०	१.५०००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	५००	७५.००००	
	३) उडीद पिकानंतर रबी ज्वारी	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	३०	४.५०००	०	०.००००	१०	१.५०००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	१४८०	२२२.००००	
	४) उडीद पिकानंतर गहू	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	१०	१.५०००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	४९०	७३.५०००	
	५) खरीप ज्वारी नंतर हरमरा	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	२६०	३९.००००	११०	१६.५०००	२७०	४०.५०००	४०	६.००००	२०	३.००००	११०	१६.५०००	३०	४.५०००	०	०.००००	५५००	८२५.००००	
	६) बाजरी नंतर हरमरा	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	७०	१०.५०००	३०	४.५०००	७०	१०.५०००	१०	१.५०००	०	०.००००	३०	४.५०००	१०	१.५०००	०	०.००००	१४५०	२१७.५०००	
	७) मात पिकानंतर कडधान्य	रु. १५००० प्रति हे.	हे.																	५३०	७९.५०००	
	एकूण पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके		हे.	४००	६०.००००	१४०	२१.००००	३५०	५२.५०००	५०	७.५०००	२०	३.००००	१४०	२१.००००	४०	६.००००	०	०.००००	१०७५०	१६१२.५०००	
	एकूण पिक प्रात्यक्षिके १ अ) ते १ क)		हे.	३५००	३३९.००००	१७७०	१६७.७०००	१९३९	१९५.५१००	३४०	३३.६०००	१७०	१६.५०००	१०५०	१०२.९०००	१७०	१७.७०००	०	०.००००	५२५३९	५३७३.५१००	
२	अधिक उत्पादन देणाऱ्या वागांम्वे बियाणे उ त्यादन व वितरण																					
	अ) प्रमाणित बियाणे वितरण (१० वर्षाच्या आतील)																					
	i) तूर	रु. ५००० प्रति बिं.	बिं	६२०	३१.००००	३७१	१८.५५००	३०८	१५.४०००	५५	२.७५००	३२	१.६०००	१८४	९.२०००	२४	१.२०००	०	०.००००	६२००	३१०.००००	
	ii) मुग	रु. ५००० प्रति बिं.	बिं	९०	४.५०००	२	०.१०००	१४	०.७०००	१	०.०५००	३	०.१५००	६	०.३०००	०	०.००००	०	०.००००	३९००	१९५.००००	
	iii) उडीद	रु. ५००० प्रति बिं.	बिं	९	०.४५००	०	०.००००	२	०.१०००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	४५०	२२.५०००	
	iv) हरमरा	रु. ५००० प्रति बिं.	बिं	१५६०	७८.००००	६७८	३३.९०००	१४८३	७४.१५००	२३७	११.८५००	१०७	५.३५००	६४२	३२.१०००	१५९	७.९५००	०	०.००००	३२४४०	१६२२.००००	
	एकूण २ अ			२२७९	११३.९५००	१०५१	५२.५५००	१८०७	९०.३५००	२९३	१४.६५००	१४२	७.१०००	८३२	४१.६०००	१८३	९.१५००	०	०.००००	४२९९०	२१४९.५०००	
	क) प्रमाणित बियाणे वितरण (१० वर्षाच्या वरील)																					
	i) तूर	रु. २५०० प्रति बिं.	बिं	३४०	८.५०००	२०३	५.०७५०	१६९	४.२२५०	३०	०.७५००	१७	०.४२५०	१०१	२.५२५०	१३	०.३२५०	०	०.००००	३४००	८५.००००	
	ii) मुग	रु. २५०० प्रति बिं.	बिं	३५	०.८७५०	१	०.०२५०	५	०.१२५०	०	०.००००	१	०.०२५०	२	०.०५००	०	०.००००	०	०.००००	१५००	३७.५०००	
	iii) उडीद	रु. २५०० प्रति बिं.	बिं	११	०.२७५०	०	०.००००	३	०.०७५०	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	५४०	१३.५०००	
	iv) हरमरा	रु. २५०० प्रति बिं.	बिं	७७२	१९.३०००	३३५	८.३७५०	७३३	१८.३२५०	११७	२.९२५०	५३	१.३२५०	३१८	७.९५००	७२	१.९७५०	०	०.००००	१६०५०	४०१.२५००	
	एकूण २ ब			११५८	२८.९५००	५३९	१३.४७५०	९१०	२२.७५००	१४७	३.६७५०	७१	१.७७५०	४२१	१०.५२५०	९२	२.३०००	०	०.००००	२१४९०	५३७.२५००	
	एकूण २ अ ते २ ब			३४३७	१४२.९०००	१५९०	६६.०२५०	२७१७	११३.१०००	४४०	१८.३२५०	२१३	८.८७५०	१२५३	५२.१२५०	२७५	११.४५००	०	०.००००	६४४८०	२६८६.७५००	
	३	अ) एकात्मिक अन्नद्रव्ये व्यवस्थापन																				
		i) सूक्ष्म मूलद्रव्ये	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	३१४४	१५.५७००	१५५६	७.७८००	११९५	९.९७५०	६११	३.०५५०	३६४	१.८२००	१४२१	७.१०५०	३८९	१.९४५०	०	०.००००	५३६६०	२६८.३०००
		ii) जिप्सम	रु. ७५० प्रति हे.	हे.	१७०१	१२.७७५०	८५०	६.३७५०	१०९०	८.१७५०	३३४	२.५०५०	११९	१.४९२५	७७६	५.८२००	२१३	१.५९७५	०	०.००००	२९३१०	२१९.८२५०
		iii) जैविक खते	रु. ३०० प्रति हे.	हे.	४८१३	१७.४३९०	२४०५	७.२१५०	३०८४	९.२५२०	९४५	२.८३५०	५६२	१.६८६०	२१९६	६.५८८०	६०२	१.८०६०	०	०.००००	८९९३०	२४८.७९००
		एकूण ३ अ			९६२८	४२.७६६५	४८११	२१.३७००	६१६९	२७.४०२०	१८९०	८.३९५०	११२५	४.९१८५	४३९३	१९.५१३०	१२०४	५.३४८५	०	०.००००	१६५९००	७३६.९१५०
क) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन																						
i) पिक संरक्षण औषधे		रु. ५०० प्रति हे.	हे.	१९२३५	९६.१७५०	९६१०	४८.०५००	१२३२५	६१.६२५०	३७७६	१८.८८००	२२४६	११.२३००	८७७६	४३.८८००	२०४४	१२.०२००	०	०.००००	३३१४३०	१६५७.१५००	
ii) तणनाशक		रु. ५०० प्रति हे.	हे.	३३९८	१६.९९००	१६१७	८.४८५०	२१७७	१०.८८५०	६६७	३.३३५०	३९७	१.९८५०	१५५०	७.७५००	४२५	२.१२५०	०	०.००००	५८५४०	२९२.७०००	
एकूण ३ ब				२२६३३	११३.१६५०	११३०७	५६.५३५०	१४५०२	७२.५१००	४४४३	२२.२१५०	२६४३	१३.२१५०	१०३२६	५१.६३००	२८२९	१४.१४५०	०	०.००००	३८९९७०	१९४९.८५००	
एकूण ३ अ ते ३ ब				३२२६१	१५५.१३१५	१६११८	७७.०५००	२०६७१	९९.११२०	६३३३	३०.६१००	३७६८	१८.२१५५	१४७११	७१.४१३०	४०३३	१९.४९३५	०	०.००००	५५५८७०	२६८६.७६५०	

अ.क्र.	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	यवतमाळ लक्षांक		वधा लक्षांक		नागपुर लक्षांक		भंडारा लक्षांक		गोंदिया लक्षांक		चंद्रपूर लक्षांक		गंडाचिरांली लक्षांक		आयुक्तालय स्तर लक्षांक		एकूण कडकान्व लक्षांक	
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
४	फ्लेक्सी घटक																				
	अ कृषी जीजारे																				
	i) पेरणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ २०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	११	२.२०००	६	१.२०००	७	१.४०००	२	०.४०००	१	०.२०००	५	१.००००	१	०.२०००	०	०.००००	१९०	३८.००००
	ii) पेरणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	₹ १६००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१३	२.०८००	७	१.१२००	९	१.४४००	३	०.४८००	२	०.३२००	६	०.९६००	२	०.३२००	०	०.००००	२२९	३६.६४००
	iii) रीज फरो प्लान्टर (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ १४५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२२	१६.५०००	११	८.२५००	१४	१०.५०००	४	३.००००	३	२.२५००	१०	७.५०००	३	२.२५००	०	०.००००	३८१	२८५.७५००
	iv) रीज फरो प्लान्टर (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	₹ ६०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२७	१६.२०००	१३	७.८०००	१७	१०.२०००	५	३.००००	३	१.८०००	१२	७.२०००	३	१.८०००	०	०.००००	४५८	२७४.८०००
	v) रोटोव्हेटर (Tractor driven above ३५ BHP) (Above २० to ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ ५०४०० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	४४	२२.१४६०	२२	११.०८८०	२८	१४.११२०	९	४.५३६०	५	२.५२००	२०	१०.०८००	६	३.०२४०	०	०.००००	७६२	३८४.०४८०
	vi) रोटोव्हेटर (Tractor driven above ३५ BHP) (Above २० to ३५ BHP) (Other farmers)	₹ ४०३०० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२७	१०.८८१०	१३	५.२३९०	१७	६.८५१०	५	२.०१५०	३	१.२०९०	१२	४.८३६०	३	१.२०९०	०	०.००००	४५७	१८४.१७१०
	vii) बहुप्रीक मळणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ २५०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	११	२७.५०००	६	१५.००००	७	१७.५०००	२	५.००००	१	२.५०००	५	१२.५०००	१	२.५०००	०	०.००००	१९२	४८०.००००
	viii) बहुप्रीक मळणी यंत्र (Tractor driven above ३५ BHP) (Other farmers)	₹ २००००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१३	२६.००००	७	१४.००००	९	१८.००००	३	६.००००	२	४.००००	६	१२.००००	२	४.००००	०	०.००००	२२९	४५८.००००
	ix) पॉवर टिलर (८ BHP & above) (SC / ST/ S&M / Women)	₹ ८५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१३	११.०५००	७	५.९५००	९	७.६५००	३	२.५५००	२	१.७०००	६	५.१०००	२	१.७०००	०	०.००००	२२९	१९४.६५००
	x) पॉवर टिलर (८ BHP & above) (Other farmers)	₹ ७०००० किंवा किमतीच्या ४० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२७	१८.९०००	१३	९.१०००	१७	११.९०००	५	३.५०००	३	२.१०००	१२	८.४०००	३	२.१०००	०	०.००००	४६०	३२२.००००
	एकूण ४ अ			२०८	१५३.४८७०	१०५	७८.७४७०	१३४	१९.५५३०	४१	३०.४८१०	२५	१८.५९९०	९४	६९.५७६०	२६	१९.१०३०	०	०.००००	३५८७	२६५८.०५१०
	ब) सिंचन साधने व सुविधा																				
	i) पाण्याच्या ओतोपासून शेतापर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप (Ris. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum colling of Rs. १५००/- per farmer/beneficiary for water carrying pipe)	५०% of cost lmtd to Rs. ५०/- per meter of HDPE pipes, Rs. ३५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum colling of Rs. १५००/- per farmer/beneficiary for water carrying pipe	मीटर	३५४००	७.०८००	१७४००	३.४८००	२२८००	४.५६००	७२००	१.४४००	४२००	०.८४००	१६२००	३.२४००	४२००	०.८४००	०	०.००००	६०६०००	१२१.२०००
	ii) पंप संच	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल	संख्या	२३२	२३.२०००	११६	११.६०००	१४९	१४.९०००	४६	४.६०००	२७	२.७०००	१०६	१०.६०००	२९	२.९०००	०	०.००००	४००१	४००.१०००
	एकूण ४ ब			३५६३२	३०.२८००	१७५१६	१५.०८००	२२९४९	१९.४६००	७२४६	६.०४००	४२२७	३.५४००	१६३०६	१३.८४००	४२२९	३.७४००	०	०.००००	६१००११	५२१.३०००
	एकूण ४ (अ) ते ४ (ब)			३५८४०	१८३.७६७०	१७६२१	१३.८२७०	२३०८३	११९.०३३०	७२८७	३६.५२१०	४२५२	२२.१९१०	१६४००	८३.४१६०	४२५५	२२.८४३०	०	०.००००	६१३५८८	३१७९.३५१०
	क) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण (Four Sessions)	रु. १४००० प्रति	संख्या	७४	१०.३६००	३७	५.१८००	४८	६.७२००	१५	२.१०००	९	१.२६००	३४	४.७६००	९	१.२६००	०	०.००००	१२७९	७७९.०६००
	क) प्रकल्प व्यवस्थापन चमू व संकीर्ण																				
	i) जिल्हा स्तर			१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	०	०.००००	३१	४४९.५०००
	ii) राज्य स्तर																	२	३८.५०००	२	३८.५०००
	एकूण ४ क			१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	१	१४.५०००	२	३८.५०००	३३	४८८.००००
क) स्थाविक पुढाकाराच्या बाबी																					
i) शेतकरी गटा करिता मिनी डाल मिल as per SMAM norms (१०% of cost or १.२५ lakh whichever is less)	₹ १२५०००० किंवा किमतीच्या ६० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१२	१५.००००	६	७.५०००	८	१०.००००	२	२.५०००	१	१.२५००	५	६.२५००	२	२.५०००	०	०.००००	२०७	२५८.७५००	
ii) FPO करिता गोदाम बांधकाम (२५० मे टन क्षमता) (Actual cost- २५.०० lakh based on state PWD DSR)	₹ १२५००००० किंवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३	३७.५०००	२	२५.००००	२	२५.००००	१	१२.५०००	०	०.००००	१	१२.५०००	०	०.००००	०	०.००००	५२	६५०.००००	
iii) FPO साठी बीज प्रक्रिया संच/ Cleaning & Grading Unit (actual cost Rs. २० lakh)	₹ १००००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	१०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	०	०.००००	११	११०.००००	
एकूण ४ क			१६	६२.५०००	८	३२.५०००	१०	३५.००००	३	१५.००००	१	१.२५००	६	१८.७५००	२	२.५०००	०	०.००००	२७०	१०१८.७५००	
एकूण ४ अ ते ४ क			२७१.१२७०		१४६.००७०		१७५.२३३०		६८.१२१०		३९.१४९०		१२१.४२६०		४१.१०३०		३८.५०००		४८६५.१६१०		
एकूण एकंदर			९०८.९४८५		४५७.६३७०		५८३.७५५०		१५०.६५६०		८२.७३७५		३४७.५९४०		८९.७४६५		३८.५०००		१५६१२.१९४०		१३७७.३१६४
																				६२४४.८७७६	

सन २०१९-२० : राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान - भरडधान्य (मका)
जिल्हानिहाय भौतिक आर्थिक कार्यक्रम

रक्कम रु. हजारात

अ.क्र.	जिल्हा	पिक प्रात्याक्षिके (मका) (१० हे. समूह प्रात्यक्षिक)				प्रमाणित बियाणे वितरण संकरित मका		एकूण	
		सुधारित पिक पध्दती		अंतर पिक प्रात्याक्षिके (मका + तूर /मका + सोयाबीन)					
		भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक (क्वि.)	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
१	नाशिक	45	2692.00	20	1200.00	165.00	1650.00	229.87	5542.00
२	धुळे	30	1800.00	20	1200.00	119.00	1190.00	169.00	4190.00
३	जळगाव	50	3000.00	20	1200.00	184.00	1840.00	254.00	6040.00
नाशिक विभाग		125	7492.00	60	3600.00	468.00	4680.00	652.87	15772.00
४	अहमदनगर	25	1500.00	10	600.00	92.00	920.00	127.00	3020.00
पुणे विभाग		25	1500.00	10	600.00	92.00	920.00	127.00	3020.00
५	सांगली	25	1500.00	10	600.00	92.00	920.00	127.00	3020.00
कोल्हापूर विभाग		25	1500.00	10	600.00	92.00	920.00	127.00	3020.00
६	औरंगाबाद	50	3000.00	20	1200.00	174.00	1740.00	244.00	5940.00
७	जालना	25	1500.00	7	432.00	92.00	920.00	124.20	2852.00
औरंगाबाद विभाग		75	4500.00	27	1632.00	266.00	2660.00	368.20	8792.00
राज्य एकूण		250	14992.00	107	6432.00	918.00	9180.00	1275.07	30604.00

परिशिष्ट २.५
सन २०१९-२० : राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान - पौष्टिक तृणधान्य (ज्वारी/ बाजरी/नाचणी)
जिल्हानिहाय भौतिक आर्थिक कार्यक्रम

आर्थिक रु.हजारात

अ.क्र.	जिल्हा	समूह पिक प्रात्याक्षिके : (१० हेक्टर समूह प्रात्याक्षिक)								प्रमाणित बियाणे वितरण												एकूण प्रमाणित बियाणे वितरण	
										संकरित बियाणे (१० वर्षापेक्षा कमी)				सुधारित बियाणे वितरण									
		ज्वारी		बाजरी		नाचणी		एकूण		ज्वारी		एकूण		ज्वारी (१० वर्षापेक्षा कमी)		बाजरी (१० वर्षापेक्षा कमी)		ज्वारी (१० वर्षापेक्षा जास्त)		एकूण			
भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक		
१	ठाणे	०	०.००	०	०.००	१०	६००.००	१०	६००.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००
२	पालघर	०	०.००	०	०.००	२०	१२००.००	२०	१२००.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००
३	रायगड	०	०.००	०	०.००	१८	१०८०.००	१८	१०८०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००
४	रत्नागिरी	०	०.००	०	०.००	३०	१८००.००	३०	१८००.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००
ठाणे विभाग		०	०.००	०	०.००	७८	४६८०.००	७८	४६८०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००
५	नाशिक	२	१२०.००	९०	५४००.००	४०	२४००.००	१३२	७९२०.००	१३	१३०.००	१३	१३०.००	३३	९९.००	३१२	९३६.००	५०	७५.००	३९५	१११०.००	४०८	१२४०.००
६	धुळे	८	४८०.००	६५	३९००.००	०	०.००	७३	४३८०.००	१३	१३०.००	१३	१३०.००	६६	१९८.००	२२२	६६६.००	८३	१२४.५०	३७१	९८८.५०	३८४	१११८.५०
७	नंदुरबार	१०	६००.००	०	०.००	०	०.००	१०	६००.००	१३	१३०.००	१३	१३०.००	८२	२४६.००	०	०.००	८३	१२४.५०	१६५	३७०.५०	१७८	५००.५०
८	जळगाव	२०	१२००.००	१५	९००.००	०	०.००	३५	२१००.००	२६	२६०.००	२६	२६०.००	१४८	४४४.००	४५	१३५.००	१६६	२४९.००	३५९	८२८.००	३८५	१०८८.००
नाशिक विभाग		४०	२४००.००	१७०	१०२००.००	४०	२४००.००	२५०	१५०००.००	६५	६५०.००	६५	६५०.००	३२९	९८७.००	५७९	१७३७.००	३८२	५७३.००	१२९०	३२९७.००	१३५५	३९४७.००
९	अहमदनगर	१२३	७३८०.००	९०	५४००.००	०	०.००	२१३	१२७८०.००	११७	११७०.००	११७	११७०.००	६९०	२०७०.००	३१२	९३६.००	८३०	१२४५.००	१८३२	४२५१.००	१९४९	५४२१.००
१०	पुणे	७०	४२००.००	२०	१२००.००	१२	७१६.००	१०२	६११६.००	७८	७८०.००	७८	७८०.००	४११	१२३३.००	७४	२२२.००	४९८	७४७.००	९८३	२२०२.००	१०६१	२९८२.००
११	सोलापूर	१३०	७८००.००	०	०.००	०	०.००	१३०	७८००.००	१५६	१५६०.००	१५६	१५६०.००	८५४	२५६२.००	०	०.००	९१३	१३६९.५०	१७६७	३९३१.५०	१९२३	५४९१.५०
पुणे विभाग		३२३	१९३८०.००	११०	६६००.००	१२	७१६.००	४४५	२६६९६.००	३५१	३५१०.००	३५१	३५१०.००	१९५५	५८६५.००	३८६	११५८.००	२२४१	३३६१.५०	४५८२	१०३८४.५०	४९३३	१३८९४.५०
१२	सातारा	४०	२४००.००	४०	२४००.००	१०	६००.००	९०	५४००.००	५२	५२०.००	५२	५२०.००	३२९	९८७.००	१४९	४४७.००	३३२	४९८.००	८१०	१९३२.००	८६२	२४५२.००
१३	सांगली	६०	३६००.००	३५	२१००.००	०	०.००	९५	५७००.००	६५	६५०.००	६५	६५०.००	३२९	९८७.००	१२६	३७८.००	४१५	६२२.५०	८७०	१९८७.५०	९३५	२६३७.५०
१४	कोल्हापूर	५०	३०००.००	०	०.००	३५	२१००.००	८५	५१००.००	१३	१३०.००	१३	१३०.००	६०	१८०.००	०		५०	७५.००	११०	२५५.००	१२३	३८५.००
कोल्हापूर विभाग		१५०	९०००.००	७५	४५००.००	४५	२७००.००	२७०	१६२००.००	१३०	१३००.००	१३०	१३००.००	७१८	२१५४.००	२७५	८२५.००	७९७	११९५.५०	१७९०	४१७४.५०	१९२०	५४७४.५०
१५	औरंगाबाद	३०	१८००.००	३०	१८००.००	०	०.००	६०	३६००.००	३९	३९०.००	३९	३९०.००	२१४	६४२.००	१०६	३१८.००	२४९	३७३.५०	५६९	१३३३.५०	६०८	१७२३.५०
१६	जालना	२०	१२००.००	२०	१२००.००	०	०.००	४०	२४००.००	२६	२६०.००	२६	२६०.००	१४८	४४४.००	५३	१५९.००	१६६	२४९.००	३६७	८५२.००	३९३	१११२.००
१७	बीड	८०	४८००.००	८०	४८००.००	०	०.००	१६०	९६००.००	१०४	१०४०.००	१०४	१०४०.००	४९३	१४७९.००	२९७	८९१.००	६६२	९९३.००	१४५२	३३६३.००	१५५६	४४०३.००
औरंगाबाद विभाग		१३०	७८००.००	१३०	७८००.००	०	०.००	२६०	१५६००.००	१६९	१६९०.००	१६९	१६९०.००	८५५	२५६५.००	४५६	१३६८.००	१०७७	१६१५.५०	२३८८	५५४८.५०	२५५७	७२३८.५०
१८	लातूर	३०	१८००.००	०	०.००	०	०.००	३०	१८००.००	३९	३९०.००	३९	३९०.००	१९७	५९१.००	०	०.००	२४९	३७३.५०	४४६	९६४.५०	४८५	१३५४.५०
१९	ओस्मानाबाद	५०	३०००.००	१५	९००.००	०	०.००	६५	३९००.००	६५	६५०.००	६५	६५०.००	२९६	८८८.००	३७	१११.००	३३२	४९८.००	६६५	१४९७.००	७३०	२१४७.००
२०	नांदेड	३०	१८००.००	०	०.००	०	०.००	३०	१८००.००	३९	३९०.००	३९	३९०.००	१९७	५९१.००	०	०.००	२४९	३७३.५०	४४६	९६४.५०	४८५	१३५४.५०
२१	परभणी	५०	३०००.००	०	०.००	०	०.००	५०	३०००.००	६५	६५०.००	६५	६५०.००	३६१	१०८३.००	०	०.००	४५७	६८५.५०	८१८	१७६८.५०	८८३	२४१८.५०
२२	हिंगोली	१५	९००.००	०	०.००	०	०.००	१५	९००.००	२६	२६०.००	२६	२६०.००	११५	३४५.००	०	०.००	१२५	१८७.५०	२४०	५३२.५०	२६६	७९२.५०
लातूर विभाग		१७५	१०५००.००	१५	९००.००	०	०.००	१९०	११४००.००	२३४	२३४०.००	२३४	२३४०.००	११६६	३४९८.००	३७	१११.००	१४१२	२११८.००	२६१५	५७२७.००	२८४९	८०६७.००
२३	बुलढाणा	८	४८०.००	०	०.००	०	०.००	८	४८०.००	१३	१३०.००	१३	१३०.००	६५	१९५.००	०	०.००	८३	१२४.५०	१४८	३१९.५०	१६१	४४९.५०
२४	अकोला	५	३००.००	०	०.००	०	०.००	५	३००.००	१३	१३०.००	१३	१३०.००	४९	१४७.००	०	०.००	५०	७५.००	९९	२२२.००	११२	३५२.००
२५	वाशीम	५	३००.००	०	०.००	०	०.००	५	३००.००	१३	१३०.००	१३	१३०.००	४९	१४७.००	०	०.००	४५	६७.५०	९४	२१४.५०	१०७	३४४.५०
२६	अमरावती	६	३६०.००	०	०.००	०	०.००	६	३६०.००	१३	१३०.००	१३	१३०.००	४९	१४७.००	०	०.००	४२	६३.००	९१	२१०.००	१०४	३४०.००
२७	यवतमाळ	१०	६००.००	०	०.००	०	०.००	१०	६००.००	१३	१३०.००	१३	१३०.००	६६	१९८.००	०	०.००	८३	१२४.५०	१४९	३२२.५०	१६२	४५२.५०
अमरावती विभाग		३४	२०४०.००	०	०.००	०	०.००	३४	२०४०.००	६५	६५०.००	६५	६५०.००	२७८	८३४.००	०	०.००	३०३	४५४.५०	५८१	१२८८.५०	६४६	१९३८.५०
एकूण		८५२	५११२०.००	५००	३००००.००	१७५	१०४९६.००	१५२७	९६६१६.००	१०१४	१०१४०.००	१०१४	१०१४०.००	५३०१	१५९०३.००	१७३३	५१९९.००	६२१२	९३१८.००	१३२४६	३०४२०.००		

परिशिष्ट २.५
सन २०१९-२० : राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान - पौष्टिक तृणधान्य (ज्वारी/ बाजरी/नाचणी)
जिल्हानिहाय भौतिक आर्थिक कार्यक्रम

आर्थिक रु.हजारात

अ.क्र.	जिल्हा	प्रमाणित बियाणे उत्पादन (१० वर्षांपेक्षा कमी)								एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन (६०:४०)						एकात्मिक कीड व्यवस्थापन (६०:४०)						एकूण एकात्मिक अन्नद्रव्य व कीड व्यवस्थापन	
		ज्वारी		बाजरी		नाचणी		एकूण		सूक्ष्म मूलद्रव्य		जैविक खते		एकूण		तणनाशक		रासायनिक / जैविक घटक		एकूण			
		भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक		
१	ठाणे	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	५०	२५.००	८७	२६.१०	१३७	५१.१०	१९	९.५०	५	२.५०	२४	१२.००	१६१	६३.१०
२	पालघर	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	२७९	१३९.५०	४६४	१३९.२०	७४३	२७८.७०	११२	५६.००	२८	१४.००	१४०	७०.००	८८३	३४८.७०
३	रायगड	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	३३५	१६७.५०	५५७	१६७.१०	८९२	३३४.६०	१३४	६७.००	३३	१६.५०	१६७	८३.५०	१०५९	४१८.१०
४	रत्नागिरी	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	३३५	१६७.५०	५५७	१६७.१०	८९२	३३४.६०	१३४	६७.००	३३	१६.५०	१६७	८३.५०	१०५९	४१८.१०
ठाणे विभाग		०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	९९९	४९९.५०	१६६५	४९९.५०	२६६४	९९९.००	३९९	१९९.५०	९९	४९.५०	४९८	२४९.००	३१६२	१२४८.००
५	नाशिक	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	१११५	५५७.५०	१८५८	५५७.४०	२९७३	१११४.९०	४४६	२२३.००	११२	५६.००	५५८	२७९.००	३५३१	१३९३.९०
६	धुळे	०	०.००	२३	६९.००	०	०.००	२३	६९.००	१००४	५०२.००	१६७२	५०१.६०	२६७६	१००३.६०	४०२	२०१.००	१००	५०.००	५०२	२५१.००	३१७८	१२५४.६०
७	नंदुरबार	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	४४६	२२३.००	७५०	२२५.००	११९६	४४८.००	१७८	८९.००	४५	२२.५०	२२३	१११.५०	१४१९	५५९.५०
८	जळगाव	१७४४	५२३२.००	५६	१६८.००	०	०.००	१८००	५४००.००	७८१	३९०.५०	१३००	३९०.००	२०८१	७८०.५०	३१२	१५६.००	७८	३९.००	३९०	१९५.००	२४७१	९७५.५०
नाशिक विभाग		१७४४	५२३२.००	७९	२३७.००	०	०.००	१८२३	५४६९.००	३३४६	१६७३.००	५५८०	१६७४.००	८९२६	३३४७.००	१३३८	६६९.००	३३५	१६७.५०	१६७३	८३६.५०	१०५९९	४१८३.५०
९	अहमदनगर	१४००	४२००.००	६७	२०१.००	०	०.००	१४६७	४४०१.००	३९०४	१९५२.००	६५०२	१९५०.६०	१०४०६	३९०२.६०	१५६२	७८१.००	३९०	१९५.००	१९५२	९७६.००	१२३५८	४८७८.६०
१०	पुणे	१३३	३९९.००	०	०.००	०	०.००	१३३	३९९.००	२२३१	१११५.५०	३७१६	१११४.८०	५९४७	२२३०.३०	८९२	४४६.००	२२३	१११.५०	१११५	५५७.५०	७०६२	२७८७.८०
११	सोलापूर	१९६	५८८.००	०	०.००	०	०.००	१९६	५८८.००	३९०४	१९५२.००	६५०२	१९५०.६०	१०४०६	३९०२.६०	१५६२	७८१.००	३९०	१९५.००	१९५२	९७६.००	१२३५८	४८७८.६०
पुणे विभाग		१७२९	५१८७.००	६७	२०१.००	०	०.००	१७९६	५३८८.००	१००३९	५०१९.५०	१६७२०	५०१६.००	२६७५९	१००३५.५०	४०१६	२००८.००	१००३	५०१.५०	५०१९	२५०९.५०	३१७७८	१२५४५.००
१२	सातारा	३९२	११७६.००	०	०.००	०	०.००	३९२	११७६.००	१६७३	८३६.५०	२७८७	८३६.१०	४४६०	१६७२.६०	६६९	३३४.५०	१६७	८३.५०	८३६	४१८.००	५२९६	२०९०.६०
१३	सांगली	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	२००८	१००४.००	३३४४	१००३.२०	५३५२	२००७.२०	८०३	४०१.५०	२०१	१००.५०	१००४	५०२.००	६३५६	२५०९.२०
१४	कोल्हापूर	०	०.००	०	०.००	७०	२१०.००	७०	२१०.००	४४६	२२३.००	७४३	२२२.९०	११८९	४४५.९०	१७८	८९.००	४५	२२.५०	२२३	१११.५०	१४१२	५५७.४०
कोल्हापूर विभाग		३९२	११७६.००	०	०.००	७०	२१०.००	४६२	१३८६.००	४१२७	२०६३.५०	६८७४	२०६२.२०	११००१	४१२५.७०	१६५०	८२५.००	४१३	२०६.५०	२०६३	१०३१.५०	१३०६४	५१५७.२०
१५	औरंगाबाद	३२२	९६६.००	२१	६३.००	०	०.००	३४३	१०२९.००	१३३८	६६९.००	२२२९	६६८.७०	३५६७	१३३७.७०	५३५	२६७.५०	१३४	६७.००	६६९	३३४.५०	४२३६	१६७२.२०
१६	जालना	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	७८१	३९०.५०	१३००	३९०.००	२०८१	७८०.५०	३१२	१५६.००	७८	३९.००	३९०	१९५.००	२४७१	९७५.५०
१७	बीड	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	३३४६	१६७३.००	५५७३	१६७१.९०	८९१९	३३४४.९०	१३३८	६६९.००	३३५	१६७.५०	१६७३	८३६.५०	१०५९२	४१८१.४०
औरंगाबाद विभाग		३२२	९६६.००	२१	६३.००	०	०.००	३४३	१०२९.००	५४६५	२७३२.५०	९१०२	२७३०.६०	१४५६७	५४६३.१०	२१८५	१०९२.५०	५४७	२७३.५०	२७३२	१३६६.००	१७२९९	६८२९.१०
१८	लातूर	५८	१७४.००	०	०.००	०	०.००	५८	१७४.००	८९२	४४६.००	१४८६	४४५.८०	२३७८	८९१.८०	३५७	१७८.५०	८९	४४.५०	४४६	२२३.००	२८२४	१११४.८०
१९	औस्मानाबाद	२२	६६.००	७	२१.००	०	०.००	२९	८७.००	१४५०	७२५.००	२४१५	७२४.५०	३८६५	१४४९.५०	५८०	२९०.००	१४५	७२.५०	७२५	३६२.५०	४५९०	१८१२.००
२०	नांदेड	१०७	३२१.००	०	०.००	०	०.००	१०७	३२१.००	८९२	४४६.००	१४८६	४४५.८०	२३७८	८९१.८०	३५७	१७८.५०	८९	४४.५०	४४६	२२३.००	२८२४	१११४.८०
२१	परभणी	०	०.००	३	९.००	०	०.००	३	९.००	१७८५	८९२.५०	२९७२	८९१.६०	४७५७	१७८४.१०	७१४	३५७.००	१७८	८९.००	८९२	४४६.००	५६४९	२२३०.१०
२२	हिंगोली	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	६६९	३३४.५०	१११५	३३४.५०	१७८४	६६९.००	२६८	१३४.००	६७	३३.५०	३३५	१६७.५०	२११९	८३६.५०
लातूर विभाग		१८७	५६१.००	१०	३०.००	०	०.००	१९७	५९१.००	५६८८	२८४४.००	९४७४	२८४२.२०	१५१६२	५६८६.२०	२२७६	११३८.००	५६८	२८४.००	२८४४	१५२२.००	१८००६	७१०८.२०
२३	बुलढाणा	०	०.००	८	२४.००	०	०.००	८	२४.००	५६०	२८०.००	९३०	२७९.००	१४४०	५५९.००	२२५	११२.५०	५९	२९.५०	२८४	१४२.००	१७७४	७०१.००
२४	अकोला	८	२४.००	७	२१.००	०	०.००	१५	४५.००	५५०	२७५.००	९२५	२७७.५०	१४७५	५५२.५०	२२०	११०.००	५०	२५.००	२७०	१३५.००	१७४५	६८७.५०
२५	वाशीम	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	५५०	२७५.००	९२५	२७७.५०	१४७५	५५२.५०	२२०	११०.००	५०	२५.००	२७०	१३५.००	१७४५	६८७.५०
२६	अमरावती	०	०.००	४	१२.००	०	०.००	४	१२.००	५६०	२८०.००	९४०	२८२.००	१५००	५६२.००	२२४	११२.००	६०	३०.००	२८४	१४२.००	१७८४	७०४.००
२७	यवतमाळ	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	५६४	२८२.००	९४५	२८३.५०	११									

परिशिष्ट २.५
सन २०१९-२० : राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान - पौष्टिक तृणधान्य (ज्वारी/ बाजरी/नाचणी)
जिल्हानिहाय भौतिक आर्थिक कार्यक्रम

आर्थिक रु.हजारात

अ.क्र.	जिल्हा	फ्लेक्झी घटक															एकूण पौष्टिक तृणधान्य (केंद्र:राज्य)
		सुधारित कृषी औजारे (६०:४०)				पिक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण (६०:४०)		प्रचार व प्रसिद्धी		जिल्हा स्तरीय कार्यशाळा		प्राथमिक प्रक्रिया संयंत्र				एकूण	
		मनुष्यचलित फवारणी यंत्र (अनु.जाती ,अनु.जमाती, महिला, लघु व सीमांत शेतकऱ्यांसाठी)		मनुष्यचलित फवारणी यंत्र (इतर शेतकऱ्यांसाठी)				जिल्हा स्तर				कलीनर कम येडर		डीहस्कर			
		भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	आर्थिक	
१	ठाणे	१३	९.७५	९	५.४०	१	१४.००	०	०.००	०	०.००	१	१००.००	१	७५.००	२०४.१५	८६७.२५
२	पालघर	६०	४५.००	१८	१०.८०	१	१४.००	१	१००.००	१	२५०.००	१	१००.००	१	७५.००	५९४.८०	२१४३.५०
३	रायगड	७४	५५.५०	२३	१३.८०	१	१४.००	१	१००.००	१	२५०.००	१	१००.००	१	७५.००	६०८.३०	२१०६.४०
४	रत्नागिरी	७४	५५.५०	२३	१३.८०	१	१४.००	१	१००.००	१	२५०.००	१	१००.००	१	७५.००	६०८.३०	२८२६.४०
ठाणे विभाग		२२१	१६५.७५	७३	४३.८०	४	५६.००	३	३००.००	३	७५०.००	४	४००.००	४	३००.००	२०१५.५५	७९४३.५५
५	नाशिक	२४८	१८६.००	७७	४६.२०	३	४२.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	१	७५.००	८९९.२०	११४५३.१०
६	धुळे	२२३	१६७.२५	७०	४२.००	२	२८.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	१	७५.००	८६२.२५	७६८४.३५
७	नंदुरबार	९९	७४.२५	३१	१८.६०	२	२८.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	१	७५.००	७४५.८५	२४०५.८५
८	जळगाव	१७४	१३०.५०	५४	३२.४०	२	२८.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	०	०.००	७४०.९०	१०३०४.४०
नाशिक विभाग		७४४	५५८.००	२३२	१३९.२०	९	१२६.००	४	४००.००	४	१०००.००	८	८००.००	३	२२५.००	३२४८.२०	३१८४७.७०
९	अहमदनगर	८६८	६५१.००	२७०	१६२.००	३	४२.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	०	०.००	१४०५.००	२८८८५.६०
१०	पुणे	४४६	३७२.००	१५५	९३.००	२	२८.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	०	०.००	१०४३.००	१३३२७.८०
११	सोलापूर	८६७	६५०.२५	२७०	१६२.००	२	२८.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	०	०.००	१३९०.२५	२०१४८.३५
पुणे विभाग		२२३१	१६७३.२५	६९५	४१७.००	७	९८.००	३	३००.००	३	७५०.००	६	६००.००	०	०.००	३८३८.२५	६२३६१.७५
१२	सातारा	३७२	२७९.००	११६	६९.६०	३	४२.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	१	७५.००	१०१५.६०	१२१३४.२०
१३	सांगली	४४६	३३४.५०	१३९	८३.४०	२	२८.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	०	०.००	९९५.९०	११८४२.६०
१४	कोल्हापूर	९९	७४.२५	३२	१९.२०	२	२८.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	१	७५.००	७४६.४५	६९९८.८५
कोल्हापूर विभाग		९१७	६८७.७५	२८७	१७२.२०	७	९८.००	३	३००.००	३	७५०.००	६	६००.००	२	१५०.००	२७५७.९५	३०९७७.६५
१५	औरंगाबाद	२९७	२२२.७५	९३	५५.८०	३	४२.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	०	०.००	८७०.५५	८८९५.२५
१६	जालना	१७४	१३०.५०	५४	३२.४०	२	२८.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	०	०.००	७४०.९०	५२२८.४०
१७	बीड	७४३	५५७.२५	२३२	१३९.२०	२	२८.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	०	०.००	१२७४.४५	१९४४८.८५
औरंगाबाद विभाग		१२१४	९१०.५०	३७९	२२७.४०	७	९८.००	३	३००.००	३	७५०.००	६	६००.००	०	०.००	२८८५.९०	३३५८२.५०
१८	लातूर	१९८	१४८.५०	६२	३७.२०	२	२८.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	०	०.००	७६३.७०	५२०७.००
१९	ओस्मानाबाद	३२२	२४१.५०	१०१	६०.६०	२	२८.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	०	०.००	८८०.१०	८८२६.१०
२०	नांदेड	१९८	१४८.५०	६२	३७.२०	३	४२.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	०	०.००	७७७.७०	५३६८.००
२१	परभणी	३९६	२९७.००	१२४	७४.४०	२	२८.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	०	०.००	९४९.४०	८६०७.००
२२	हिंगोली	१४८	१११.००	४६	२७.६०	२	२८.००	१	१००.००	१	२५०.००	२	२००.००	०	०.००	७१६.६०	३२४५.६०
लातूर विभाग		१२६२	९४६.५०	३९५	२३७.००	११	१५४.००	५	५००.००	५	१२५०.००	१०	१०००.००	०	०.००	४०८७.५०	३१२५३.७०
२३	बुलढाणा	१२४	९३.००	४०	२४.००	१	१४.००	१	१००.००	१	२५०.००	३	३००.००	०	०.००	७८१.००	२४३५.५०
२४	अकोला	१२४	९३.००	३६	२१.६०	१	१४.००	१	१००.००	१	२५०.००	३	३००.००	०	०.००	७७८.६०	२१६३.१०
२५	वाशीम	१२४	९३.००	३६	२१.६०	१	१४.००	१	१००.००	१	२५०.००	३	३००.००	०	०.००	७७८.६०	२११०.६०
२६	अमरावती	१२५	९३.७५	४०	२४.००	१	१४.००	१	१००.००	१	२५०.००	३	३००.००	०	०.००	७८१.७५	२१९७.७५
२७	यवतमाळ	१२५	९३.७५	४०	२४.००	१	१४.००	१	१००.००	१	२५०.००	३	३००.००	०	०.००	७८१.७५	२५४३.२५
अमरावती विभाग		६२२	४६६.५०	१९२	११५.२०	५	७०.००	५	५००.००	५	१२५०.००	१५	१५००.००	०	०.००	३९०१.७०	११४५०.२०
एकूण		७२११	५४०८.२५	२२५३	१३५१.८०	५०	७००.००	२६	२६००.००	२६	६५००.००	५५	५५००.००	९	६७५.००	२२७३५.०५	२०९४१५.०५

प्रपत्र १ अ
पीक प्रात्यक्षिक भेटीचा तपशील

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान सन २०१९-२० अंतर्गत पिक प्रात्यक्षिकांना कृषि पर्यवेक्षकांनी नियमित दिले ल्या भेटींचा तपशील

अ.क्र.	कृषि पर्यवेक्षकाचे नाव, भेट दिल्याची तारीख, पीक व पीक वाढीची अवस्था	पिक प्रात्यक्षिकाचे नाव, ठिकाण, शेतकऱ्याचे नाव, क्षेत्र (हे.)	कृषि सहाय्यकाचे नाव, व त्यांना दिलेल्या सूचना	उपलब्ध करावयाच्या निविष्ठा		प्रत्यक्ष उपलब्ध केलेल्या निविष्ठा		निरीक्षणे (कीड, रोग, पिकाची वाढ- समाधानकारक किंवा कसे, पाऊस/ पावसाचा खंड	पुढील १५ दिवसात करावयाची कार्यवाही
				निविष्ठा (नाव)	मात्रा	निविष्ठा (नाव)	मात्रा		

कृषि पर्यवेक्षक ...

टीप - प्रत्येक महिन्याच्या अखेरीस सादर करावा . खरीप व रबीचे अंतिम भेटी च्या अहवालासोबत उत्पादकतेचा अहवाल सादर करावा .

प्रपत्र १ ब

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान सन २०१९-२० अंतर्गत पिक प्रात्यक्षिकांना मंडळ कृषि अधिकारी यांनी नियमित दिले ल्या भेटींचा तपशील

अ.क्र.	मंडळ कृषि अधिकाऱ्याचे नाव, भेट दिल्याची तारीख, पीक व पीक वाढीची अवस्था	पिक प्रात्यक्षिकाचे नाव, ठिकाण, शेतकऱ्याचे नाव, क्षेत्र (हे.)	निरीक्षणे (कीड, रोग, पिकाची वाढ- समाधानकारक किंवा कसे, पाऊस/पावसाचा खंड	कृषि सहाय्यक / कृषि पर्यवेक्षकांना दिलेल्या सूचना	शेरा

मंडळ कृषि अधिकारी

टीप - प्रत्येक महिन्याच्या अखेरीस सादर करावा . खरीप व रबीचे अंतिम भेटी च्या अहवालासोबत उत्पादकतेचा अहवाल सादर करावा .

प्रपत्र १ क

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान सन २०१९-२० अंतर्गत पिक प्रात्यक्षिकांना कृषि पर्यवेक्षक व मंडळ कृषि अधिकारी यांनी नियमित दिले ल्या भेटींचा तपशील

अ.क्र.	तालुका	पिक	क्लस्टर (संख्या)	कृषि पर्यवेक्षक भेटी (संख्या)	मंडळ कृषि अधिकारी भेटी (संख्या)	शेरा
	तालुका १	पिक १				
		पिक २				
		पिक ३				
	तालुका २	पिक १				
		पिक २				
		पिक ३				

जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी

टीप - पिक प्रात्यक्षिक भेटीचा जिल्ह्याचा प्रत्येक महिन्याचा एकत्रित अहवाल पुढील महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत सादर करावा .

पीक प्रात्यक्षिकांतील तालुकानिहाय उत्पादकता अहवाल

अ) राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान सन २०१९-२० अंतर्गत पीक प्रात्यक्षिक, आंतरपीक प्रात्यक्षिक व पीक पद्धतीवर आधारित घेतलेल्या पीक प्रात्यक्षिकांचा उत्पादकता तपशील (खरीप व रब्बी)

अ.क्र.	बाब	तालुका	प्रात्यक्षिकाखालील क्षेत्र (हेक्टर)	उत्पादकता (किलो/हे.)	
				प्रात्यक्षिक प्लॉट	तुलनात्मक प्लॉट
१. रायसुअ - भात					
अ) सुधारीत तंत्रज्ञानावर आधारित पिक प्रात्यक्षिके					
१	ओळीत पुनर्लगवड	तालुका १			
		तालुका २			
		तालुका ३			
२	भात श्री पद्धत	तालुका १			
		तालुका २			
		तालुका ३			
ब) पिक पद्धतीवर आधारित पिक प्रात्याक्षिके					
१	भात पिकानंतर कडधान्य	तालुका १		भात	भात
		तालुका २		कडधान्य	कडधान्य
		तालुका ३			
२. रायसुअ - गहू					
१	सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके	तालुका १			
		तालुका २			
		तालुका ३			
२	पीक पद्धतीवर आधारित पीक प्रात्यक्षिके -	तालुका १			
		तालुका २			
		तालुका ३			
३. रायसुअ - कडधान्य					
अ) सुधारीत तंत्रज्ञानावर आधारित पिक प्रात्यक्षिके					
१	तूर	तालुका १			
		तालुका २			
		तालुका ३			
२	मुग	तालुका १			
		तालुका २			
		तालुका ३			
३	उडीद	तालुका १			
		तालुका २			
		तालुका ३			
४	हरभरा	तालुका १			
		तालुका २			
		तालुका ३			
ब) आंतरपीक प्रात्यक्षिक					
१	सोयाबीन + तूर	तालुका १		सोयाबीन	सोयाबीन
		तालुका २		तूर	तूर
		तालुका ३			
क) पिक पद्धतीवर आधारित पिक प्रात्यक्षिके					
१	मुग पिकानंतर रबी ज्वारी	तालुका १		मुग	मुग
		तालुका २		रबी ज्वारी	रबी ज्वारी
		तालुका ३			
२	मुग पिकानंतर गहू	तालुका १		मुग	मुग
		तालुका २		गहू	गहू
		तालुका ३			
३	उडीद पिकानंतर रबी ज्वारी	तालुका १		उडीद	उडीद
		तालुका २		रबी ज्वारी	रबी ज्वारी
		तालुका ३			
४	उडीद पिकानंतर गहू	तालुका १		उडीद	उडीद
		तालुका २		गहू	गहू
		तालुका ३			
५	ख. ज्वारी पिकानंतर हरभरा	तालुका १		ख. ज्वारी	ख. ज्वारी
		तालुका २		हरभरा	हरभरा
		तालुका ३			
६	बाजरी पिकानंतर हरभरा	तालुका १		बाजरी	बाजरी
		तालुका २		हरभरा	हरभरा
		तालुका ३			
४. रायसुअ - भरडधान्य					
१	मका	तालुका १			
		तालुका २			
		तालुका ३			
४. रायसुअ - पौष्टिक अन्नधान्य					
सुधारीत तंत्रज्ञानावर आधारित पिक प्रात्यक्षिके					
१	रब्बी ज्वारी	तालुका १			
		तालुका २			
		तालुका ३			
२	बाजरी	तालुका १			
		तालुका २			
		तालुका ३			
३	नागली	तालुका १			
		तालुका २			
		तालुका ३			

प्रपत्र ३

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान सन २०१९-२० अंतर्गत यांत्रिकीकरण घटकाचा DBT बाबतचा प्रगती अहवाल - भात/गहू/कडधान्य
माहे -

अ.क्र.	जिल्हा	औजाराचे नाव	औजाराचा लक्षांक (संख्या)	पूर्व संमतीसाठी ताकूअ कडे मागणी (संख्या)	ताकूअ कडून पूर्व संमती (संख्या)	शेतकऱ्यांक डून औजार खरेदी (संख्या)	मोका तपासणी (संख्या)	शेतकऱ्यांच्या खात्यावर अनुदान जमा	
								लाभार्थी संख्या	अनुदान जमा रक्कम

जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी

प्रपत्र ४

कृषि सहाय्यक स्तरावरील पिक कापणी प्रयोग नोंद वही नमुना

सन २०१९-२०

कृषि सहाय्यकाचे नाव : -----

कार्यक्षेत्र :

प्रात्यक्षिकाचे गाव : ----- तालुका : ----- जिल्हा : -----

पिक :

वाण :

सहभागी शेतक-यांचे नाव व शेत गट क्र	प्रात्यक्षिकातील क्षेत्र (हे.)	मिळालेले उत्पादन (किं०/हे.)		किमान आधारभूत किमतीनुसार मिळालेले उत्पन्न (रु./हे.)		प्रात्यक्षिकातील मिळालेले निव्वळ वाढीव उत्पन्न (रु./हे.)
		प्रात्यक्षिकातील	पारंपारिक पद्धतीने	प्रात्यक्षिकातील	पारंपारिक पद्धतीचे	
एकूण						

वरिष्ठ अधिका-याने या नोंदवहीत तपासणी करून दिनांकासाहित अभिप्राय नोंदवून स्वाक्षरी करावी.

- प्रात्यक्षिकांचे अनुभवावरून गावातील/जवळपासच्या क्षेत्रातील किती शेतक-यांनी तंत्रज्ञान अवलंब केला. त्यांची शेतकरी संख्या --- व क्षेत्र ----- हे.
- प्रात्यक्षिकास भेटी दिलेल्या शेतक-यांची संख्या -----
- सदर अभिलेख अभियानाच्या मूल्यमापनाचे वेळी उपलब्ध करून देणे बंधनकारक राहिल.

सदर कृषि सहाय्यकाची बदली झाल्यास नोंदवही रुजू होणा-या नवीन कृषि सहाय्यकाकडे वर्ग करावी. सदर अभिलेख कायमस्वरूपी (२० वर्ष) जतन करणे बंधनकारक राहिल.

- तालुक्याची सरासरी उत्पादकता
- प्रात्यक्षिकासाठी निर्धारित उत्पादकता
- प्रात्यक्षिकात आलेली उत्पादकता